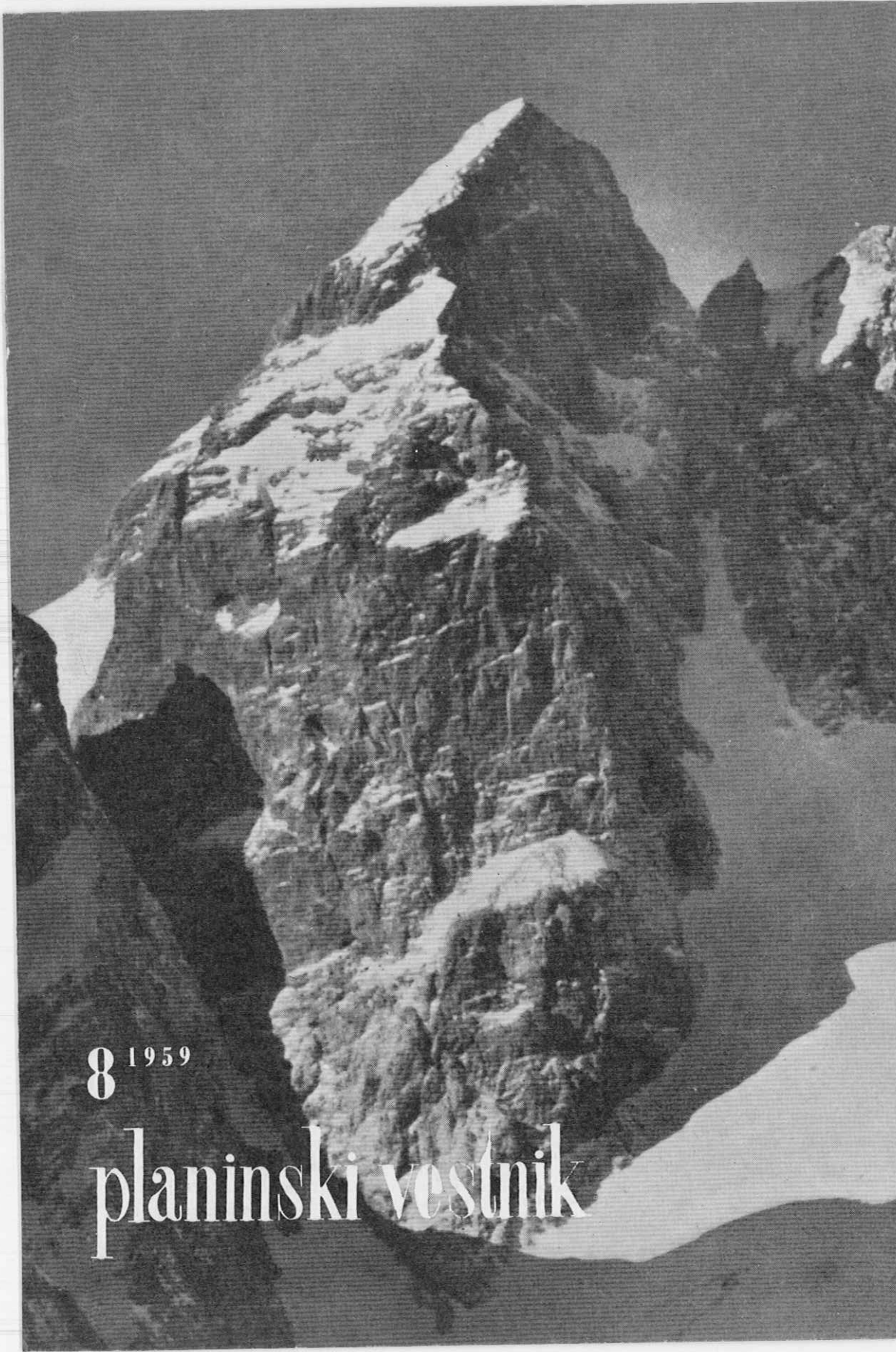

8 1959

planinski vestnik

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

planinski vestnik 8 1959

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XV | AVGUST

VSEBINA:

HEROJSKO ŽIVLJENJE
Pavel Kunaver 337
TRIJE LISTI IZ DNEVNIKA
Dušan Čop 342
MOJA POT PO MAKEDONIJI
Tomaž Goran 345
VZHODNA STENA MALE RINKE
Ciril Debeljak 351
VEŠ, LEPO JE LETETI
Tone Svetina 353
PETDESETLETNICA HORNOVE SMERI
Stane Hribar 356
HRVAŠKI PLANINCI O SLOVENSKIH PLANINAH
Dr. Željko Poljak 358
ŽELJA
Andrej Beg 361
DRUŠTVENE NOVICE 362
SEJE PZS, GRS 362
IZ PLANINSKE LITERATURE . . . 367
IZ OBČNIH ZBOROV 369
RAZGLED PO SVETU 370
NASLOVNA STRAN:
Jalovec — Foto Jaka Čop

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza — urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto — po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 600.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 150.— (naročnina za inozemstvo din 800.—) / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

Jeseni izide v Planinski založbi za dvestoto obletnico Scopolijevega pristopa na Grintovec

BORIS REŽEK:

STENE IN GREBENI

Pregled razvoja alpinistike v Savinjskih alpah (1759—1945)

Pisatelj knjige »Svet med Grintovci« tudi v svojem novem delu mojstrsko oriše podobo teh gora, še bolj pa ljudi, ki so živeli pod njimi in na njih ter se pehali za vsakdanji kruh, kakor je komu življenje naneslo. To so bili tlačani, prešerni tovorniki, črni oglarji in drvarji, samosvoji pastirji, divji lovci in skrivnostno zvedeni (poznavalci) nabiralci zelišč ter korenin; potem rokovnjači in nekaj njim sorodni vojaški ubežniki ter skrivači. Med njimi in za njimi pa gosposki turisti — Scopoli, Wulfen, grof Hohenwart in drugi s svojimi vodniki iz rodov izpod teh gora, kakor so bili v poznejši dobi Jernik, Matijevec, Potočnik, Uršiči, Plaznik, Ošep in vsi ostali, ki se kljub svojim sposobnostim niso mogli dvigniti iz tesnih razmer v katerih so živeli in trpeli.

Vzporedno je orisano delo nemških planinskih organizacij in SPD, posebno še pomembno odkrivalsko delo dr. Johannesa Frischaufa o sodelovanju z domačini, vloga Drenovcev in začetni plezalni uspehi pred prvo svetovno vojno.

Drugi del knjige vsebuje mnogo novih in zanimivih podatkov o planinski organizaciji pred prvo in drugo svetovno vojno, zlasti pa o razvoju alpinistike v tem času, v katerem sta bila Vinko Modec in Boris Režek skoraj 15 let vodilna naveza v Savinjskih Alpah.

Knjiga bo bogato ilustrirana in bo obsegala okrog 350 strani besedila s tehtnimi opombami. — Na izid tega zanimivega dela opozarjamo že sedaj.

Gozdna meja nad Rupami v jeseni Foto Pavel Kunaver

Herojsko življenje

PAVEL KUNAVER

V težkem življenju, v borbi se razvijajo značaji. Slabotneži podležejo, močni pa kljubujejo in zmagujejo kljub nevarnostim in udarcem. Tako je med ljudmi, pa tudi rastlinski svet ima svoje junake, ki jih največ najdemo na drevesni meji v gorah. Največje občudovanje vzbujajo gotovo viharniki, ki prenašajo vse tegobe na svojih izpostavljenih položajih. Vsakokrat, ko se vzpenjam v gore, se resnično veselim stopiti na ozemlje, kjer se začne drevje redčiti in postajajo oblike dreves vedno bolj različne, samosvoje. Bojno polje vrhnje meje gorskega gozda pa je prav različno široko in je posebno divje v apneniških Alpah, kjer so bregovi strmi in prehajajo polagoma ali nenadno v navpične stopnje in strme stene. Zato drevesna meja ni strnjena, ampak včasih silno raztrgana. Kjer razsajajo veliki plazovi, pretrgajo drevesni pas prav do dna doline, kakor vidimo to mestoma v Trenti, v Vratih, Planici in drugod. Po ugodnih, zaščitenih bregovih pa se razprostira mnogo više in v klinih sega med jarki mestoma do 1800 m, s posameznimi drevesi tudi do 1900 m visoko. Tako najdemo na Slemenu na položnem pobočju zadnje drevesne junake tik pod vrhom, in na Vrtaškem vrhu, ki je tudi tako visok, prav tako nekaj desetin metrov pod vrhom. V glavnem pa se prične najtrše življenje dreves že v višini 1500 do 1600 m.

Toda že mnogo niže po bregovih čutimo, kako se bori gozd za svoj obstanek. Kjer se je naselil po strmih, starih meliščih, so njegova tla kaj nestalna in nemirna. Kršje se še ni sprijelo in njegova ogromna teža ga

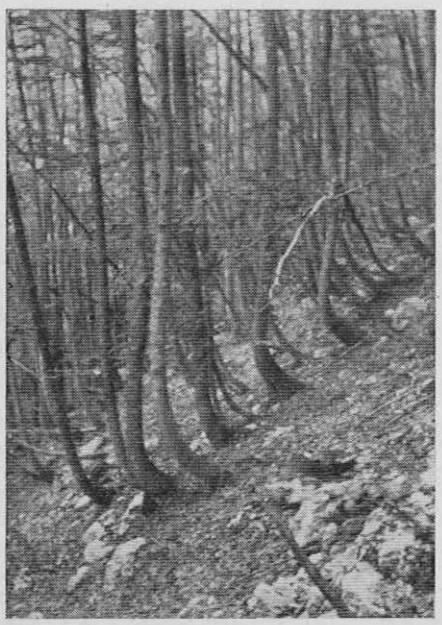

Ukrivljene bukve na drsnih tleh pod Stenarjem

Macesni na drsečih tleh. Pod Oltarji
Foto Pavel Kunaver

vleče proti dnu doline. Premik, ki mu pravimo drsenje tal, je sicer izredno počasen in tudi zelo različen. Toda drevesa se mu morajo prilagoditi, drugega izhoda ni. Človek pa opazi to počasno premikanje na drevju samem, kajti vsa debla so na takem počasi drsečem svetu (Nemci mu pravijo »das Gekrieche«) pri koreninah ukrivljena. Začetkoma je deblo bolj ali manj nagnjeno v smeri doline, kamor težijo kamnita tla. Včasih so pri tleh skoraj vodoravna, bolj redko celo za več kakor devetdeset stopinj od navpičnice upognjena!

Uboga mladika ima takoj pri vstopu v življenje opraviti z dvema sovražnikoma: s kamenito, neplodovito podlago, kjer med kršjem najde le malo hrane in le počasi, počasi uspeva. Še ta tla pa so varljiva in ji mlado deblo nagibajo in krive proti dolini. Toda drevesce mora k soncu! Zato premaguje kruto nagibanje, da se nagibanju in ukrivljanju upira in poganja srednji in vrhnji del debla v vertikalno smer. Zato najdemo včasi cele bregove porastle s takim gozdom, ki ima spodaj hudo ukrivljena debla. Slika 1 nam kaže nemirno pobočje v Bukovlju pod Stenarjem, slika 2 pa macesne na drsečem melišču na vzhodni strani Oltarjev. Ukrivljene bukve dajo izvrsten les za kmečke sani, ker jim lesa za sanice ni treba posebej kriviti, ampak je to storila narava sama na drsečih tleh.

Vse težje pa postane življenje dreves na drsečih tleh v višjih legah, posebno na drevesni meji. Tu se drsečim tlem in nerodovitni podlagi pridružijo še nove težave. Če v nižjih legah nekoliko toplejše podnebje pomaga bojujočemu se drevesu premagovati krivenje z istočasno vzporedno rastjo, pa je tam gori drugače. Zime so daljše, drevesa redkejša ali pa stoje celo posamezno izpostavljena viharjem, udarcem skalovja in plazovom. Vsem številnim nadlogam je tako drevesce od vsega početka izpostavljeno in krčevito se oprijemlje kršja pod seboj. A to vendarle leze in leze in prisili kriveče se deblo, da se s težavo ravna v navpično

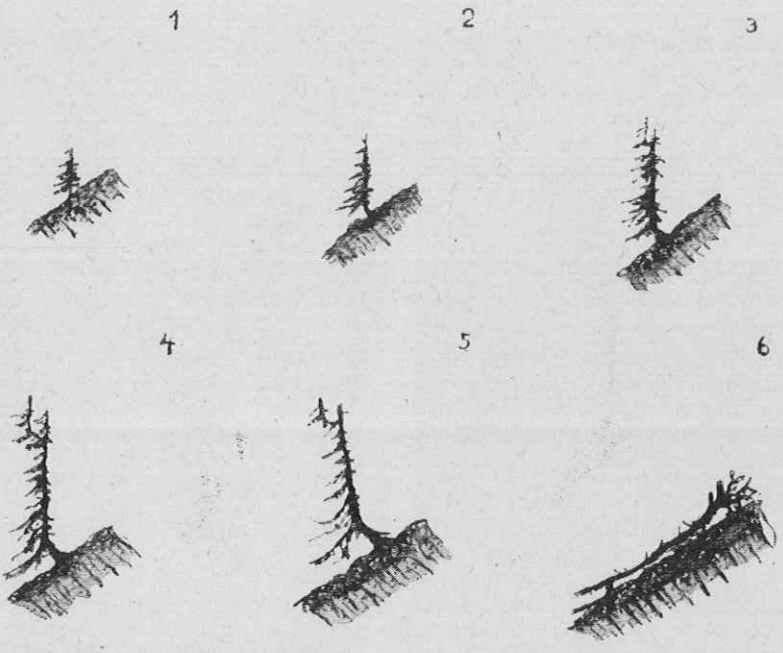

Usoda gorskih dreves na drsečih tleh Risal Pavel Kunaver

smer. Viharji od zgoraj mu na vetrni strani klestijo veje. Odlomijo mu vrh ali pa oskrbi to kruto operacijo radodarna strela, tako da mora trpin pognati vejo pod odbitim vrhom navzgor v obliki harfe. A kolikokrat se zgodi, da novi vrh viharne sile iznova odbijejo.

Veter pritiska od zgoraj; morda pridrvi z višave še skala, da se trpin zamaje v koreninah in da nekatere celo popokajo! V hudo snežni zimi seže tudi plaz izven plazine med drevje, in če drugega ne, omaje jih v temeljih, da se ta ali oni nagne proti dolini (sl. 3). Ubožec! Vsem nadlogam se sedaj pridruži še lastna teža! Smrtni udarec mu je bil s tem zadan. Vse se je zarotilo zoper njegovo težko življenje. Korenine popuščajo. Deblo na gornji strani poka in se lomi. Treba je le še zadnjega sunka, ki mu ga zada veter ali zima, ko »vihar na tla ga zimski trešne«. Koliko časa je trajal ta boj, to upiranje zoper zlo? Če zarežemo v padlega junaka z ostrim nožem zadosti globoko zarezo, bomo našli strašno ozke letnice! Morda se je mučil več sto let, užival kratka poletja, skromno hrano kamenitih tal, in junaško kljuboval stoterim nevihtam, viharnim vetrovom, globokim snegom in vztrajal na mestu kljub temu, da so treskale vanj z višav padajoče skale in neusmiljeni plazovi! Pri tem pa je s svojimi tovariši v bojni črti opravljal človeku tako koristno delo: Trdno zasidran je z enakimi junaki varoval doline, da udarci od zgoraj, plazovi, niso povsod predrli pasu življenja in prinesli v dolino smrt in razdejanje. Le tam, kjer se obramba ni posrečila, najdemo v dnu doline še pozno poleti ostanke snega, med njimi pa telesa drevesnih junakov, ki so padli na fronti življenja in smrti v višavah. Ni čudno, da stojimo spoštljivo ob njihovih prelomljenih deblih in polomljenih udih in se spominjamo njihovega stoletja trajajočega neprenehnega boja.

Drugim junakom višav je usojeno drugačno življenje, ki pa ni nič manj težko in kruto ter polno bojev vseh vrst. Posebno gornji robovi Pokljuke in Komne so polni nenavadno oblikovanih smrek in macesnov. Stoje in

Težko življenje na kraških tleh Komne

Viharnik na Vrtaškem vrhu (1900 m)
Foto Pavel Kunaver

rastejo iz malone golih kraških tal. Drevesna armada je zdesetkovana, posamezniki so zato tem bolj izpostavljeni sili viharjev, ki jim lomijo vrhove, trgajo veje, krive debla v vreteno in preživele veje se stiskajo k deblu in se ga tesno oklepajo, da nudijo čim manj opore vetrovom.

Na skrajnem gozdnem robu pa postane borba tako huda in kruta, da ostane le še malokateri od junakov živ, a od teh je zaradi boja vsak po svoje oblikovan in večinoma prav nič podoben drugim. Ni čudno, saj stoje ti bojevniki prav poredkoma vsem naravnim silam v bran. Tu vidimo majhno skupino sredi borne oazice, obdane od hudournikov, strmih melišč, podorov, ali na valunih ledeniških grobelj; tam se je usidralo nekaj predrznežev na skalnem pomolu, mimo katerega drve plazovi, ki klestijo s svojim puhom in valečimi se skalami po njihovih vejah in koreninah. Posamezne junake najdemo celo nad 1900 m visoko. So spoštovanje vzbujajoči samotarji ali pari. Včasih je malone več njihovega lesa v vozlom podobnih grčavih koreninah, ki oklepajo skalo in so zasidrane globoko v skalnih razpokah, kakor v vejah in deblu, sestoječem iz neštetih letnic. Nekateri imajo na strani, od koder divjajo najhujši viharji, posebno debelo in dolgo korenino, ki se razpne kakor pahljača v objem.

Ko stoje tako samotno brez vsakega zavetja, imajo vetrovi in strele posebno oblast nad njimi. Veje so zato redke, saj se morejo obdržati na deblu samo tiste, ki so posebno močne in prožne. Vse drugo že zgodaj odleti v silnem pišu pomladanskih in jesenskih vetrov. In najmanjše rane povzročijo, da zmrznejo ter jih zimski viharji odkrhnejo (sl. 5). Najmočnejše veje pa zažive ob deblu samostojno življenje, se poženejo od njega in se nato vzporedno z njim dvignejo včasih prav tako visoko kakor deblo samo. Kolikokrat strela ali vihar odbijeta vrh! Včasih kar obema, samostojni veji in glavnemu deblu! Življenja pa v teh trdoživih drevesnih herojih gorskih višin ne ubijeta. Tako nastajajo v višavah najlepši zastopniki gorskih iglavcev, viharniki-harfe (sl. 6). Kako lepo in upravi-

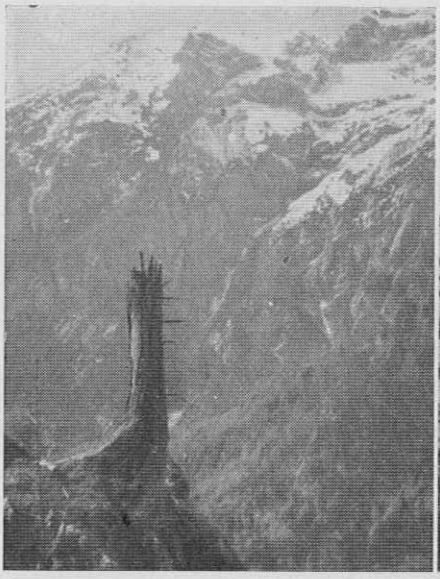

Ponosni ostanek junaka pod Brano

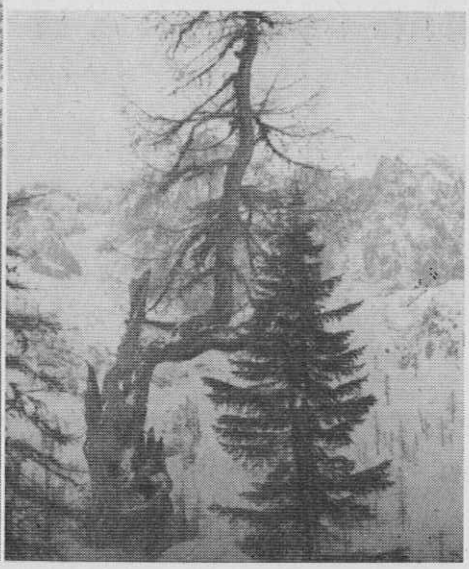

Viharnik na Slemenu v višini ca. 1850 m
Foto Pavel Kunaver

čeno ime! Pojdi pod taka drevesa, ko tuli črez robove vihar. Ob vsaki veji in vejici, ob vsakem odlomljenem koncu, ki se trdovratno še drži debla, žvižga veter svoje posebne gorske melodije. Posebno lepi pa postanejo ti viharniki, ko jih zimski viharji od vseh strani ometejo z ledenimi kristali in se nato na najmanjše vejice obesijo še bleščeči kristali ivja! Iz vsakega težko ranjenega, okleščenega, od vetrov razmršenega junaka se v sončni luči užigajo bleščeče iskre.

Ko pa po stoletjih najtršega boja večina vendarle podleže in se zruši, pa posamezniki vsem silam navkljub vztrajajo. En del debla in korenin morda še ni odmrl in, med tem ko se je glavno deblo že zrušilo, življenjska sila tem močneje požene sokove v eno od spodaj ohranjenih vej — in glej junaka! Iz razvaline se začenja debeliti in kriviti debela veja proti sovražnemu viharnemu nebu v obliki popolnega drevesa (sl. 7 in 8). Ob pogledu na takega pomlajenega, a v starem deblu tako silno ranjenega junaka je človeku, da bi se odkril pred njim. Treba bo novih stoletij, da bodo utrudila to žilavo življenje in ga prisililo, da se bo vdalo neizprosnim zakonom narave. In še potem, ko so strele razkosale vse ude, ko so vetrovi raznesli treske na vse strani in so se ostankov lotile vse nadloge prevelike starosti, star že desetletja in desetletja ponosno stoji na skali, iz katere je stoletja črpal svoje življenje (sl. 9).

Tako stoje ti junaki na meji življenja in smrti v naših gorah. V tistih višinah začne dobivati gora svojo divjo obliko, ker je že brez rastlinske odeje. Vsa je razgaljena, sestavljena iz kaminov, hudournikov, ozkih polic in prepadnih sten, kakor so jo sile narave izoblikovale. In viharniki v neposredni bližini teh gora so verna slika istih sil in prav tako divje izoblikovani. Zato se jih ne moremo nagledati in najlepše je, če prav njim posvetimo kak dan. Meni vsaj so ostali v najlepšem spominu jesenski dnevi na gozdni meji, ko je mraz že pordečil macesne, bela megla pa nas je ločila od dolin. Temno modro nebo, s snegom posrebrene gore in rdeči macesni so mi v viharju skomponirali najlepšo simfonijo narave. —

Trije listi iz dnevnika

DUŠAN ČOP

Kdo ve, kaj me je gnalo v tisti prelepi dan — sonce je sijalo z modrega neba in veter ni vznemirjal plahih bilk planinskih trav. Stopal sem po cesti in pogledi so mi uhajali na desno in levo. Tu se je vzpenjala Mojstrovka. Kaj neki so skrivale zeleneče trate na njenih pobočjih? Tam se je mogočno bočil ogromni Prisojnik, sonce mu je pravkar poljubljalo teme.

Prišel sem na sedlo — še uro in pol pa bom na cilju. Sveže je zapihalo iz Trente, sonce se je prismejalo izza širokih Prisojnikovih pleč — in že sem bil na oni strani. Počasi sem stopal, saj se mi ni nikamor mudilo. Pa ne samo zato: srečaval sem vendar stare znance, ne ljudi, teh ni bilo, toda to me ni prav nič motilo. Tu je rahlo prišumel potoček preko poti, tam sta še stali drevesi, ki sem lani pod njima vedril, ko me je ujela ploha, nekoliko dalje planina s stajo, zelene planinske trate, potem redek gozd, tudi jagode so že zorele ob poti. Ob spomeniku, ki sta ga Andreju Komacu postavila brata Bois de Chesne, sem se seveda tudi moral ustaviti. Taki gorski spomeniki mi mnogo pomenijo! Drevesnica, nato gozd, na ovinku ogromna skala, glej, še je sredi nje, v majhni razpoki cvetela družina brhkih zvončnic, kakor lani. In že sem bil pri bistrem studencu s sijajno mrzlo vodo, kakršne ne najdeš zlepa. To je seveda tudi star znanec, kako bi se upal mimo, ne da bi se oglasil pri njem? Še malo, pa bom v dolini. Nekaj korakov po kamenju — na skali ob poti se je v soncu grel ko oglje črn planinski gad — nekaj ovinkov po peščenih melehih čez mostiček in že so mi pod nogami zadehtele sočne trave zelene Trente.

Tako sem hodil tisti dan skozi vso Zgornjo Trento, po soncu in senci in nad menoj je bilo modro nebo, na nebu se je smejalo sonce, Trenta je zelenela in tako čudovito tiho je bilo. Nikogar nisem srečal, zato pa me je spremljala vsa Trenta. V lahni sapi so se priklanjale travne bilke, kakor da bi hotele z menoj, vitke smreke so šumele, kobilice in murni so se oglašili z zelenih travnikov in modrozeleni valovi Soče so hiteli mimo mene. Strme rebri na obeh straneh ozke doline, čarobni, smaragdno zeleni lepoti.

No, končno sem bil na cilju. Odprl sem vrata botaničnega vrta, stopil po belih stezah, obiskal vse preljube znanke, ter sedel na klop ob dr. Kugyjevi mizici. Prav tam, kjer je tolikokrat ta veliki planinec kramljal s svojim prijateljem, sem hotel južinati. Toda tega in vse poti nazaj se ne spominjam več. Kadarkoli ob tihi prosti uri v spominu zagledam tisti prizor — še vedno sedim ob mizici v botaničnem vrtu, pred menoj bleste v soncu snežno beli cvetovi zlatega korena, nekoliko vstran se v vetru rahlo ziblje oranžnordeči cvet zlatega jabolka, nekje šumi bistra Soča, nad menoj modro nebo — vse do obzorja v daljavi. Le tam za lepimi špicami majhen bel kopast oblak, sicer pa je vse zeleno. Kakor da sem še vedno tam, kakor da je še vedno tisti dan, kakor da je še vedno pomlad in Trenta kakor nevesta.

*

Zgodaj je še bilo, ko sva se napotila čez sedlo. Namenila sva se na Jalovec, dolga pot je bila pred nama. Navajen sem, da se zjutraj najprej ozrem po vremenu, toda tisti dan nisem bil zadovoljen z njim. Nizko so viseli oblaki in le od časa do časa se je pokazala nebesna modrina.

Vetra ni bilo in tako sva tiho stopala po gorski stezi. Že sva skoraj prišla do lovske koče, kjer se pota ločijo, ko je pričelo rahlo rositi. K sreči je bila koča odprta. Stopila sva pod streho in na suhem čakala uro, dve — medtem se bo morda zjasnilo.

Ker pa ni hotelo biti nič bolje, sva se odločila, da pojdeva v Trento. Kaj sva hotela drugega? Ali naj morda v nevihti hodiva po samotnem Jalovcu?

Prišla sva do prve jase pod razpotjem, ko je nenadoma posijalo sonce. Prav sumljivo toplo je postalo.

»No,« je dejal brat, »zdaj pa imaš, prav lahko bi bila šla na Jalovec. Tako bova imela vso turo skvarjeno.«

Mislil sem mu nekaj odgovoriti, ko je za Jalovcem votlo in grozeče zabobnelo. Oba hkrati sva se ozrla tja gori — za grebeni se je šopiril orjaški kopasti oblak, po vsej priliki je tam zagrmelo. Prav dobro sem se zavedal, kaj pomeni, če zagrmi še pred poldnevom.

»Ne«, sem odgovoril, »doli v Trento morava — to je edino, kar lahko napraviva.«

Bilo je sredi poletja, v najbolj vročih dneh in več dni že ni bilo dežja. Sredi poletja, ko sonce najbolj pripeka, takrat, ko so gorske nevihte najbolj divje.

Molče sva hitela skozi gozd. Nisva se dosti ozirala po nebu, bolj naju je zanimala pot; po njej še nisva hodila. Ob robu gozda, skoraj nad dolino, sva se ustavila.

Prizora, ki se nama je pokazal, ne bom pozabil nikoli. Pred nama je mračna in mrka ležala vsa Zgornja Trenta, skoraj črne so se dvigale nad njo navpične stene in neba ni bilo več videti. In preko Grintovca — ali sem že kdaj videl kaj podobnega? — so se silno hitro kakor slap valile težke, črne megle.

Zdaj, zdaj bo z vso silo izbruhnilo iz svinčenih oblakov in midva sva imela s seboj še cepin! Stekla sva po peščenem pobočju skozi gozd ter hitela na vso moč.

Za nama pa se je temnilo bolj in bolj. Že sva zagledala prve trentarske hiše. Tjale pod streho — odvrgla sva cepin, odložila nahrbtnike, zasopla sva se naslonila na tramovje.

Tedaj se je iz oblakov nad nama izvila vitka ognjena nit in se z reskim treskom izgubila nekje v skalah nad kočo. Nato se je začelo: nenadoma so se ulile debele deževne kaplje, brez vsakega uvoda je pridivjal veter, da je dež nosilo po dolini, kakor visoka, ozka pregrinjala, vmes so se s ščemečo svetlobo utrinjali pošastno zveriženi bliski in se z divjim treskanjem izgubljali v stenah in po pobočjih.

Nikjer ni bilo živega bitja, kolikor sva videla skozi meglene zavese nevihte. Ali sva bila res edina priča tega veličastnega prizora?

Trenta se je jezila, gore so se od jeze divje krohotale. Ali pa so pirovale — kdo ve? Premajhen je človek, da bi razumel vse njihove skrivnosti.

*

Takrat, v pozni, globoki, skoraj gluhi jeseni, sem bil prvič v Trenti. Bilo je v tistih čudnih dneh, ki me z neznano silo vsako leto vlečejo v gore — v dneh, ko pozlate macesni na Vršiču in zavlada v gorah mir, ko je nebo tako lepo temnomodro in utrujeni sončni žarki brez toplote rišejo v nedostopnih stenah in vrhovih čudovite podobe s pravljičnimi barvami.

Dnevi so tedaj kratki, nič ne de. Rad hodim skozi gorsko kraljestvo, kadar mu vlada jesenski mir. Ne vem zakaj, toda tisti mir in jesenske barve so mi tako zelo ljube.

Tudi takrat je bilo tako. Tiho sem hodil, kajti okrog mene je bila globoka tišina in gorske narave nisem hotel buditi. In čisto sam sem bil, nikogar nisem srečal, le gore so iz daljave molče zrle na mene. Samo prav v dolini sem srečaval ovce; že so prišle s planin in njihovi otožno se oglašajoči zvonci so edini motili veličastni gorski mir. Tu in tam je ob poti čepel zapoznel korček, sicer nikjer ni bilo videti življenja. Še struga Soče je bila prazna, da je bila tišina popolna. Tako sem hodil po Trenti kakor po začaranem labirintu in venomer se mi je nedoločno vsiljevalo vprašanje: »Čemu neki je vse to podobno?« Skozi gole veje dreves je brez moči lila bleda sončna svetloba in gore so stale v čudni daljavi.

Ko sem se vračal, sem se moral vsak hip ustaviti. Nikakor se nisem mogel posloviti od lepote pod seboj. Pri prvem visokem drevesu — še so na njem trepetali redki uveli listi — pa sem sedel. Nikjer glasu, bilo je tako zelo tiho — samo potok na desni se je oglašal zdaj šibkeje, zdaj močneje, to je bilo vse. Pač, nenadoma se je na drevesu utrgal list, se počasi zavrtel po zraku in s tihim šelestom padel na tla. Nato je bilo spet vse tiho.

Gozdovi pod menoj so molčali, rumeno zeleni travniki, ob njih hišice in gore v ozadju, nekam čudno pomaknjene v daljavo — vse je ležalo pred menoj in bleščalo v soju poznojesenskega sonca. Nebo je bilo modro, samo sonce so zastirali rahli peresasti oblaki, da je bila njegova svetloba še nežnejša in prizor še lepši.

Spet se je utrgal list z drevesa — zmotil me je njegov rahli šum.

Da, tedaj sem se spomnil!

Nekoč, pred mnogimi leti, sem bral orientalsko pravljico in v knjigi je bila podoba, ki se mi vedno znova vrača v spomin. Navadna slika, nič posebnega ni bilo na njej, kakor bi rekel vsakdo: kamenita puščava, nad njo so se dvigale visoke gole gore, nad vsem tem sinje nebo in na njem ogromna ptica. To je vse. In vendar mi ta slika še danes mnogo pomeni. Otroška domišljija jo je povezala s pravljico, da se mi je neizbrisno vtisnila v spomin.

Ali ni bil prizor pred menoj prav tako čudovit, ali ni bila Trenta tisti dan kakor pravljica?

*

Trije kratki, čisto preprosti spomini. Počasi se odmikajo v daljave preteklosti, kadar pa ožive v meni, se znova ogreje ob njihovi lepoti, kakor sem pred leti strme občudoval pozno jesensko popoldne na otoku Lokrumu. Sonce je stalo nizko nad obzorjem in zlatilo hrbte rahlo pljuskajočih valov. Tam daleč na odprtem morju pa so se družili v eno samo zlato ploskev ... Tako je tudi s spomini na gorska doživetja: odmikajo se v preteklost in vedno lepši so.

Poznam ljudi, ki ne marajo več obiskati vrh, ki so bili na njem — to, kar so že videli, jim postane dolgočasno. Jaz se ne strinjam z njimi, kadarkoli grem v Trento, vselej mi pove nekaj novega, vselej je drugačna.

Rad imam to prekrasno dolino in še in še pojdem preko Vršiča.

Moja pot po Makedoniji

TOMAŽ GORAN

MAREC, APRIL 1958 V KAMPU BILJANA, OHRID. Nisem smel oditi iz Makedonije, ne da bi odnesel s seboj sila lepo podobo ohridske pomladi.

Utaborili smo se v bregu ob jezeru šest kilometrov iz Ohrida proti sv. Naumu in bili na razpolago filmski ekipi za snemanje masovnih scen v filmu Miss Stone. Nataknili smo si rdeče fese in ozke modre hlače, ki smo jih povili z ovijačami, a na rame obesili kilometrske puške z enakovrednimi bajoneti. Hrabra »ustajnička« četa Jana Sandanskega se je oblekla po makedonsko: opanke in ovijače, bunde in kučme (fantje so se ob lepih dnevih kar topili v znoju). S snegom pokrita Galičica je postala Pirina planina, drobno živobarvno cvetje bodljikavega grmičevja, ki se spušča raz pečine k jezeru, je oznanjalo pomlad l. 1903. Silne borbe so pustošile klijočo ozimino, Turki smo bežali, da so nas lastne pete komaj dohajale, Jane Sandanski je prinašal svobodo svojemu trpečemu narodu, sredi pomladi, sredi cvetja in sonca... Toda joj! Samo ugrabil je Miss Stone, našo varovanko, se pravi varovanko silnega turškega carstva, za lase jo je odvlekel z bojišča in jo bo skril v visoki planini — kakšen nasilen akt sredi čudovite pokrajine!

Največkrat pa je slabo vreme preprečilo delo in takrat smo po ves dan prodajali prozaično vsakdanjost. Kadar pa je vstalo sonce nad prebujajočo se gmajno in zalotilo v sosednem bregu pastirico s tropom ovac, za njo zasneženo gorovje in spodaj širno jezersko modrino pod rjavordečimi čermi, ki jim iz razpok visi čudovito cvetoče grmovje, in kadar je z vsem tem dihom pomladi poljubljala zemljo čista in jasna pastiričina pesem, tedaj se je človeku za hip zazdelo, da stoji na pragu ohridske legende. Bil je to hip romantike minulih časov, ki je nobena umetnost več ne more posneti, ne da bi ji očitali, da je hote staromodna ali banalna, četudi je tako resnična in čarobna!

Naprej od »Biljane« k sv. Naumu je pokrajina divja. Roka turizma je sprožila samo cesto ob jezeru, ki se tu in tam slikovito vzpenja nad prepadne čeri, v katerih se lomi Galičica v jezero. Ta pokrajina je polna prvobitne romantike in ni čudo, da so marsikomu skrite in zapuščene ribiške vasice ljubše od Ohrida samega. Prebivalstvo je zgolj makedonsko in nehote se človek počuti bolj domačega. Obdelava zemlje in promet v teh krajih sta kajpak v stilu pokrajine in dobe, v katerih ljudje še žive. Kmet orje z lesenim plugom, v katerega vpreže borno govedo, a na pot gre s svojim zvestim »magaretom«, ki mu ga žena poganja. Še naloži veliko breme na drobno žival, da je videti le dvoje ostrih ušes in dva para mencajočih nog. Zgodi pa se že, da tudi žena sedi na sivcu, ali izjemoma celo to, da žena tudi že sama potuje.

Ustavili smo se v Trpejci, zadnji vasi pred sv. Naumom, od koder pa je vendar še devet kilometrov. S prijateljem Jožetom sva pobegnila na stometrsko pečino, ki prepada na bele jezerske prode in daje lep pogled na samostan v dolinskem kotu. Zadaj se pne najvišji vrh Galičice pod nebo in se ogleduje v jezeru — nisem bil v Švici, toda lepše tam ne more biti! In ribe! Z vrha pečine sva jih videla cele jate. Sprva sem mislil, da so alge ali haluge, toda kako v taki čisti vodi! In potovale so, seveda.

Od ribiča, ki je ravno pristal, sem kupil postrv in jo dal starejši ženi, da jo je spekla. Postregla nam je z domačim kruhom in jezersko vodo. Kolikor se je dalo, smo se z njo pomenili, medtem ko je predla pred hišo in ko smo mi lizali mast s krožnika. Ribiška »kooperacija« je važen element novega časa na vasi, saj po svojih močeh zagotavlja vaščanom eksistenco. Prosili smo jo še za en vrček bistre jezernice — studenca namreč ni v vasi, ker je zemljišče kraško, jezerska voda pa je dobra kot najboljša studenčnica — in se poslovili. Zaklicala nam je tisti prisrčni pozdrav, ki se mi vselej znova z isto radostjo vrača v spomin: »Ajte so zdravje!«

ŠAR-PLANINA, *5.—11. junij 1958.* Na hvalo razumevanju vojaških starešin zapuščam zjutraj Kičevo z namenom, da me večer najde na Popovi Šapki.

*

Ko sem se dvignil nad Tetovo in gledal simpatično zeleno mestece na ustju doline Tetovske reke, od koder se razliva širok svet Pologa, sem se živo domislil pisma nekega prijatelja iz Anglije, ki je potoval tod pred letom dni, prav tako sam. Element orientalske mentalitete je zapadnjaku vpadljiv. Takole pravi: »... Toda dežela v celoti in njeni prebivalci so me iskreno očarali, — ker sem tako zelo zapadnjaški. Aroma orienta naravnost preseneča na vsakem koraku. Prijetna je mirna vdanost v življenje, kakršno je, namesto razburjanja in nezmožnosti, uživati najpreprostejše sadove življenja. »Kismet« namesto furijaste nervoze, če ima vlak ali avtobus par minut zamude. Očiten užitek ob preprostih razgovorih in preprostih razvedrilih namesto neskončnega iskanja umetnih zabav; da ne omenim barvitosti oblek različnih narodov, presenetljiv način njihovega življenja in mišljenja, hladne in senčne mošeje z visokim, jasnim glasom hodže, ki kliče vernike k molitvi — vse to skupaj napravlja vtis na svoj način do kraja zadovoljiv in nas odškoduje za mogočne alpske vrhove, ki jih tukaj ni ...«

Zdaj ko sem se prvič dvignil iz tega okolja in ga gledal iz perspektive, se mi je presenetljiva izjava zazdela čisto resnična.

Dohitel sem v hosti enega od sinov njihove zemlje, veterinarja, in vnela se je — filološka debata! Šiptarji imajo »tricet-dve bukvi«, učil me je izgovarjati glasove, ki jih »bukvi« označujejo, a na razpotju, preden sva se razšla, sva še malo postala, da sem se »do kraja naučil«. Zanimiva pa je bila njegova etimologija besede Squipëtari, izvedena iz squippe (shippe), kar pomeni jastreba, ki je šiptarski narodni simbol.

Na robu hoste, od koder se odpre čudovit pogled na dolino in Tetovo, pa sem pod košatim cvetočim kostanjem zapazil zadnji domek ponosnih jastrebov. Nič ni bolj žalostnega v tej pokrajini kot srečati muslimansko »groblje« kraj pota. Majcene, razmetane in divje zarasle gomile nosijo ob glavi priostrene nizke kamne, podobne majhnim pijanim špikom, sicer nobene stezice, nobene ograje, nobenega napisa — če nisi pazljiv, zagaziš na grobove.

Obronki Šar-planine so vsi posuti z rovtarskimi vasicami in ena od teh je »selo« Lisec, dve uri od Tetova. Z domačinom-delavcem, ki hodi vsak dan dve uri daleč na šiht, sva složno goltala strmino. Više sva naletela na grupo domačinov, ki so počivali na dolgi poti iz doline in se nama takoj pridružili, ko sva prišla. Med temi ljudmi se je zakoreninila priljudna navada, da drug drugega počakajo na strmih poteh in s tem nagonsko po svoji družabnosti dajo slutiti silo gora, ki ji v slogi laže kljubujejo. Kot tujec sem bil seveda središče zanimanja in tu se je

razkrila njihova čista, klena gorjanska narava, ki daleko presega gizdalinsko dolinsko zvedavost in zgledovanje, tako značilno za mentaliteto jarih meščanov. Bil sem namreč trn v peti modnim levom, ki so na ulici očitno kremžili ustnice od pokvarjenega okusa nad mojimi pumparicami in visokimi čevlji, ali pa — kako bi vedel — nemara zaradi modnega šoka, ki sem jim ga zadal. V moji družbi sem se znašel kot človek med ljudmi. Tu je bil smučar Nebi, ki je tekmoval v Kranjski gori, Planici, Guštanju, osebni znanec Tineta Muleja, ki je tekmoval na Popovi Šapki in nekajkrat osvojil šarplaninski pokal. Ti ljudje skoraj vsi poznajo Slovenijo, služili so vojake na Bohinjski Beli, v Radovljici, Tržiču... — Hej, domovina! Tako široka? Po enem neprekinjenem letu nenadoma tako blizu. Dihala je sveže iz razgovora s temi gorjani, vsa svetla in poveličana.

A ne še vsa. Čakala me je više gori, pod gozdno mejo, ko so se razvesile divje megle po grebenih in je grom udaril na Ceripašini in razklenil vihar, da je zarjul prek goličav in pastirskih stanov in se besno zagnal proti dolini. Razpel sem široko svoj jopič, da mi je mrzli naval udaril na prsi in skozi rokave, da me je bil v obraz in mi brnel v ušesa svojo pošteno melodijo. Bil sem doma, čisto doma.

Tako me je sprejela Popova Šapka prvi večer.

6. junij. Pred zajtrkom sem skočil v grapo ob skakalnici, ker se mi je ne vem zakaj zdela zanimiva. Našel sem iznemoglo jagnje, ki se skoraj ni več moglo držati na nogah. Obvestil sem pastirja, ki ga je zaklal z mojim miniaturnim žepnim nožičkom, s katerim si sam komaj drznem priostriti svinčnik. Strašno ga je razmesaril. Žalostna podoba sredi cvetočih poljan.

Prvič vidim smreke po enem letu. Pravkar medijo. Čudovito diše. Zares, to bregovje s pozno pomladjo je bogatejše kot vroče doline. Tam ostra, peščena zemlja, ki jo je na sto načinov treba krotiti, da rodi, tu mehka, nepretrgana in nepregledna zelena pregrinjača, s celimi oblaki modrih vijolic in rumenih zlatic.

Sever kolje nebo. Sinoči prišel med gromom in viharjem. Zdaj sije sonce, a vrhovi so še v megli. Nekam bom šel, samo ne vem kam, ker nimam specialke, a pota niso markirana in nikjer ni nobene table. Recimo: »Zdrave noge in vedro srce pripeljejo vrh gore!«

Ob žičnici na severni strani doma prišel do roba, kjer se prevesi teren proti Jelaku. Koča stoji na samem robu (zgornji meji) precej velikega smrekovega gozda. Tu sem videl, da bi bilo nesmiselno forsirati pot na Ljuboten. Ves sistem preseka tu globoka dolina s tetovsko roko in da bi to prekoračil, bi že izgubil en dan.

Po zložni poti sem dosegel drug rob in zavil po prijazni dolinici proti zahodu. Imel sem priložnost, občudovati žilavost »brdžanov«, ki orjejo in obdelujejo divje strme prisojne bregove celo do višine 1500 metrov (po mojih neuradnih cenitvah). Pogovarjal sem se z ovčarji, ki imajo tod svoje stanove — »fabrike« znamenitega šarplaninskega sira — ter svoje in njihove čuvarje — pse. Le-ti nosijo na vratovih železne obroče, naježene z ostmi, kar je sicer mišljeno za njihovo obrambo, a jim razen belih zob daje divji videz. Na komaj opazen migljaj mirno ležejo ob bok svojim gospodarjem in človek bi skoraj pozabil nanje, če ne bi njihova disciplina imela nekaj grozljivega na sebi. »Samo dotakni se gospodarja...!«

Znašel sem se v dolinskem sklopu pod Ceripašino (2725 m). Najprej sem zlezel na desno, to je nekak severozapadni vrh. Proti jugozapadu konfrotira z orjaško steno Lešnice, v dolino tetovske reke pa se spušča v strmih razdrtih bregovih. Z »moje« strani je porasel z visoko živozeleno travo — pravcati raj za velike črede ovac.

Prisedel sem k ovčarju, ki je služil vojsko v Tolminu, in njegovemu staremu, bolnemu slugi, ki mi je zavil domačo cigareto. Lastnik ovac mi je poimenoval nekaj okoliških vrhov in vasi v globokem vznožju (Vešala, Brodec), potem pa mi je začel praviti fantastične zgodbe o medvedih. Nedaleč od nas se nek sekundaren greben lomi v silnih pečinah (podobnih zmajevemu grebenu!) proti dolini, že globoko pod gozdno mejo. »Evo tamo imaju mečke kasarnu! Ima veliki rupi, ne vidi se odavde.« In mi je pravil o prebivalcih teh »rup«, navadnih rjavih medvedih, o enem belem, kot da je polarne sorte, za katerega mu dolgo nihče ni hotel verjeti, da ga je videl, potem pa ga je videl še nekdo drug, ter o nekem črnem z belo liso, silnem orjaku, čigar šapa pusti v blatu sled, veliko kot moj nahrbtnik, a vsak od petero krempljev je velik kot človeška dlan z iztegnjenimi prsti. Ogromno škodo dela pri čredah, a pred kroglo ga brani zakon in pa — o ironija! — pregosta dlaka ter predebela mast. Še mi je drobil mitološke zgodbe o junaških delih tega medveda, kako je sam videl, da je zagrabil vola in ga pahnil v grapo, se potem mrtvemu približal in ga »cap-cap« preparal s prednjima šapama, a »kerovi se ga plaše, jer ih hvata i baca pedeset metera od sebe.« Govoril je z mirnim, neprizadetim glasom, kot bi mi hotel sugerirati, da ne bo nič prikrajšan, če ne verjamem, in zares ne vem, koliko je res in koliko me je namazal s svojo šiptarsko latinščino. Na kraju me je poučil, da če srečam medveda na poti, ga moram hladnokrvno obiti od spodaj, češ da me zgoraj ne bo pustil, ker ne mara, da bi metal kamenje nanj. Brez skrbi, da se to zgodi na tej višini, kjer hočem ostati te dni, sem se poslovil.

Z vrha (preko 2600 m) sem se spustil na zeleno sedlo, od koder je sila lep pogled na Titov vrh in njegovo »kulo«. Njegova severovzhodna kotlina je vsa prekrita z velikimi snežišči, ki segajo prav do vrha. Vsa soseska prav taka, vsepovsod oživljena z bučnimi snežnimi odtoki. Ej, ko bi bilo to na višini štirih tisočakov!

Krenil sem naravnost proti vzhodu na vrh z označeno višinsko koto v sistemu Ceripašine. Spotoma sem malo poplezal na markantno pečino (tu je sredi travnatih pobočij in planjav mnogo »palcev« in stolpov, kar je z geološkega vidika razumljivo: trša kamenina se je uprla eroziji in zdaj stoji osamljena sredi pašnikov) in nato po valovitem slemenu nadaljeval pot proti Popovi Šapki. Ko sem se naveličal vzpenjanja in spuščanja, sem se spustil vprek čez bregove in s tem verjetno ustrelil tega kozla, da ravno na najvišjem vrhu Ceripašine nisem bil. Pa saj to ni važno, ker sta dva vrha kot dva krajcarja.

Kamen je zanimiv. Apnenca je le malo, še ta je večkrat bolj podoben gipsu. Pač pa je vsepovsod zeleno kamenje, razpadajoče in krhko kot groblja, v obliki okamenelih debel, vseh prepokanih in razlomljenih, ali pa v obliki skrila. Na zapadnem vrhu Ceripašine stoji dva metra visok možic, ob vznožju prav toliko širok kot pri vrhu, sestavljen iz slojastih plošč. Še sam sem dal na vrh en kamen — po stari navadi.

Vsepovsod, kamor stopi noga, oživlja tla razkošno cvetje, a najbolj padajo v oči cele pregrinjače vijolic, ki cveto prav do vrhov. Nekaj cvetja sem nabral, popisal pa ga bom jutri ali kasneje, ker mi sveča že dogoreva. Škoda le, da nikjer ni rušja in sleča. Sicer pa me vsi ti sprehodi tako spominjajo na Bohinj in njegovo neizropano bogastvo od Črne prsti do Bogatina, ki je zares vredno časti nacionalnega parka.

Če bo mogoče, grem jutri na Titov vrh. Rad bi prenočil v tamkajšnji koči, a Šiptarji pravijo, da se ne da. Poskusil bom vseeno. Tam okrog se da napraviti polno izletov. Sicer pa mi je mir na Popovi Šapki sila všeč

in skromna a prizadevna ustrežljivost tako popolna, da mislim, da nikoli nisem bil vojak. V sobi, ki so mi jo dali, bi še dolgo ostal.

7. *junij*. Mislim sem, da sem pozno vstal, pa je bilo komaj nekaj čez pet. Sonce v tem času zelo zgodaj vzhaja. Če bom kdaj hotel, bom lahko krenil na pot že ob pol štirih. Zanimivo pa je, da je zvečer dan krajši kot pri nas, saj je že pred osmo uro trda tema. Torej smo le precej pomaknjeni proti vzhodu.

Cvetje, ki sem ga včeraj nabral, je v precej klavrnem stanju. Ne znam ga prav zlagati. Tudi se nisem nič pripravil za to in sem ga strpal kar v beležnico. Zložil sem ga v neko brošuro, ki sem jo dobil tu, a to ne bo veliko pomagalo. Zlasti venčni listi vijolic so se na robeh tako skrčili, da so se zelo nesrečno deformirali. Toda bolj ko gledam te velike živobarvne cvetove, bolj se mi zde podobni mačeham. Makedonci jim pravijo kot Srbi: ljubičice. Večini drugega cvetja niti ne vem imena.

Pri studencu za domom sem se slekel do pasa in se z užitkom umil z mrzlo planinsko vodo. Sonce danes že precej dolgo sije in verjetno bo vreme lepo. Na Ceripašini se še vedno pase megla, vendar ne izgleda toliko nevarna kot včeraj. Mislim, da pomeni to poraz in umik sovražnih sil. Saj slabo vreme je nekaj strašno nenavadnega za poletno Makedonijo.

Gledam Popovo Šapko in mislim na Vršič. Morda zaradi lepih zelenih bregov in neštetih studencev, ki vsepovsod bijó na dan in se v velikem vijugastem potoku pod domom vračajo v dolino. Sicer pa ta smučarski raj nima podobnosti z našim Vršičem. Zlasti pogrešam gozd z lepimi visokoraslimi smrekami in macesni, brez katerih žlahtnega zelenja si ne moremo misliti alpskega podnožja. In vendar bi tu, 1785 m nad morjem, lahko uspeval. Tudi dom je s svojo veliko kapaciteto preveč preračunan na masovnost. Vršič, dokler ga ne skazi moderen hotel, idealno rešuje ta problem.

Pravijo, da je tu nek pop pozabil svojo »šapko« in da je kraj od tod dobil svoje ime. Drugi, ki jim ni za take šale, pravijo, da je hrib izza vojaškega doma (3 minute od civilnega) podoben šapki. Jaz sem pristaš prve razlage, kajti vrhovi so si tu vsi tako nesrečno podobni, da je treba imeti salamensko razburkano fantazijo, da vidiš v njihovi obliki kaj več kot stožec. Jaz vidim v njih izlikane, uniformirane predstavnike ene in iste, zelo stare armade. (Šar-pl. datira še iz paleozoika.)

Šiptarji, ki delajo tu pri domu, so mi rekli, da moram vzeti s sabo palico, češ da so psi na državnih pašnikih okrog Titovega vrha in Belega Ezera hujši kot v tej soseski. Po včerajšnjih skušnjah bi rekel, da ti sploh niso hudi. Seveda pa tu ni tako preprosto dobiti palico, ker ni nobene pripravne hoste blizu. Rad pa bi jo imel tudi za spuščanje po snežiščih.

Grem proti koči pod Titovim vrhom. Kaj bi počel na Popovi Šapki ves dan! Prijazen blagajnik mi je zaračunal sobo po polovični ceni. »Znamo da nemate posla, pošto ste sad demobilisani . . .« Neki delavec mi je dal smučarsko palico.

Megle se podijo okrog mene. Neresne megle. Ne zbirajo se za dež in tudi soncu ne puste sijati. Tu pa tam odprejo kako okno, da se orientiram. Sicer bi morala biti tu markirana steza, edina v Šari. Ali brez nje je morda še lepše.

Strašno globok mir počiva na teh širokih planjavah. Oživljata ga ptičje žgolenje in zvonci ovčjih tropov. Nič me tu ne spominja na vročo dolinsko Makedonijo, a premnoge stvari na ljube domače kraje.

8. junij. V upu in strahu sem včeraj nadaljevat pot. V upu pač, ker brez njega ne more biti uspeha, v strahu pa, ker so se zgrinjale krog in krog vedno gostejše in vedno bolj črne megle. Steza me je pripeljala do staj, kjer Šiptarji delajo sir.

»Hočeš da sedneš malo?«

Sedel sem na borno ležišče zraven ognja in malodušno opazoval skozi vrata črne megle, ki so vrele iz Pologa. Krepak fant, ki me je bil povabil noter, mi je dal toplega mleka, a drugi mi je odrezal kos kruha. Ko sem vrnil lonček, so mi dali kislo mleko in še en kos kruha, svežega, črnega. Bili so ravno pri obedu in so tudi sami veselo škrobotali z lesenimi žlicami po veliki lubenski skledi.

»Ništa, ništa, to te mi častimo,« ko sem jih vprašal za dolg. Starec, ki se je grel pri ognju, me je plašil: »Nećeš da nadješ put. Ima rupa gore. Možeš da lutaš nekoliko dana u magli.« Toda oni simpatični fant, prava gorniška pojava, me je povabil na prag in mi pokazal smer. »Nije baš takva magla, možeš da nadješ. Pitaj ovčare gore.« S hvaležnostjo in negotovostjo v srcu sem odšel.

Preko neskončnih rumenih in vijoličastih poljan sem se vzpel do Bagrdana. V daljavi sem opazil drog s pločevinasto tablico. Ej, pot! Torej tu, na samem kraju, sem jo vendarle našel. Toda kje je megla? Ta je globoko pod menoj, saj ji sever ne da niti preko dveh tisočakov. Vedro sonce stoji nad morjem zlatic in primul, torej le brž dalje! Nenadoma nekaj besno zapiha na suhi travi zraven snega. Gad — ej ti šarena zmija!

Zavijem ob kolih, ki kažejo smer, proti zapadu še nekaj korakov in zagledam Titov vrh z orjaškim stolpom. Tu je torej moj cilj. A kje je koča? Čez čas jo zagledam kakih tri sto metrov spodaj ob studencu. Kaj naj storim, ali naj grem tri sto metrov dol ali tri sto metrov gor do kule? Legel sem v privetrje pod zeleni previs, malo pridremal na soncu, po načelu »mi kar dajmo času čas«, potem pa po lepo nadelani zložni stezi, ob pogledu na snežišča in steno Turčina, preko brega, gosto posutega z rumenim žefranom, odšel proti vrhu.

Spet so se podile megle in od časa do časa jemale razgled. Kula je bila odprta, toda žive duše nikjer. Pregledal sem vse od pritličja do drugega nadstropja, toda nič. »Danas nema mrdanja odavde!« sem si zapovedal in si uredil rezidenco v prvem nadstropju, trenutno nedvomno najvišjo v FLRJ (Titov vrh ali T. vrv 2747 m).

Kuril sem, kuhal čaj in golaž, le spati nisem mogel, ker je mrzli sever našel vsako špranjico, da me je prišel budit. Čital sem vpisno knjigo in močil blazinico, da lahko vsaj dva odtisa nesem s sabo. Na tleh sem pobral pohojen rumen list s podpisom Slovenca Janeza Kokalja, ki je hodil tod 1955. leta. Sicer je vpisanih nekaj domačinov, Šiptarjev in Makedoncev ter nekaj Beograjčanov, vsega skupaj malo za tak vrh, ki se po višini uvršča takoj za Korabom in drugi za Triglavom.

Stolp so zgradili meteorologi za svoje potrebe in lani (1957) so skozi vse štiri letne čase imeli tu dva opazovalca. Kaže pa, da imajo tudi planinci svoje ambicije pri stolpu in bi mu radi vsadili nekaj skupnih ležišč. To bi pomenilo, da je Titov vrh najvišja planinska postojanka v Jugoslaviji.

Nekdanji Veliki Turčin, zdaj Titov vrh, je verjetno edini v Šarplaninskem masivu, ki je izgubil svojo nedotaknjenost. Ima to svoj »zašto«, a more nuditi tudi posebne lepote. Že nočni horizont, kako je širok od tod. In zarja ne le razlit ogenj, ampak pravcati požar!

Vzhodna stena Male Rinke

CIRIL DEBELJAK

(Smer Modec - Režek)

Dolgo sva sedela ob prvih klinih v žlebu in ogledovala zasneženo steno, leden prag in izstopni žleb, do roba poln mehkega pršiča. Poleti je tu plezanje prijetneje, položna, s travo porasla gredina drži v vzhodno steno. Sedaj pa ni bilo sledu o tem, samo strma, spodaj ledena bariera je visela na tem mestu. Koko še ni bil povsem zdrav in je s svojim edinim zdravim očesom pogledoval zdaj proti Okrešlju, zdaj v steno, kot da bi tam iskal rešitve in pobudo za odločilni da pod steno.

Navezala sva se molče, nekako brez volje in že sem kopal v pršiču proti desni za rob jugovzhodnega stebra. Prislonjen blok je nudil dobro varovališče pred prvim težkim delom smeri, prestopom na poličast svet vzhodne stene. Najprej v kot širokega, od plazov izlizanega korita in preko kratke ledene strehe v lažji svet. Videl sem, da Koko na tej svoji poskusni zimski turi pleza sigurno in se mu roke ne tresejo več po tistem skoraj usodnem padcu v Triglavski steni. Navadil se je na hojo s svojimi poškodovanimi očmi, le pri plezanju v prvi prečki sem opazil, da vsak oprimek išče nekaj centimetrov preveč na levi.

Nad streho se svet položi. Steno prekinjajo kratki strmi odstavki in žlebovi, ki nama tudi sedaj v snegu niso delali preglavice. Tako sva dosegla težji del, žmulo in zajedo v dobre pol ure, se navezala na dvojno vrv in takorekoč začela z delom. Poleti mokra votlina je blestela v ledu. Ko bi ga bilo vsaj kaj prida, tako pa je kladivo odskakovalo brez haska ob vsakem udarcu in le s skrajno previdnostjo sem se po vseh štirih priril samo s trenjem obleke do desnega, suheha roba na izpostavljeno polico in zabil varovalni klin. Prestop s police v plošče ob zajedi in prečnica v desno je bila kot poleti. Suha, z drobnimi trdnimi oprimki, le mraz je spominjal na zimo in težak nahrbtnik, ki sem ga prevzel sam.

V dveh dolžinah strme, a lepe odprte stene sva morala v grapo pod oknom, v zimskih razmerah ključni detajl cele stene. Že ob vznožju in prvih ogledovanjih s koče sem videl, da je okno zadelano z ledom, ki se nabira z ogromne gornje grape in teče skozenj vse do spodnjih polic stene. Dvajset metrov sem sekal led naravnost navzgor, tu pa je bila strmina prehuda in si brez vsakega varovanja in vmesnih klinov nisem upal dalje pod okno. Ledni klin je obsedel pod svečami bolj simbolično kot zares, ker se je pretrd led drobil v enakomernih krogih okrog njega ob vsakem udarcu. Izbire ni bilo dosti, z lednim kladivom in cepinom sem prečil v desno, v odprto in zasneženo steno v upanju, da zabijem vsaj dober klin za varovanje. Zaman sem razbijal pol ure, dva klina sta že odfrčala mimo Kokove glave, slednjič sem zataknil cepin v krajno poč za led in varoval.

Koko je predlagal umik. Ni zaupal ledu in temu varovanju, še manj steni nad nama, saj ni bilo za ped kopne skale. Vedel sem, da je spust od tu problematičen, in dosegel kompromis. Če v prvo ne gre zlepa, greva nazaj. Previdno sem prečil v tegu vrvi poševno na desno po robu krajne poči, zabil klin, še enega in izginil za rob. Povsod ivje in požled. Roka me je že bolela od silovitih zamahov težkega kladiva, napredoval sem počasi, stop za stopom. Razburjenim klicem nisem odgovarjal. Minila je ura, preden sem za stebrom dosegel višino Kokovega varovališča in ob dobro zabitem klinu stal 8 metrov nad njim. Po mojih sledeh ne sme, vedel sem, da je tam zanj pretežko. Ves čas vzpona sem vpenjal samo eno vrv in mu zaklical, naj se od nje odveže. Prazno sem potegnil skozi vponke, na drugi pa varoval naravnost čez zasuto, ivnato ploščo brez oprimkov. Zasopel in brez moči je stal končno pri meni. Spustil sem se nazaj in pobral zadnje vponke, dve pa še danes bingljata daleč nad smerjo v neprehodnih ploščah. Ob prvem vzponu poleti sem lahko izračunal globino snega v žlebu, za dobre tri metre ga je bilo takrat. Marsikdo bi jih imel rad, Allainovi so, lepi, beli in svetleči, vendar poleti nedosegljivi.

Vedno bolj me je skrbelo, kako priti nazaj v smer. Po drugi dolžini skrajno težkega plezanja sva čepela v plošči deset metrov nad žlebom in mestom, kjer se poleti smer odcepi v levo na strme, dobro razčlenjene izstopne plošče. Edina možnost bi bil spust nazaj v grapo, toda vertikala pod nama je izginjala preko okna v zrak. Varovan na dveh vrveh se je spustil Koko navzdol in prečil steno proti levi v žleb. Dvakrat je zanihal nazaj pod mene, tretjič šele je z oklom cepina ujel zbit sneg v žlebu in trdno stal. Izsekal je cel bivak, se usedel vanj in držal vrvi, da sem se tudi sam spustil poševno do njega. Pošteno vroče nama je postalo ob tem manevru, saj bi Koka po desetih metrih ne spravil več nazaj k sebi, v najboljšem primeru mimo okna v led, kjer sva začela.

Kar tam, sredi žleba, sva zakurila kuhalnik in pol ure nato posrebala vroč kakao. Zaslužila sva ga in imela časa dovolj. Težave so bile za nama, žleb je enakomerno držal do grebena in po kratkem, k sreči suhem

odstavku na vrh. Zadnje metre se je vlekel Koko po vseh štirih. Bil je izmučen, bolj psihično kot fizično, pot mu je stal na čelu, obenem ga je treslo po vsem telesu.

Sedela sva na soncu. Koko je gledal nepremično podse, se včasih rahlo nasmejal in zmajal z glavo, — kot od nekje daleč so prišle besede: Danes sem se rodil še enkrat, tokrat zadnjič . . .

Plezala dne 17. marca 1953 Ciril Debeljak in Stane Kokošinek (AO Celje). Čas plezanja 7 ur, IV, okno VI.

Veš, lepo je leteti

TONE SVETINA

Sedela sva na terasi kavarne na letališču. Menila sva se in pila. On je nenadoma sredi razgovora premolknil. Zagledal se je v modro nebo. Visoko, prav blizu belim oblakom, je neslišno plulo letalo. Drselo je kot velika brezskrbna ptica preko neba proti sivim skalam. Nisem ga maral zmotiti. Vesel sem: Njegovo srce je bilo z letalom in njegove misli so plule z njim. Nezatajljivo hrepenenje po višinah mu je žarelo v plavih očeh.

— Veš, lepo je leteti, — mi je dejal, ne da bi odmaknil oči od letala. Potem mu je trpek nasmeh preletel obraz. Bolečina je bila v njem.

Zasmilil se mi je kot ptica s strto perotjo, ki gleda za jato, letečo pred zimo na jug.

— Težko se je podrediti suženjstvu zemlje, če si okusil svobodno prostranost neba, — je dejal čez čas, žalostno, in odmaknil je pogled od letala, ki je utonilo v oblakih.

— Ti boš v kratkem spet letel, — sem mu odvrnil.

— Če bom — je zavzdihnil. — Nevarno operacijo imam pred seboj. —

— Kaj boš! Moraš leteti, Jože! —

— Prav imaš, moram. Še bom zajadral nad vrhovi. Da, moram! — je dejal kljubovalno.

Trčila sva in se nasmehnila.

Dan je bil miren in sončen, prav podoben dnevu pred dobrim letom dni, ko sta se Jože in Primož dvignila na tisti usodni polet. Kako čudno je bilo in nepričakovano! Sonce je že tonilo v čad nad triglavskim pogorjem, ko jih je Po-2 odklopil v višini predgorja Begunjščice. Primož si je zaželel izpopolniti se v jadranju ob alpskih vrhovih in Jože je z veseljem sedel z njim v letalo. Kako čudovit polet je bil to! Neslišno je plul »Žerjav« ob pobočju. Zračni tokovi so bili povoljni in v lepih osmicah sta vidno pridobivala na višini. Vedno manjše so bile hiše spodaj v dolini in vedno bliže sta bila vrhovom. Pod njima se je zeleno zalesketalo jezerce v Završnici, v dolini Drage, kjer so Nemci pobijali talce, pa so se že plazile sence, ko sta jo preletela. Molčala sta in se predala svojevrstnemu občutju.

V daljavo je proti Bledu držala cesta, ki je sekala reko. Reka in jezero sta srebrno bleščala v zadnjih žarkih.

— Prekleti, — je sam pri sebi dejal Jože, ko se mu je pogled ustavil v Lescah. Štirinajst let je minilo prav te dni. Podoba očeta mu je živo stopila pred oči. Bil je vojni letalec. Kot talca so ga ustrelili s petimi drugimi na križišču, po njem je dobil strast po letenju. Bil je otrok, vendar podobe očeta, zvezanega ob kolu, ne bo pozabil nikoli. In potem

so jih odvlekli, mater in štiri otroke v taborišče. Že takrat se je v njem, drobnem dečku rodila želja, da bi postal letalec. Da bi klatil z neba nemške junkerse. Kot nevezan film so brzele samozvane podobe skozi njegovo zavest.

Tudi Primož, starejši mož in izkušen letalec, je bil zamišljen in tih. Kdo ve, kaj je razmišljal.

Zajadrala sta nad Dobrčo. Vodil je Jože. Dobro sta izkoriščala zračne tokove toplega vetra z morske strani, ki jih je lepo vzdigoval. Pred njima se je razprostrlo zeleno, s sivim skalovjem natrošeno pobočje Begunjščice. Letela sta tako blizu skalnih reber, da se je v Primožu porodil strah, da ne bi zadela. Na zeleneh pod vrhom sta videla črede belih ovac. Ob Roblekovem domu pa so jima planinci mahali z robci v pozdrav. V drznem letu sta preletela Begunjščico in zakrožila nad Tržičem. V globokem kotlu so bile hiše posejane tako gosto, da sta jih komaj razločila, zavite v tovarniški dim.

Vrnila sta se. Preletela vrh in nevarnost je bila mimo. Sedaj je Primož, ki je bil prvič nad skalami, prevzel vodstvo letala. Zahotelo se jima je zajadrati k Stolu. Hotela sta preleteti vrh. Z dobro nado in z veseljem v srcu sta zaplula proti koničastemu vrhu prepadne Begunjščice. Nič hudega sluteč je Primož letalo prehitro usmeril na severno stran, ga preveč nagnil in mu zmanjšal brzino. Majhna usodna pomota, zajadrala sta v spremenjeno ozračje.

— Kaj delaš? — je kriknil Jože. — Spusti krmilo! — Prepozno.

Letalo pa se je nagnilo in pričelo piskajoče polzeti. Padala sta naravnost proti skalnemu grebenu. V blazni grozi, ki je prevzela oba, sta se poslednjič ujela z očmi.

— Skale! Skale — je kriknil Primož, ko je zagledal vrh tik pred seboj. Jože je podzavestno zgrabil krmilo in skušal obrniti letalo v južno pobočje. Vse je bilo prepozno in Jožetov trud zaman. Letalo se je še bolj nagnilo in, namesto da bi se ognilo vrhu, je švistnilo naravnost proti skalovju. Še en obupen poizkus. »Žerjav« se je skušal kot ranjena ptica, ki noče umreti in zapustiti neba, ogniti skalovju. Toda zaman. S krilom je treščilo v vrh nad severno steno Begunjščice. S treskom se je krilo zlomilo, letalo pa je treščilo v skalovje in se razklalo.

Udarec je Jožeta, ki se je instinktivno odpel, vrgel z vso silo iz prelomljenega letala na pečino. Sedno padalo mu je ublažilo udarec. Potrkljal se je po skalovju, padel na melišče, se valil in se ustavil na plazišču na robu prepada. Pod njim so se še vedno s treskom razbijale skale, ki jih je sprožilo padajoče letalo. Potem je nastala globoka tišina. Groza ga je obšla, groza, ki obide človeka, ogroženega od neznanega, na meji med življenjem in smrtjo.

— Primož, Primož, Primož! — je bolestno kriknil. Skalovje pa je bilo nemo, brezčutno.

Skušal je vstati. Ko se je premaknil, je začutil bolečino v nogah in hrbtu. V glavi mu je šumelo, opraskan in krvav je bil in v ustih je čutil lepljiv, sladkoben okus krvi. Zagledal se je v nebo. Tam, kjer je pred kratkim plul brezskrbno Žerjav, ni bilo več belih oblakov. Nebo je temnelo, bilo je neprijazno.

— Primož! Primož! — je znova poklical.

Pošastna negotovost ga je pognala, da je premagal bolečino in se plazil v neznano nevarnost na rob prepada. Nič. Sprožil je nekaj kamnov. Odurna globina, iz katere je rastla stena, ga je oplašila.

Odmaknil je pogled. Takrat ni vedel, da leži tam nekje tri sto metrov globoko pod steno sredi kamnitih sesutin razbitina letala in v njem Primož

— mrtev. Da je kri obrizgala razbitino lepe ptice in da Primožu odtekajo zadnje kaplje krvi in polze v gruščč.

Strah za lastni obstanek ga je gnal, da se je plazil nazaj. Klical je na pomoč. Žalostni zategli glasovi so se lovili v objemu sten in mrli v robeh. Nihče se mu ni odzval. Obup se ga je polaščal. Zgubil je smisel za čas in zdelo se mu je, da je minila večnost. Še je klical. Vedel je, da ga bo noč stisnila in pokončala v tem kamnitem objemu. Bal se je smrti, saj je hotel živeti. Zato je z zadnjimi močmi še klical in klical in upal, da mora nekoga priklicati.

In res. Njegovemu klicu se je odzval glas z vrha. Potem je videl, kako se je na škarjastemu grebenu pojavil človek. Sporazumela sta se. Spustil se je k njemu. Bil je gozdar Peter. Ta mu je nudil prvo pomoč.

Skalovje je že zagrinjal mrak in na nebu so se prižigale prve zvezde, preden je gozdar Jožeta spravil na greben. Preden pa sta bila na varnem svetu, sta minili dve dolgi uri nadčloveškega napora v borbi s skalno strmino. Šele na južnem pobočju sta si oddahnila. Naključju je sledilo novo. Srečen je bil Jože, da ga je dobil samotni planinec in ga rešil gotove smrti.

Gozdar je odšel po pomoč, on pa je ostal sam in čakal. Šele okoli polnoči so se vrnili z nosili in odejami. Položili so ga na nosila in postavili v zavetje. Bolečine so se ublažile, mraziti ga je nehalo. Okoli njega se je strnila čreda ovac, ki so prenočevale na prostem. V polbudnem stanju je dočakal Joža novega dne na vrhu. Ko se je zasvitalo in je znova vzšlo sonce, so prišli gorski reševalci. Prvi se je izza skal pokazal hitronogi Uroš. Nikdar ne bo Jože pozabil njegovih besed: »Sinoči si se drugič rodil, fant, in kaže, da pod srečno zvezdo!« — mu je dejal in mu stisnil roko. Krepki možje reševalci so ga varno spravili v dolino. Najprej njega, potem pa še Primoževe ostanke.

Da, zgodilo se je tako. Prav natanko se je spominjal vsake podrobnosti tistih pošastnih trenutkov, ko sta v zatonu večernega sonca zaplula nad prepadni vrh in strmoglavila v ponor teme v ostrorobo naročje smrti. Nihče ni upal, da bo ostal. Le sam je trdo veroval, da mora ostati. Res je tisti usodni trenutek njegovega drugega rojstva pomenil črto ločnico v njegovem življenju. V bistvu je doumel vrednost življenja, vrednost, ki mu je v dolgih letih ne bi mogle posredovati šolske klopi. V eni noči je iz mladeniča dozorel v moža.

Potem je ležal v bolnišnici, zavit v mavčev oklep. Večkrat se je v nemirnih nočeh prebujal iz težkih sanj. Zdelo se mu je, da neskončno pada in v grozi posluša smrtne krike tovariša spodaj v prepadu in mu ne more pomagati. V takih nočeh se ga je večkrat prijemal obup. Šele, ko se je zdanilo in je skozi okno uzrl gore in modro, visoko nebo, se je razgubil dvom. — Še moram leteti, še, še, še! je stopnjeval svoje hotenje iz preprostega hrepenenja do neuklonljive volje.

Spoznal je, da je življenje najlepše takrat, kadar se je treba boriti zanj. To mu je dajalo moči. Zlizal se je prej, kot so pričakovali zdravniki. Potem je hodil ob palici. Bil je bled in upadel, le oči so mu sijale v prav takem ognju kot včasih. Po dolgih mesecih je šel na operacijo. Tudi to je prestal.

Pričakal je svoj dan. Pričakal ga je zato, ker je veroval vase, ljubil življenje in prostrano, modro, nikdar osvojeno nebo.

Koliko sreče in pogumne volje je bilo v njegovih očeh, ko si je spet pripenjal padalo, nataknil čepico in smehljaje sedel v letalo. Pomahal nam je v pozdrav. V oglušujoči ropot motorja so se mešali bodrilni vzkliki prijateljev. Jeklena vrv se je napela in že je zaprega drsela, in zaplavala.

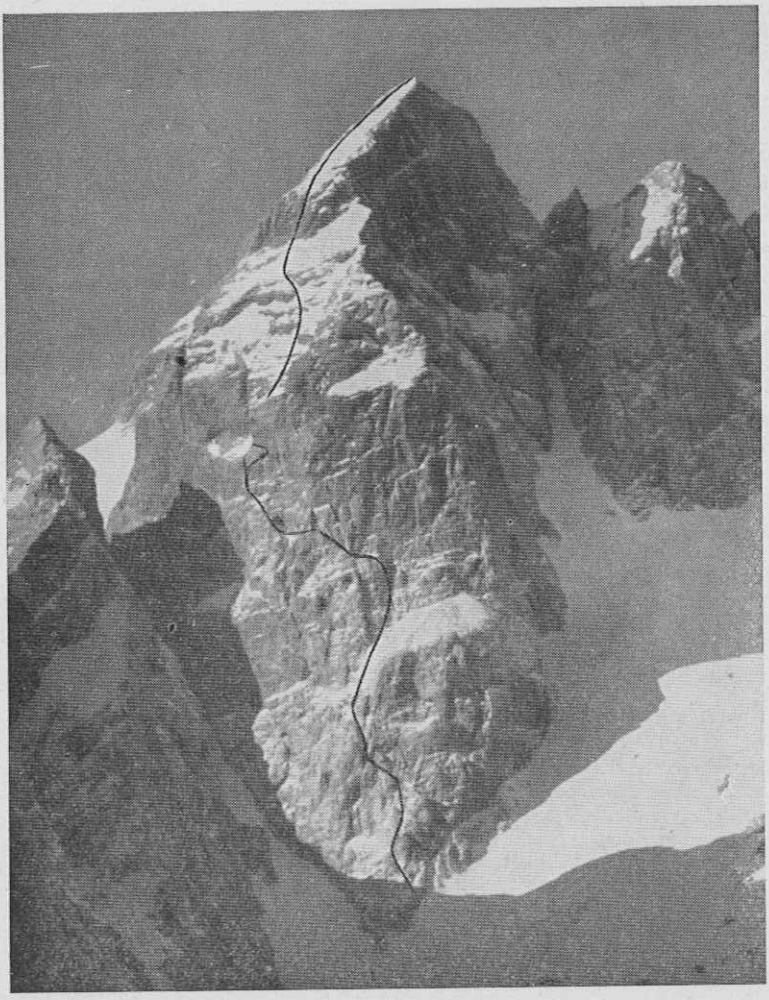

Petdesetletnica Hornove smeri

Kdo od naših alpinistov in mnogih drugih planincev ne pozna »Hornove« v severovzhodni Jalovčevi steni vsaj po imenu?

Prvega avgusta letos mine 50 let, kar jo je prvi sam samcat preplezal ing. Ferdinand iz Knittelfelda, »prvi, odkar svet stoji«.

Do druge svetovne vojne je bila ta smer večkrat ponovljena. Prvak slovenskih alpinistov Jože Čop je z dr. Miho Potočnikom in Andrejem Moretom — Gandijem odkril nad Kegljiščem novo, direktno smer, že dve leti pred njimi pa sta potegnila korajžna mladca France Ogrin in Igor Omerza še težjo prvenstveno smer po severnovzhodnem razu. Miha Arih je sam prvi preplezal Hornovo pozimi. Bila je to ena njegovih lepih zmag, preden je padel kot partizan v narodnoosvobodilnem boju kakor Ogrin in toliko drugih slovenskih alpinistov.

Po osvoboditvi so Hornovo smer neštetokrat preplezali. V njej je ugasnilo nekaj mladih življenj, drugim pa, ki so po njej dosegli vrh, je pomenila nepozaben doživljaj v sončni steni nad mrkim Jalovčevim ozebnikom.

Ob merilu novejših prvenstvenih vzponov bi se utegnil zdeti komu manj pomemben uspeh ing. Horna, pa bo prav in pravično, da postavimo njegov, skoraj zgodovinski vzpon na zasluženo mesto.

Neizbežno je, da nosi vsaka, tudi najvišja in najboljša storitev pečat relativnosti svoje dobe in izgubi svoj sijaj v prihodnjem času. Zato ni odveč, če se spomnimo besed, katere je napisal znameniti alpinist — samohodec prof. Evgen Guido Lammer, da more, objektivno vzeto, pokazati današnja mladina neprimerno več kakor starejša generacija, da pa je le-ta zastavila najmanj toliko duševnih sil. Pribijemo še, da je dr. Kugy postavil ing. Horna v vrsto najboljših alpinistov ob Emilija Comicija, Joža Čopa, dr. Staneta Tominška, Prusika, Szalaya in druge, čeprav je prisegal Horn na drugačno alpinistično »vero« kakor oni.

Eno od drugih Hornovih pomembnih dejanj je bil vzpon po severni steni Montaža leta 1913. »Gospodar« te stene je bil dr. Kugy, ki ima v njej tri prvenstvene smeri, vendar so vodili Kugyja najboljši vodniki, med njimi naš Trentar, Jože Komac - Pavr, Horn pa je plezal sam. Tehtnost Hornovega prvenstvenega vzpona v Montažu moremo oceniti po tem, da ga je — kljub njegovi lepoti — prvič ponovila neka italijanska naveza šele čez 14 let. Legendarni Giuseppe Pesamosca - Lôuf je bil edini, ki je pred Hornom sam odkrival skrivnosti te stene.

Kakor dr. Kugy je bil tudi ing. Horn pristaš klasičnega alpinizma in je odklanjal uporabo klinov. »Orodje klasikov« je bila plezalna vrv in plezalniki. Še leta 1923 je pisal ing. Horn o »gnusni kugi zabijanja klinov« (die garstige Seuche des Nagelns) in je sodil, da se smejo rabiti klini samo za reševanje. Tudi Horn se je moral čez nekaj let sprijazniti s tem, da sta čas in razvoj alpinistike prerasla klasično razumevanje alpinizma, je pa zvest svojim načelom ostal osamljen z redkimi alpinisti, ki so kakor on menili, da je zabijanje klinov v stene posledica pomanjkanja poguma in da takšna tehnizacija plezalnih vzponov ni združljiva s pravo planinsko mislijo.

»Spremljevalca« ing. Horna pri njegovih samótežnih plezanjih sta bila cepin in vrv, ki jo je rabil za preprosto zavarovanje, tako da je ovil sredino vrvi okrog kakšnega skalnega roglja ali zagozdene skale v kaminu in se navezal na oba konca. Ko je prišel na stojišče, je odvezal en konec vrvi in ga potegnil k sebi. Včasih je navezal nahrbtnik in cepin na konec vrvi, ki jo je polagal okrog skalnih varovališč in jo vlekel za seboj. Ta načina je uporabil Horn tudi pri prvenstvenem vzponu po severovzhodni Jalovčevi steni, imel pa je težave z obema.

V steno je vstopil Horn zaradi dvomljivega vremena šele ob enajstih. Še pod Kegljiščem se mu je zataknil na vrv privezani nahrbtnik, ki se je pretrgal skoraj na dvoje, ko ga je s silo vlekel k sebi. Čevlji in dereze, hrana in čutara so zaropotali po steni in obležali pod njo, pa je vrgel za njimi še uničeni nahrbtnik.

Tudi drugi način samovarovanja se Hornu ta dan ni obnesel in je moral neko kočljivo mesto preplezati trikrat, da je rešil zataknjeno vrv. To in iskanje smeri ga je zamudilo, da se je šele ob šestih zvečer znašel pod Oknom, kjer so mu na prvi pogled zaprli pot gladki previsi. Šele ko je stopil globlje v votlino, iskat sneg za izsušeno grlo, mu je kakor po čudežu zasijalo skozi okno prijazno večerno nebo. Poln zmagoslavja je na vrhu ujel zadnjo večerno zarjo. Iz nameravanega bivaka pod vrhom je Horna še pred polnočjo pregnal mraz. V obrabljenih plezalnikih, katere je »utrdil« z ovojkami, je odšel navzdol brez luči. Koliko stopinj je moral zasekati v zamrznjeni sneg po Ozebniku! Ob prvem svitanju okrog tretje ure je iskal svoje stvari pod včerajšnjim vstopom, v Tamarju pa je še enkrat pozdravil Jalovčeve stene, ki so žarele v rožnati jutranji svetlobi.

Po pravici je bil Horn ponosen na svoje dejanje, pa ga gotovo še sedaj po tolikih letih zanese kdaj pa kdaj spomin tudi pod Jalovčevo okno z zlatoožarjenim nebom Julijcev ali mu zasvetijo iz nekdanjih dni mali tolmunčki v zadnjem strmem žlebu Montaževe stene kakor sinji biseri.

Slovenski planinci pa smo tudi ing. Hornu dolžni, da je razodel svetu takšno lepoto naših gora.

Stane Hribar

Hrvaški planinci o slovenskih planinah

DR. ŽELJKO POLJAK, ZAGREB

(Prispevek k bibliografiji slovenskih planin)

Namen tega članka je seznaniti bralce Planinskega Vestnika s tem, kako se je odrazilo zanimanje hrvaških planincev za slovenske planine v hrvaških planinskih časopisih. Pobudo za to delo mi je dalo dopisovanje s slovenskim planinskim veteranom prof. J. Westrom, ki mi je tudi s svojim Splošnim kazalom za Planinski Vestnik bil vzor pri sestavljanju tega članka. Tu so našteti vsi članki o slovenskih planinah, planincih i planinskih organizacijah, ki so bili objavljeni v hrvaških planinskih časopisih od začetka, to je od l. 1898 do konca 1957, zato je lahko to kazalo prispevek bibliografiji slovenskega planinstva. Danes je že težko priti do starejših letnikov časopisov, zato bodo s tem člankom oteta pozabi mnoga pomembna prizadevanja minulih planinskih generacij.

Prvi planinski časopis je na Hrvaškem izšel l. 1898 v Zagrebu. To je bil mesečnik Hrvatski planinar, glasilo Hrvaškega planinskega društva. Izhajal je do l. 1909, skupaj torej 12 letnikov. Nato je izhajal štiri leta (1910—1913) kot priloga zabavnega lista Vijenac pod naslovom Planinarske vijesti. Leta 1914 je ponovno začel izhajati Hrvatski planinar, toda zaradi težkih razmer je izšlo le sedem številk. Ponovno je pod istim imenom začel izhajati šele l. 1922 in je redno izhajal vse do druge svetovne vojne. Med vojno je list životaril in izhajal najprej v dvojnih, nato v trojnih številkah in je prenehal leta 1944 s številko 6-8. Leta 1949 je začel Planinarski savez Hrvatske izdajati mesečnik Naše planine, sprva kot mesečnik, a od l. 1955 dalje do danes vsake tri mesece v obsežnih zvezkih.

Vidimo torej v izhajanju tri razdobja. Prvo traja do začetka prve svetovne vojne s 17 letniki, drugo razdobje med obema vojnama s 23 letniki in tretje od l. 1949 do danes z 9 letniki, skupaj 49 letnikov. Starejše letnike je danes zelo težko dobiti. Edini znani komplet, dostopen javnosti, se nahaja v Vseučiliški knjižnici v Zagrebu, delno pa v Mestni knjižnici v Zagrebu ter v Knjižnici PD Zagreb.

Iz priloženega kazala vidimo, da je v preteklih 60 letih izšlo skupno 277 sestavkov, ki se nanašajo na Slovenijo (153 člankov in 124 manjših zapiskov). Od potopisnih člankov odpade na prvo razdobje (17 letnikov) 14 člankov, na drugo (23 letnikov) 63, a na tretje (9 letnikov) 60 člankov. Ti podatki nam morejo dati približno sliko o tem, kako je s časom raslo zanimanje za slovenske planine na Hrvaškem. V povojnih Naših planinah ni številke brez kakega članka iz Slovenije; tako na primer v letniku 1956 vsaj tretjina potopisnih člankov obravnava področje Slovenije. To dejstvo je mogoče pojasniti z ene strani z usmerjenostjo uredništva, ki daje značaj listu, z druge strani pa z naglim povojnim razvojem alpinizma na Hrvaškem in z vedno pogostejšim obiskovanjem slovenskih sten. Da je res tako, potrjuje tudi dejstvo, da je od 30 alpinističnih člankov iz slovenskih sten 20 objavljenih v zadnjih devetih letnikih, a le deset v prejšnjih 40 letnikih.

Članki so po vsebini razvrščeni v posamezna poglavja, v vsakem poglavju pa po kronološkem redu objav. Oštevilčeni naslovi so članki, pod njimi pa so brez oštevilčenja razvrščeni manjši zapiski. Številke za naslovi označujejo leto objave in stran v letniku. Strani, označene z zvezdico (*) se nanašajo na biltene, ki so bili dodani nekaterim številkam časopisov.

I. JULIJSKE ALPE

1. Triglavska skupina

Marković F., Pozdrav Triglavu sa zagrebačkog Sljemena. 1898, 10. M. D., Iz Zagreba na Triglav. 1898, 97 i 1899, 1 i 24. Ancel J., Uspon na Triglav. 1906, 69 i 89. Novotni V., Triglavske kuće. 1909, 18. Paulić F., Na Triglavu po snijegu. 1914, 20, 35, 60 i 71. J. Gj., Na Triglavu. 1923, 37, 61 i 86. Hitztaler S., Zimski uspon na Triglav. 1925, 45. Madle M., O Uskrsu na skijama pod Triglavom. 1925, 6. Egi K., Po novom snijegu na Triglavu, 1927, 82. Neimarević A., Triglav. 1927, 97. Kugy J., Triglav. 1928, 205. Jakšić D., Sjevernom stijenom Triglava. 1931, 13 i 40. Brahm D., Uspon po Triglavskoj severnoj stijeni. 1933, 84. Čubelić M., S alpinističkom sekcijom kroz sjevernu stijenu Triglava. 1935, 331. Čubelić M., Kroz sjevernu stijenu Triglava. 1936, 140. Pul Z., Prvi put na

Kredarici. 1936, 203. Pražić dr. M., Triglavska žrtva. 1939, 50. Hladnik F., Uskrs na Triglavu. 1939, 232. Bumba I., Planinski svatovi. 1944, 64. Mihaljević K., Osvrt na jedan zimski uspon. 1949, 98. Papac Z., Triglav (pjesma). 1949, 285. Mesarić J., Kroz sjevernu Triglavsku stijenu. 1950, 340. Pipinić B., Sličice s Triglava. 1952, 340. Šantek V., »Čopov stebr« u Triglavskoj stijeni. 1953, 81. Kivač D., Utisci sa jednog zimskog uspona. 1955, 117. Paulić D., Zimski uspon na Triglav. 1956, 5. Žanov I., Oluja na Triglavu. 1956, 250. Župančič U., Zlatni jubilej sjeverne stijene Triglava. 1956, 284.

Na Triglavu. 1898, 80. U zimi na Triglavu. 1899, 48. Meteorološka postaja na Triglavu. 1899, 160 i 176. Svatovi na Triglavu. 1900, 192. Triglav (D. Hirc). 1902, 27. Putevi na Triglav. 1902, 31. Otvorenje novog Aljaževog doma. 1910, 190. Na Triglavu. 1910, 215. Hrvatski planinari na Triglavu. 1912, 288. Zimski uspon na Triglav. 1913, 286. Nesreća na Triglavu (J. Pasarić). 1922, 117. Uspon po sjevernoj stijeni na Triglav (J. Pasarić). 1922, 118. Ivan Kukuljević i Triglav. 1923, 16. Uspomena na unesrećenog planinara (dr. I. Krajač). 1923, 148. Rijedak dogodjaj na Triglavu (dr. I. Krajač). 1925, 18. Turistička proslava na Triglavu. 1927, 110. Koncert na vrhu Triglava. 1955, 247.

2. Jalovec

Bogdanović M., Jalovec. 1922, 91. Poljak dr. J., Jalovec. 1922, 52. Milhofer dr. J., Jalovec. 1935, 42. Brezovečki S., Sjeverozapadni greben Jalovca. 1935, 280. Brezovečki S., Sjeverna usjeklina Jalovca. 1935, 281. Bahlin I., Jedan posjet gordom Jalovcu. 1939, 392. Gropuzzo I., Zimski prijelaz Jalovca. 1949, 73. Šavelj M., Po stijenama iznad Tamara. 1949, 176. Rakoš E., Uspon na Jalovec. 1954, 328. Golešić B., Jalovec. 1954, 151. Lukšić B., Ponovljen Aschenbrennerov smjer u Travniku. 1955, 246. Lukšić B., Najdraži uspjeh (Uspon Aschenbrennerovim smjerom Travnika). 1956, 108.

3. Ostali članki o Julijskih Alpah

Pasarić J., Mangrt. 1908, 54 i 65. Bogdanović M., Škrlatica. 1922, 11. Bogdanović M., Razor. 1922, 137. Paulić D., Špik. 1923, 33. Cvetišić V., U Julijskim Alpama. 1922, 36. Paulić D., Sleme. 1925, 56. Vitezić dr. D., Uspon na Mangrt. 1926, 22. M. H., Črna Prst. 1927, 131. Kugy J., Suhi Plaz (Škrlatica). 1928, 242. Župančič U., Martuljkova skupina. 1933, 249. Švigelj C., Sa fotokamerom kroz Julijske Alpe. 1935, 57. Brezovečki S., Sjeverozapadna stijena Goličice. 1935, 147. Šprem G. T., Sjeverna stijena Dovškog Križa. 1937, 29. Barić dr. Lj., Nekoliko riječi o jednom izletu u Julijske Alpe. 1937, 387. Horvat V., Na Visokoj Ponci. 1938, 364. Bahlin I., Dva dana s one strane granice. 1939, 157. Zgaga M., Prvi put zimi u Julijskim Alpama. 1949, 79. Kućan N., Zaledjenim stijenama (Prisojnik). 1949, 147. Mihaljević K., Zimski uspon »Hanzovom poti« na Prisojnik. 1949, 166. Vilenjak S., Dolinom Trente do planinskih pašnjaka pod Grintavcem (Bovški Grintavec). 1949, 298. Šikloši A., Botanički vrt »Julijana«. 1950, 33. Rotschild M., Razor. 1950, 380. Brumec V., Sjeverni stup Škrlatice. 1950, 210. Colić J. V., Od Sedam triglavskih jezera do Tolmina. 1951, 14. Blažuk A., Zimi u Martuljku. 1951, 36. Arh L. L., Špik. 1951, 70. Matz V., Zimski pohod Komni. 1952, 96. Blašković V., Asocijacije uz Bovec i Černjala. 1952, 105. Kivač D., Od Kanina preko Mangrta do Jalovca. 1952, 111. Blažej J., Pad u stijeni — zimi. 1952, 205. Gušić I., Na Kaninu. 1953, 10. Gušić dr. B., Julius Kugy i Trenta. 1953, 71. Gušić I., Na Mangrtu i Jalovcu. 1954, 30. Župančič U., Jubilarni osigurani penjački put na Prisojnik. 1954, 219. Boko I., S mora u Julijske. 1954, 280. Licek H., Direktni smjer sjevernom stijenom Špika. 1955, 51. Gropuzzo ing. I., Na Lipnici. 1955, 262. S. Dj., Moja planina (pjesma Špiku). 1955, 262. Belačić D., Široka Peč. 1956, 29. Paulić N., Slike iz Alpa. 1956, 33. 41. Ščedrov ing. O., Kišoviti dopust. 1956, 41. Župančič U., Policama sjeverne stijene Kanjavca. 1956, 150. Kumičić E., Lubnik, Blegaš i Porezen. 1956, 201. 44. Blažej A., U vijavici... 1957, 1. 45. Blažej A., Kasni povratak s planine. 1957, 255.

Mangart i Klanško jezero. 1910, 165. Na Črnoj Prsti. 1910, 216. Hotel Zlatorog na Bohinjskom jezeru. 1914, 118. Teške ture u Julijskim Alpama (dr. I. Krajač). 1924, 148. Sa skijama na Mojstrovki (Friedländer). 1925, 88. Planinarske nezgode. 1931, 235. Nova planinarska kuća na Vršiću. 1950. 102. Skijaške radosti na Vršiću (Župančič U.). 1953, 50. Poštarski dom na Solni glavi (Vršić). 1954, 94. Sklonište PD Zagreb na Lazu u Julijskim Alpama. 1956, 45. Zanimljivosti u Trenti. 1956, 347.

II. KAMNIŠKE (SAVINJSKE) ALPE

M. D., Na Ojstricu. 1899, 182. Sova S., Logareva dolina. 1908, 1. Juričić I., Tri dana na Savinjskim planinama. 1910, 214, 239 i 264. Pasarić J., Ojstrica i Grintovec. 1911, 285, 317 i 381. Gušić B., Proljetni uspon na Grintovec. 1922, 77. Henebergova M., Na Skuti. 1922, 112. Paulić D., Krvavec. 1924, 10. P. K., Tri dana na Velikoj planini. 1924, 22. Hlava M., Zimski uspon na Grintovec. 1925, 42. Savinjski M., Božićne uspomene iz Kamniških Alpa. 1927, 8. Hlava M., Dojmovi s Kočne. 1925, 78. Loidl R., Osam dana u Kamniškim Alpama. 1928, 163, Horvat A., U oluji u našim Alpama. 1932, 183. Skopal A., Boravak na Krvavcu. 1934, 123. Horvat A. L., O nesreći u Kamniškim Alpama. 1934, 325. Horvat A. L., Planinska idila uz vatru. 1934, 404. Flašar J., U južnim Kamniškim Alpama. 1940, 14. Rubma I., Na alpskom vrhuncu. 1943, 96. Ferenčina J., Na Kalškoj gori. 1949, 54. Zgaga M., Zimi na Grintavcima. 1951, 112. Erega dr. F., Tko planine voli uvijek im se vraća. 1951, 130. Tomljanović B., Tragom lavine na Kokrško sedlo i Grintavec. 1951, 347. Blažuk A., Zimi u Kamniškim Alpama. 1952, 83. Gušić dr. B., Prije četrdeset godina. 1956, 74. Kućan Ž., Od Kamniškog do Kokrškog sedla. 1956, 275.

Crkvica sv. Čirila i Metoda pod Ojstricom. 1898, 96. Češka kuća na Grintavcu. 1900, 14. Planinari na Savinjskim planinama. 1901, 31. Novi put na Grintouc. 1901, 112. Vojnici na Grintovcu. 1901, 126. Hrvatski planinari u Savinjskim planinama. 1912, 288. Nesreća u Savinjskim planinama. 1913, 352. Ojstrica. 1913, 381. Kamniške Alpe. 1924, 14. O Božiću na Krvavcu (V. Horvat). 1926, 15. Proslava 30-godišnjice Češke kuće pod Grintavcem. 1930, 352.

III. KARAVANKE

Novotni V., Oko Karavanka. 1905, 76. Gušić B., Proljeće u Karavankama. 1922, 34. Krajač dr. I., Duhovski izlet HPD u Sloveniju. 1923, 74. Henebergova M., Jedan neuspjeli uspon. 1923, 135. Hlava M., Uskrs u snijegu i ledu. 1926, 38. Jelušić ing. T., Stol. 1935, 135. Truhelka A., Dva tjedna na Begunjščici. 1936, 281. Horvat prof. L., Peca, gora kralja Matjaža. 1938, 382. Bahlin I., Naš prvi zimski uspon. 1939, 60. Bumba I., Veliki Stol-Zelenica. 1940, 139. Doričić M., Na Storžiću. 1952, 89. Ružić N., Neobični izlet. 1954, 59.

Na Golici. 1910, 189. Kadilnikova koča na Golici. 1914, 118.

IV. OSTALI KRAJI SLOVENIJE

M. D., Pet dana medju splavarima (Savinja). 1899, 166 i 181. Pany J., Škocijanska špilja. 1914, 99. Novotni V., Pregledni popis planinarskih kuća SPD. 1909, 11. Savinjski M., Proljeće na Mozirskim Alpama. 1927, 42. Bedenko T., Skijaški izlet u listopadu (Kum). 1935, 370. Barić dr. Lj., Bohor. 1936, 171. Horvat prof. L., Urška gora. 1938, 399. Bognolo E., Sa Šmarne gore. 1940, 349. Dworski A., Škocijanska jama. 1949, 196. B. R., Doček Nove godine na Svetoj gori. 1951, 59. Ružić N., Zimski uspon na Slovenski Snježnik. 1950, 147. Colić V., Po vrhu i dolu. 1952, 37. Ledić G., Susret na Donat gori. 1953, 130. Florschütz dr. M., Na Nanosu. 1954, 293. Smokvina L., U znaku magistrale. 1956, 228.

Kuće SPD. 1898, 80. HPD na Lisci. 1903, 94. Dvije nove slovenske planinarske kuće. 1912, 282. Naši planinari u Alpama. 1913, 351. Slovenske planinarske kuće u zimskoj sezoni. 1913, 383. Nova slovenska planinarska kuća na Kozjakovom pogorju. 1930, 189. Mozirska koča na Golteh. 1949, 114. Planinarska kuća Tromejnik. 1952, 294. Planinarski dom na Lisci. 1953, 61. Zanimljivosti iz planinarskog života u Sloveniji. 1954, 93. Sklonište na Menini planini. 1954, 94. Dom Klementa Juga v Lepeni. 1954, 94. Vijesti iz Slovenije. 1954, 328. Slovenska planinarska transverzala. 1955, 326. Istraživanje Križne jame. 1956, 164. Najveća piramida u Jugoslaviji (Pohorje). 1956, 347.

V. O SLOVENSKI PLANINSKI LITERATURI

»Ljubljanski grad i promet s tujci«. 1902, 96. »Bled in okolica« od I. Mlakara. 1902, 60. Izvrstan Triglavski vodič od R. Badjure. 1913, 256. R. Badjura: »Na Triglav«. 1922, 80. R. Badjura: »Smučar« (dr. B. Gušić). 1925, 19. R. Badjura: »Pohorje« (dr. B. Gušić). 1925, 92. »Vodnik po kočah Savinjskih Alp« od F. Kocbeka. 1926, 100. »Savinjske Alpe« F. Kocbeka (dr. J. Poljak). 1926, 124. R. Badjura: »Zasavje«. 1928, 169. R. Badjura: »Sto izletov«. 1930,

266. Dr. H. Tuma: »Imenoslovje Julijskih Alp«. 1930, 266. R. Badjura: »Smuška terminologija« (dr. B. Gušić). 1932, 122. R. Badjura: »Izleti po Karavankah« (dr. B. Gušić). 1932, 378. »Prva pomoč i reševanje v gorah« od dr. B. Brecelja. 1934, 128. »Plezalna tehnika« od M. M. Debelakove. 1934, 128. Jože Rus: »Triglav v herojski dobi geološke vede«. 1934, 164. Edo Deržaj: »Gruh«. 1937, 50*. Janka Mlakarja »Izbrani spisi« I. zvezek. 1939, 22*. »Plezalna tehnika« Keršič-Belača. 1950, 398. »Priročnik za planince« od dr. A. Brileja. 1951, 58. Dr. A. Melik: »Planine v Julijskih Alpah« (dr. I. Šmaljcelj). 1951, 139. »Odmevi s Kozjaka« (dr. Ž. Poljak). 1955, 159. »Planine ob meji« (dr. Ž. Poljak). 1956, 166.

O časopisu »Planinski Vestnik« najdemo sledeče beležke: 1899, 16. 1933, 244. 1934, 130 i 213. 1935, 27, 59, 92, 126, 158, 190, 318, 351. 1936, 30, 63, 160, 192, 255, 288. 1941, 104. 1942, 56. 1950, 100. 1951, 351. 1952, 40 i 98. 1954, 67, 87 i 185. 1955, 161. 1956, 166.

VI. O SLOVENSKIH PLANINCIH

Jakov Aljaž. 1898, 109. Hirc D., Valentin Vodnik, slovenski planinar. 1898, 81. Poljak dr. J., Jakov Aljaž. 1927, 49. Jakov Aljaž. 1927, 68. Oblak dr. J. C., Dva jubileja (Kugy-Tuma). 1928, 168. Krajač dr. I., Dr. H. Tuma. 1933, 150. Kušan dr. F., Dr. Henrik Tuma. 1935, 150. Pražić dr. M., Triglavska žrtva (Rajko Justin). 1939, 50. Mira Marko Debelakova-Deržaj (Lučić R. P.). 1949, 62. Blašković V., 80-godišnjica dr. J. Tominšeka. 1952, 97. Gušić dr. B., Dr. Julius Kugy i Trenta. 1953, 71. Lučić R. P., Dr. Arnošt Brilej. 1954, 136. Župančič U., Anton Tožbar Špik-Medved. 1955, 47.

VII. O slovenskih planinskih organizacijah

Kunaver P., Zgodovine in razvitek SPD. 1922, 54. Gušić dr. B., »Skalin« alpinistički film »V kraljestvu Zlatoroga«. 1931, 313. Slovenski alpinizam u 1951. godini. 1952, 43. Četrdesetgodišnjica Gorske reševalne službe. 1952, 214. Omladinska sekcija PD Celje. 1953, 61. Župančič U., Jubilarna godina slovenskog planinarstva. 1953, 66. Skupština Planinske zveze Slovenije na Šmarjetni gori. 1956, 157. Župančič U., Kako su i kada slovenski planinari gradili svoje objekte. 1956, 230. O radu SPD-a postoje osvrti na slijedećim mjestima: 1898, 48. 1899, 80. 1901, 30 i 125. 1902, 79. 1909, 117. 1922, 100. 1925, 90. 1926, 155. 1935, 151. 1936, 346.

Želja

ANDREJ BEG

Pôjem, pôjem, pôjem, pôjem,
pôjem, kot pojo viharji,
pôjem, vriskam z vstalim sojem,
ki mlad bog je v novi zarji.

Kakor ptica bi zakrožil
nad macesnom v beli skali,
ustavil se, glavo položil
v krpo trave na strmali.

Pa bi gledal v oblake:
bele, tihe — kot duhove,
s soncem sam, brez misli vsake,
ujet med gore večno nove.

Mir — le vetra šepetanje...
O, prijazni, znani glas!
Spim — in gledam. Moje sanje —
ste še sanje? Si še — čas!

društvene novice

ALPINISTIČNI ODSEK PD OBRTNIK MARIBOR

Planinsko društvo Obrtnik je še zelo mlado, saj se je ustanovilo šele pred nekaj leti. Alpinistični odsek pa je bil ustanovljen 9. maja 1957. Začetno jedro so tvorili trije člani in pet pripravnikov, ki so z velikimi optimizmom gledali v prihodnost, saj ni bilo niti kosa plezalne opreme. Zato so se v začetku posvetili bolj ideološkemu delu, predvsem pridobivanju vajeniške mladine iz obrtnih in industrijskih podjetij. Že meseca maja je bilo za mladino vajeniških šol predavanje »O lepotah naših gora«, predaval je prof. Šumljak. Zanimanje je bilo veliko. 4. VI. 1957 smo že ustanovili mladinski odsek s svojim odborom.

Z mladino smo delali skupne izlete na bližnje in daljne hribe, na Kozjak, Pohorje, Boč, Plešivec, Smrekovec, Mozirske planine, Tolsti vrh, Mrzlico, Kamniške in Julijske Alpe. Vršilo se je tudi več internih predavanj za mladino, na katerih so predavali člani AO. V seminar v Vratih za mladinske planinske vodnike smo poslali dva pripravnika.

Začetne težave, ki jih še vedno preživlja AO, to pa največ zaradi pomanjkanja opreme za letno, prav posebno pa za zimsko alpinistiko, bomo sčasoma premostili. Borimo se tudi s finančnimi težavami in to predvsem zato, ker naše društvo gradi nov planinski dom na Kozjaku in ne more AO finančno tako podpirati kot narekujejo potrebe. Kljub temu kaže upravni odbor PD Obrtnik potrebno razumevanje za razvoj AO.

Navzlic vsem težavam smo izvedli nekaj treningov in plezalnih vzponov, predvsem pa smo delali z mladino, kar je zasluga vseh članov v odseku, posebno pa še načelnika tov. Petelinška Lojzeta, ki od vsega začetka vodi odsek. V stenah Male Rinke, Vršiča, Mojstrovke in Triglava smo preplezali nekaj smeri. Meseca oktobra 1957 smo ustanovili še pionirski odsek in imeli z njimi nekaj izletov. V Avstriji je nekaj časa bival naš član in izvršil več tur: Pammstein, severni greben Tiroler Kofel, smer v vzhodni steni Watzmanna, severni greben Palü, smer v severno zapadni steni Werfnerhochtrona, v Tennengebirgu, severno steno Hoher Gölla, prečenje Untersberga, nato čez južno steno na vrh in še na Hochkönig. Na Okrešlju smo imeli 29. novembra 1957 trodnevni tečaj za začetnike, kjer smo jih seznanjali z zimsko alpinistiko in naredili več tur na Savinjsko sedlo, Malo Rinko, Tursko goro, Kotliče in Kamniško sedlo. 16. januarja 1958 smo ustanovili smučarski odsek in izvedli štiridnevni tečaj za začetnike na terenih okrog Ribniške koče na Pohorju. Po končanem tečaju je sledil smuk čez Pohorje. Da bi dobili čimprej močno in kvalitetno jedro AO, smo pričeli s plezalno šolo, ki jo je vodil tov. Pajnik. Predavali so člani odseka, ki so seznanjali začetnike o zgodovini planinstva in alpinizma v tujini in pri nas in o najnovejši tehniki plezanja. Po končani teoriji smo pričeli s praktičnimi vajami.

V maju smo imeli mladinski tabor pri Mariborski koči. Pomagali smo pri izidu mladinske in planinske revije »Gozdovi in stene«. Na proslavo v

Pohoda »Ob žici okupirane Ljubljane« se je po podatkih organizacijskega odbora udeležilo 10 moških in 1 ženska planinska ekipa. V skupini družbenih organizacij je bila med planinskimi ekipami prva ekipa AO PD Prevalje in s tem s časom 2:37,50 zasedla 31. mesto med 259 ekipami. Ekipi PD Idrija in PD Maribor sta med tekmovanjem odstopili. Z žensko ekipo je nastopila samo PD Ljubljana-matica in je ta ekipa dosegla s časom 1:43,94 15. mesto med 52 ženskimi ekipami. Člani moške zmagovalne ekipe so prejeli od PZS kot darilo Avčinove dereze, ženske pa blago za športne hlače in oboji planinske priročnike.

Občne zbore je do konca maja izmed 91 planinskih društev sklicalo 80 društev. Občnih zborov še niso imela društva Ajdovščina, Gornji Grad, Kokra, Mozirje, Podljubelj, Most na Soči, Sežana, Vipava, Vuzenica, Zabukovica in Železničar Ljubljana. Vsa ta društva bodo v najkrajšem času obiskali člani upravnega odbora PZS.

PZS je prejela obvestilo PSJ, v katerem ta sporoča, da se bo planinska organizacija na zletu »Partizana« v Beogradu udeležila tekmovanja v orientacijskem pohodu 4. in 5. julija s 6 ekipami, s po eno ekipo iz vsake republike. Organizacijo udeležbe iz Slovenije bo poveril upravni odbor APD Ljubljana.

Disciplinska komisija pri PZS je po sklepu občnega zbora PD Železničar Ljubljana vzela v presojo spor, ki je nastal med bivšim upravnim odborom društva in njegovo speleološko sekcijo. Ta spor, ki ga upravni odbor društva ne more sam urediti, traja že daljši čas in je povzročil v društvu nezdrave razmere.

Komisija za alpinizem je sklenila, da v letošnjem letu ne bo začetniških alpi-

nističnih tečajev v posameznih društvih, pač pa bo komisija sama organizirala začetniške tečaje z najboljšimi instruktorji in jim tako zagotovila potrebno kvaliteto. Tečaji bodo imeli svoje izhodišče v Vratih, organizirani pa bodo kot turni tečaji. Prvi tečaj se bo pričel 1. julija v Vratih, vodil ga bo tov. Marjan Perko s sodelovanjem vseh članov komisije.

V zvezi z alpinističnimi in mladinskimi tečaji in tabori postaja vedno bolj pereče vprašanje ureditve Šlajmarjeve vile v Vratih, ki je v sedanjem stanju le malo primerna, da bi sprejela večje število udeležencev. Za najnujnejša popravila in ureditev je upravni odbor PZS na predlog komisije za alpinizem in gospodarske komisije odobril iz sklada za investicije pri PZS od vrnjenih anuitet 650 000 din.

Komisija za alpinizem je predložila upravnemu odboru prošnje za gorske vodnike še za 35 tovarišev. Ker vsi ti kandidati izpolnjujejo zahtevane pogoje, je upravni odbor ta predlog sprejel in potrdil.

Komisija za GRS je izvedla turni tečaj za gorske reševalce od 21.–26. aprila letos. Tečaj je zajel področje od Velega polja preko Sedmerih jezer do Komne. Tečaja se je udeležilo 40 reševalcev, med njimi tudi pripadniki JLA in LM.

V Tolminu je obnovljena postaja GRS.

Komisija za planinska pota je sklicala v maju sestanek markacistov kamniške in jeseniške skupine. Na sestanku na Jesenicah so člani področnih društev poudarili, da bi bilo treba posvetiti več pozornosti planinskim cestam in mulatieram v triglavskem pogorju, ki iz leta v leto bolj propadajo (n. pr. mulatiera iz Trente na Dolič). Ker letos Sutjesko smo poslali dva mladinca. Zveznega začetniškega tečaja, ki se je vršil v juliju 1958, se je udeležilo pet pripravnikov in en član. Zveznega alpinističnega tabora v Vratih v avgustu 1958 pa se je udeležilo pet pripravnikov in dva člana. Letnih plezalnih vzponov v Julijskih in Kamniških Alpah smo imeli trideset in to predvsem v stenah Triglava, Stenarja, Mojstrovke, Male Rinke, Križev, Turske gore in Dedca.

Na Okrešlju smo imeli letos konec novembra skupno z alpinističnim odsekom PD Celje tridnevni tečaj za začetnike in to od 29. XI. do 1. XII. 1958. Tečaj so vodili načelnik AO Celje, nadalje tov. Debeljak Ciril in tov. Pajnik. Na tečaju so se začetniki seznanjali z zimsko alpinistiko. Tov. Debeljak je imel predavanje o tehnični opremi in njeni uporabi ter je praktično pokazal plezanje v previsu z vsemi tehničnimi pripomočki. Nato smo imeli pohod na bližnji vrh, tam smo pokazali prečenje plazovitega pobočja, hojo v strmini ter grebensko hojo. Naslednji dan smo šli skozi Turski žleb in na vrhu s strmine na južno stran v luknjo trenirali padec in zaustavljanje s cepinom ter varovanje v snegu s padci. Nato smo krenili po severozapadnem grebenu na vrh Turske gore in sestopili po isti poti nazaj. Zvečer je imel tov. Pajnik kratek pregled zgodovine alpinizma. Naslednji dan smo imeli praktično vajo s šestimi navezami, kjer sta v vsaki plezala dva začetnika v kopni skali Mrzle gore. Iz našega odseka se je je udeležilo deset pripravnikov oziroma začetnikov in en član.

Naš AO šteje danes šest članov in dvanajst pripravnikov.

Pajnik Teo

ZBOR PLANINSKIH DRUŠTEV CELJSKEGA OKRAJA NA MENINI PLANINI

Zadnjega maja so se planinska društva Solčava, Luče, Ljubno, Gornji grad, Šoštanj, Polzela, Celje, Laško, Rimske Toplice in Poljčane sešla na Menini planini v novem planinskem domu, ki ga je v zadnjih letih postavilo PD Gornji grad. Bil je to tretji tak okrajni planinski zbor. Kljub slabemu vremenu v soboto 30. maja in slabim vremenskim napovedim za nedeljo se je vabilu PD Celje in PD Šoštanj odzvalo devet društev, medtem ko se planinci iz Mozirja, Šentjurja, Konjic, Zabukovce in Velenja za težavno pot na Smrekovec, pod katerim leži na legah novi gornjegrajski planinski dom, niso odločili. Sešla se je stara planinska tovarišija in precej novih, mladih obrazov, kar pomeni, da se naša planinska društva krepe z novimi, agilnimi odborniki. Omenimo zaslužnega planinca predsednika PD Šoštanj, tov. Andreja Stegnarja, tajnika PD Celje, tov. Boža Greblaherja, tov. Tevža iz Ljubnega, tov. Štebeta iz Solčave, posebej pa zastopnika najmlajšega društva Polzela in zastopnike PD Poljčane. Zbora se je udeležil tudi načelnik Tajništva za šolstvo ObLO tov. Simončič.

Zbrane planince je pozdravil tov. Tratnik, predsednik PD Gornji grad, nato pa je poročal o zgodovini planinstva na tem torišču, ki sega v Kocbekove čase, in o gradnji novega doma. Gradnja je pomenila za PD Gornji grad krepek preizkus njihovih organizacijskih, gospodarskih in moralnih sposobnosti. Dom ima 18 postelj in večje število skupnih ležišč, tekočo vodo v sobah, električno raz-

svetljavo, angleška stranišča, kar vse pomeni velikanski napredek v primeri s tem, kar je Menina doslej v planinskem gostoljubju uredila. Društvo je naletelo na razumevanje pri krajevnih podjetjih in pri PZS, ki je nudila 5 milijonov dolgoročnega posojila. Zastopniki navzočih društev so obljubili, da bodo priredili na Menini planini velik planinski tabor, ko bo dom odprt.

Po poročilu tov. Tratnika so poročali planinci iz Polzele, Poljčan, Ljubnega o svojem delu in o svojih načrtih, na kar se je razvil sproščen razgovor, kakor je bil za ta zbor zamišljen. Zborovalci so sklenili, da bodo še bolj poskrbeli za vzgojo mladega planinskega rodu, poskrbeli za planinsko propagando, za sodelovanje s športnimi društvi, dalje, da bodo prihodnje leto bolje organizirali »Pohod po poti XIV. divizije« v drugi etapi in da bodo vso pot markirali ter tistim, ki jo bodo sami prehodili sporazumno z ZB, izročali posebna priznanja v obliki značke ali kako drugače.

Na Menini planini je lepo, mogočen srednjegorski svet je to, z globokimi gozdovi, širnimi pasovniki, samotnimi pastirskimi stani, širok, bogat, ne preveč obiskan svet, bolj s tuhinjske in kamniške strani kakor s savinjske. Pridite in poglejte, ne bo vam žal. Prelep je pasovnik (tako pravijo tu pašniku) v Travniku, a nič manj mikaven na Ravnah in še bolj oni Na Legah okoli Smrekovca. Tod okoli je tudi bogat smuški svet. Toda časi, ko so celjski smučarji iz Špitaliča obiskovali blage pa dolge strmine na Menini, so že daleč, komaj se jih naši petdesetletniki še spominjajo. Ogleda vredna je ledena jama Jespa na Gospodnjem. Sestopi so s tuhinjske in vranjske strani lažji, nič strma ni pot s Črnivca in iz Nove Štifte, medtem ko so dostopi iz Gornjega grada in iz Krope manj usmiljeni, zato pa potopljeni v bogastvo meninskih host.

T. O.

GORSKA STRAŽA

Po zgledu drugih evropskih držav je bila pred leti tudi v Sloveniji ustanovljena »Gorska straža«. Pobudo za njeno ustanovitev je zaradi žalostnega in nekulturnega uničevanja prirodnih lepot in redkega rastlinstva dal referat za varstvo narave pri Zavodu za spomeniško varstvo. Na njegov predlog se je tudi osnovala posebna koordinacijska komisija Gorske straže v Sloveniji, katero sestavljajo zastopniki Zavoda za spomeniško varstvo, Planinske zveze, Turistične zveze, Združenja tabornikov in Lovske zveze Slovenije.

Medtem ko ta komisija le teoretično usmerja delo Gorske straže v naši domovini, pa praktično delo opozarjanja na terenu opravljajo člani Gorske straže Združenja tabornikov Slovenije. Njihovo požrtvovalno delo ni lahko, nasprotno, zelo težko je. Mnogokrat prenaporno za mlade, požrtvovalne in idealne ljubitelje prirode. Zakaj opozarjanje nekulturnih in brezvestnih planincev, če take ljudi sploh moremo imenovati planince, temveč »nedeljske izletnike«, je skoraj vedno sprejeto z godrnjanjem in celo s psovkami. Skoraj vedno je prišlo do neprijetnih prizorov zaradi užaljenega ponosa. Nanimajo niti društva niti PZS za ta popravila potrebnih denarnih sredstev, bo komisija za planinska pota vnesla sredstva, potrebna za popravilo vsaj ene poti iz soške strani na Triglav v svoj proračun za prihodnje leto, obenem pa skušala za stvar zainteresirati tudi JLA.

Gospodarska komisija je vključila v svoje delo še dva člana in sicer ing. Jano Bleiweisa in ing. Leva Pipana, predvsem za sodelovanje v gradbenih zadevah.

Po sklepu seje upravnega odbora je komisija razpravljala o dodelitvi kredita društvom iz investicijskega sklada pri PZS in sicer od vrnjenih anuitet v višini 3 968 000 din. Od te vsote bodo dobila kredit predvsem tista društva, katerim ni bilo mogoče dodeliti sredstev iz kreditnega sklada za izboljšanje pogojev za letni oddih delavcev in nameščencev.

Komisija je razpravljala tudi o pravilniku o uporabi sredstev iz sklada za pomoč visokogorskim postojankam. Ta sklad znaša sedaj 4 392 000 din, vendar je dejansko vplačanih le 2 601 000 din. Pravilnik ne bo navajal, katere postojanke je treba šteti za visokogorske, pač pa bo o vsakokretni dodelitvi sredstev iz tega sklada sklepal na podlagi poročil upravni odbor PZS. Gospodarska komisija tudi sodi, da je 2% prispevek v ta sklad preveliko breme za društva in namerava na plenumu PZS predlagati, naj znaša prispevek le 1% od brutto prometa postojanke.

Prav tako je komisija sklenila, da je pred dodelitvijo vsakega kredita iz kakršnega koli sklada potreben gradbeni pregled postojanke, ker bo le na ta način mogoče zagotoviti smotrno uporabo dodeljenih sredstev ter koordinirati delo s strokovnimi nasveti.

A. Š.

Na seji upravnega odbora je bilo predloženo poročilo o zaključnem računu za leto 1958, vsa potrebna

pojasnila k posameznim postavkam je dal tovariš Kavčič.

Investicijski sklad pri PZS znaša 79 milijonov dinarjev in je skoraj v celoti uporabljen za investicijska posojila planinskim društvom za dograditev in za izpopolnitev opreme in inventarja planinskih postojank. Iz zaključnega računa je tudi razvidno, da vsa društva ne plačujejo redno anuitet, zato je težko zadovoljiti potrebam po nadaljnjih posojilih celo v najnujnejših primerih. PZS razpolaga tudi s skladom »Zlatorog« v znesku 6,5 milijonov dinarjev, ki je namenjen za dograditev planinskega doma v Ljubljani. Iz prejete zavarovalnine od DOZ-a ob požaru v lanskem letu v znesku 9 259 683 dinarjev, od skupne ocenjene škode 12 milijonov dinarjev, je PZS nabavila nujno potrebni inventar kot nadomestilo za pogorelo opremo in je deloma nadomestila uničene planinske rekvizite. Od prejete zavarovalnine je na razpolago še ca. 3 milijone dinarjev, ker nekaterih uničenih predmetov še ni bilo mogoče nadomestiti. Iz prilog k zaključnemu računu je razvidno, da so vse komisije gospodarile z zneski, ki so jim bili odobreni v proračunu, skrajno štedljivo. To je bilo nujno potrebno zato, ker je bila prvotno odobrena dotacija znižana, na drugi strani pa so stroški za izdajanje Planinskega vestnika znatno narasli. PZS je dobila od Sveta za kulturo in prosveto za PV 1 250 000 dinarjev, dotacija Planinskemu vestniku iz proračuna PZS je znašala 2 942 000 dinarjev pri celotnih stroških za PV din 7 571 000.—

Iz zaključnega računa je razviden tudi porast članstva v letu 1958. Ta znaša v celoti 4878 članov, od tega pri pionirjih 1605, pri mladini 1257 in pri odraslih vzlic temu niso taki prizori zavirali ali celo zavrli dela članov Gorske straže. Čeprav je delo zelo nehvaležno in bo boj za prevzgojo zelo dolg, se mladi taborniki — gorski stražarji ne ustrašijo naporov in vestno opravljajo svoje delo. Zavedajo se dolžnosti, katero so prostovoljno prevzeli in njihovo geslo: »S prirodo k novemu človeku« ne sme ostati samo vodilo njih samih, temveč mora postati vodilo nas vseh, da bomo vsi hodili ven v prelepo prirodo iskat počitka, zabave in občudovat lepote naše prelepe domovine. Ne samo to — postati mora vodilo novega človeka, ki se bo pri tem zavedal, da teh krasot ne sme uničevati z brezvestnim ponašanjem, temveč jih mora občudovati in ohraniti tudi za druge, zlasti pa za prihodnje rodove.

Težko je bilo oranje ledine na tem področju, saj so naši ljudje, celo premnogi planinci nekoliko preveč razvajeni, da lahko brez vsake odgovornosti in brez kazni počno, kar se jim poljubi. Po štiriletnem delu se že kažejo prvi uspehi požrtvovalnega dela Gorske straže. Pri vsem tem pa se stražarji morajo zahvaliti pomoči vseh tistih ljubiteljev prirode, ki s pritrjevanjem spremljajo delo in rast Gorske straže ter ji povsod nesebično pomagajo. Čim več bo takih ljudi, tem lažje bo delo Gorske straže in »vandali« naših prirodnih lepot ter redkih rastlin bodo končno morali kloniti pred odločnostjo in vestnostjo ljubiteljev prirode.

Vsi, ki imamo količkaj srčne kulture bomo podpirali nesebično delo in kulturno prizadevanje naših gorskih stražarjev.

Prelepi modri znak Gorske straže z velikocvetnim encijanom, z gorami v ozadju pa nam je porok, da bo zamisel, ki je vodila do ustanovitve te prepotrebne organizacije, v resnici kmalu kronana s popolnim uspehom. *P.*

POLOVIČNE DEREZE »UNIVERZAL«

Visokogorsko turno smučanje je pri nas v zadnjih letih nekam zaspalo. Le nekaj redkih starejših ljubiteljev tega edinstveno lepega in zdravega udejstvovanja v gorah še srečaš po širnih belih strminah od Kredarice do Krna. Mladina se je preveč oprijela lagodnih vzpenjač in smuka po zglajeni progi. Planinska zveza Slovenije skuša temu odpomoči s povečano propagando, turnimi tečaji, smuškimi vodniki in stalnimi smuškimi učitelji po svojih glavnih kočah. Upajmo, da bodo tako prelestni snegovi naših gora ponovno oživeli, da bo tja našla pot mladina, ki je voljna, le ne zna, ne ve.

Sodimo, da je potrebno opozoriti na nujen pripomoček, brez katerega si varnega in uspešnega turnega smučanja po večletnih praktičnih izkušnjah ne moremo več misliti. To so lahko dereze, in sicer domače dereze »Univerzal« v poloviční izvedbi, šesterozobe žabice z gumiranim kablom kot vezalko. Ker so prestavljive, jih zlahka prilagodiš na vsake vrste čevljev. Tehtajo komaj 1/4 kilograma, torej izredno malo, varnost pa, ki jo nudijo na strmih prehodih, sedlih ipd. (n. pr. prehod Kredarica-Planika, na Krn, čez Škrbino pod Podrto goro, čez Hribarice) je neprecenljiva. Često moramo cele ure hoditi z njimi, ker je sneg pretrd tako za smuči kot za čevlje, zlasti tipično smučarske z gladkim

podplatom in nekatere ture bi bile brez njih nemogoče. Zato jih imamo vedno v nahrbtniku. Montirane pod smučmi lahko uspešno nadomeščajo kože za vzpon zlasti v snegu, ki se predira ali je tako leden ali strm, da kože slabo drže. To je malokomu znano.

Da to pišemo, je vzrok naslednji: Podjetje »Planica-Sport« montira in distribuira domače dereze, ki so se v svetu že razveseljivo uveljavile. Prodaja jih pa vedno le v obliki celih derez, medtem ko samih polovičk ne moreš kupiti (ponoven primer neelastičnosti naše trgovske mreže). Zazdaj si je treba pomagati tako, da si dva interesenta nabavita skupno cele dereze, nato pa si jih razdelita in žrebata, kdo bo dobil sprednji, kdo zadnji del.

Zato bi bilo nujno potrebno, da podjetje Planica-Sport svoje kalkulacije in tehnične specifikacije preuredi tako, da bo prodajalo tudi polovičke, in sicer zadnji del brez vodoravnih konic. S tem bo visokogorskemu turnemu smučanju pomagano in ustreženo prenekateremu smučarju in planincu.

Dr. Baebler Leo, Dr. Frane Novak, Bine Vengust

V celoti se priključujem gornjim izvajanjim. Še posebej pa kot načelnik Komisije za gorsko reševalno službo pri PZS s stališča te službe poudarjam, da bi prodaja polovičnih derez »Univerzal« brez dvoma bistveno pripomogla k preprečevanju nesreč v gorah, ki so zlasti na zmrzlem in strmem snegu pri nas zelo pogoste. Pobudo zato tudi in predvsem iz tega stališča toplo pozdravljam in priporočam.

Dr. Miha Potočnik

AO V TOLMINU. 16. in 17. V. 1959 je bil v Tolminu ustanovljen alpinistični odsek, ki bi povezoval v skupno dejavnost alpiniste v soški dolini in baški grapi, obenem pa je bila ponovno vzpostavljena postaja GRS za delovno področje od Kobarida proti Tolminu do Podbrda.

Blizu 40 alpinistov in reševalcev (med njimi zastopniki PZS, AO in GRS Jesenice, PD Kopra in PLM Kobarid) je ob otvoritvi pozdravil predsednik PD Tolmin tov. Fili Janko. Zaželel je zboru uspešno delo, obljubil pa tudi vso mogočo finančno in materialno pomoč. Delovni program je vodil Peter Berginc, ki je bil kasneje izvoljen za načelnika AO in GRS. Alpinistični odsek ima izredno ugodne pogoje za lepo delo — od plezalnih vrtcev do visokih gora tik nad domovi, voljno alpinistično mladino in izkušene alpinistične veščake —, da ne bo skrbi za plezalne šole, za razne alpinistične veščine (turno smučanje, bivakiranje poleti in pozimi, pohodi po nemarkiranem svetu in končno plezanje po trentarskih stenah). Načelniku bosta v pomoč dva pomočnika v Kobaridu in Podbrdu.

Novo ustanovljena postaja GRS bo za sedaj poskrbela za dobro organizacijo obveščevalnih točk, za hitro obveščanje ob nesrečah (povezava z LMS) in za ustrezno opremo za reševanje izpod sten. Vso pozornost bodo reševalci posvetili prvi pomoči, saj imajo v sredi zdravnika-reševalca dr. Andlovica. Ob pomoči Komisije za GRS in jeseniške postaje se bodo sčasoma izurili tudi za reševanje v stenah.

Pod večer je bil delovni program končan. Naslednji dan je bila v Koritih Tolminke reševalna vaja. Ob pomoči domačinov so jeseniški reševalci številnim Tolmičanom pokazali, kako poteka reševanje iz stene.

il

2016, tako da je imela PZS ob koncu 1958. leta 43 912 članov napram 39 034 v letu 1957.

Upravni odbor je po razpravi poročilo sprejel, zaključni račun pa bo moral potrditi še plenum PZS.

Upravni odbor je razpravljal tudi o predlogu proračuna za leto 1959 in ga načelno sprejel, potrditi pa ga bo moral prav tako plenum PZS in odobriti, da lahko posamezne komisije črpajo sredstva po proračunskem predlogu.

Predsednik PZS se je v marcu udeležil seje strokovnega sveta za turizem pri Izvršnem svetu LS LRS, na kateri so načelno razpravljali o letošnjem kreditu za izboljšanje pogojev za letni oddih delavcev in uslužbencev. Ta kredit znaša za Slovenijo letos 84 milijonov dinarjev, predlog za razdelitev kredita med posamezne uporabnike je izdelal Svet za blagovni promet in je PZS dobila od celotne vsote 16 milijonov dinarjev. Sprejeto je bilo priporočilo, da se sredstva v letošnjem letu dodelijo le za dograditev najvažnejših objektov, ne pa da se drobijo na veliko število manjših kreditov, zato se bo UO PZS pri razdeljevanju omenjenega kredita ravnal po teh načelih. Iz pregleda o črpanju lanskoletnih kreditov je razvidno, da so dodeljene vsote v celoti porabili le PZS, Partizan in Športna zveza, ostalim organizacijam pa so sredstva ostala več ali manj neizkoriščena.

Na isti seji so razpravljali tudi o pravilniku o upravljanju počitniških domov. Sprejet je bil dodatek, ki navaja, da za planinske postojanke ne veljajo določila tega pravilnika in se imajo še naprej ravnati po predpisih, ki jih je za upravljanje planinskih postojank izdala PZS.

Kakor smo že poročali, je bila redna letna skupščina PSJ 22. in 23. februarja 1959 na Kosmaju. Skup-

ščina je pričela delo s skupno sejo in ga nato nadaljevala v komisijah, o končnih sklepih pa je razpravljala na zaključnem plenarnem sestanku. V novi CO PSJ je bilo od 49 kandidatov izvoljenih 41 članov, od osmih neizvoljenih kandidatov jih je bilo 6 iz LR Slovenije in dva Slovenca iz ostalih republik. Centralni odbor je nato izvolil izmed sebe 15-članski izvršni odbor, v katerem je po 1 zastopnik iz vsake republike, medtem ko so vsi ostali člani iz Beograda. Slovenija, ki ima 41 % celotnega članstva PSJ, je tako zastopana v novem CO le s 7 člani, v izvršnem odboru pa z enim samim članom. Za predsednika PSJ je bil znova izvoljen Rade Kušič, podpredsednik je ing. Čolić, tajniške posle je prevzel tov. Dedakin. Sklepi skupščine so objavljeni v biltenu PSJ.

Pri Izvršnem svetu LRS je bil formiran nov odbor za telesno vzgojo, sestavljen iz predstavnikov važnejših telesno-vzgojnih organizacij. PZS zastopa v tem odboru tov. dr. Miha Potočnik. Ker imajo nekatere organizacije v tem odboru tudi po več članov, je UO mnenja, da bi morala imeti tudi PZS vsaj še enega zastopnika.

Glede inozemskih predavateljev, ki jih povabijo naša planinska društva, šteje upravni odbor za potrebno, da se taka predavanja časovno koordinirajo in je zato sprejel sklep, da se posamezna planinska društva ne smejo dogovarjati s tujimi predavatelji za predavanja pri nas brez poprejšnjega dovoljenja PZS. Isto načelo velja tudi za naše domače predavatelje, ki želijo predavati v tujini.

PZS je prejela povabilo na III. mednarodno razstavo planinske fotografije, ki jo organizira Club alpino italiano (CAI) v Trentu v

iz planinske literature

NAŠE JAME, št. 1, leto I., Glasilo Društva za raziskovanje jam Slovenije.

Pred nami je prvi zvezek nove slovenske revije. Izdajati jo je začelo Društvo za raziskavanje jam, uredila pa sta jo dr. V. Bohinec in dr. R. Savnik.

Po svoji opremi in ureditvi list spominja na slovensko revijo Proteus ali še bolj na zagrebško Prirodo, glasili Prirodoslovnih društev. Poleg Speleologa, glasila Speleološke sekcije Planinarskog društva Željezničar — Zagreb, ki bo zopet začel redno izhajati, je to edini tovrstni jugoslovanski list.

Slovenski jamarji smo doslej objavljali svoje članke in dela s področja speleologije predvsem v Proteusu ali Geografskem in Planinskem Vestniku in leta 1955 izišlem prvem zvezku Acta Carsologica — Poročila Inštituta za raziskavanje krasa SAZU. V Proteju žal pogosto ni bilo dovolj prostora za obilico materiala, bolj strokovne revije pa le poredko izhajajo. Zato moremo Naše jame le pozdraviti in želeti, da bi res redno izhajale.

V prvem zvezku so med članki objavljeni: V. Bohinca uvodni članek Našim jamam na pot, I. Gamsa O legi in nastanku najdaljših jam na Slovenskem, B. Đulić iz Zagreba O netopirjih iz nekih jam Slovenije, S. Groma Mahovna flora naših jam, M. Marusigga Merjenja kraških jam in R. Savnika O slovenskem speleološkem izrazoslovju.

V oddelku Poročila so objavljeni prispevki o Gradišnici, najglobljih breznih v Jugoslaviji, izvirih Vipave, II. jugoslovanskem speleološkem kongresu v Splitu in II. mednarodnem speleološkem kongresu v Italiji ter o meteoroloških postaji v Jami v Borštu na Tržaškem. Vsakemu prispevku sledi kratek povzetek v tujem jeziku.

Med manjšimi prispevki je kratka vest o izboljšavi v Speleologu 1956/1—2 priobčene izvedbe Modčevega škripca.

Slede še novice o nekaterih tujih kraških delih.

Prvi zvezek Naših jam je za prirodoslovce in druge zanimivo branje. Društvo za raziskavanje jam je s to revijo pričelo s publiciranjem dela, ki je bilo doslej vse preveč nedostopno za širšo javnost. Želimo, da bi ta revija redno izhajala in predvsem, da bi postala glasilo vseh slovenskih jamarjev, saj se s krasom in njega raziskavanjem ukvarja več organizacij širom po Sloveniji. Izdajanje bi lahko prevzel lansko leto ustanovljeni koordinacijski odbor, ki povezuje vse jamarje v Sloveniji. Ta list naj bi jih združil v zdravem prizadevanju, da se razišče dežela klasičnega kraškega fenomena. *N. D.*

MOUNTAIN CRAFT, London, pomladna številka 1959. — Ta štirikrat na leto izhajajoča revija Planinske Asociacije, ki zastopa v nasprotju z londonskim Alpine Clubom in njegovim Alpine Journalom bolj alpinistično smer, prinaša kljub svojemu skromnemu obsegu a lepemu tisku vedno kaj zanimivega. V tej številki pripoveduje Mike Banks kot neposredni udeleženec potek prvenstvenega vzpona na Rakapoši v Karakorumu leta 1958, enega izmed zadnjih deviških osemtisočakov. Članek je pisan prijetno, saj opušča tisto običajno in dolgočasno opisovanje enega taborišča do drugega.

»Ob 1 uri 45 minut, dne 25. junija sva stala Tom Batey in jaz na vrhu 25 550 čevljev visokega himalajskega velikana. Divji blizard je besnel in nisva se mogla obotavljati. To je bil uspeh britanskih in pakistanskih sil«. Tako začenja članek, ki potem na kratko opiše zgodovino prejšnjih neuspelih poskusov. Prvega je podvzel 1892 Martin Conway. Gora je imela potem svoj mir vse do 1938, ko sta Secord in Vyvyan dosegla nekako 19 000 č. in je Tilman 1947 prišel do iste višine. 1954 je Rebitsch prišel do 20 000 č., istega leta odprava iz Cambridgea tudi do tja in 1956 britanska odprava s piscem na čelu do zloglasne Menihove glave 23 500 č. — Predmetna odprava je postavila temeljno taborišče v višini 14 000 č. Sem se je vračala vedno, kadar je nastopilo slabo vreme proti običajem drugih ekspedicij. Imela je s seboj 4000 č. vrvi, ker je hotela napeti vrvi čez Menihovo glavo, pod katero je postavila 14. VI. taborišče III. Vse nadaljnje je bilo odvisno od tega, če bo nosače iz rodu Hunza mogoče pregovoriti, da bi plezali ob vrveh, kar se je s pomočjo spremljajočega pakistanskega oficirja posrečilo. Taborišče za naskok VI je bilo v višini 24 000 č. in je razdalja do vrha znašala še 1500 č. Od tod sta dosegla vrh brez kisika in v velikem navdušenju in veselju pozabila na običajno ceremonijo razvitja britanske in pakistanske zastave, katero sta nosila ves čas tako skrbno s seboj.

Naslov drugega članka Planinstvo v Avstraliji ne odgovarja povsem njegovi vsebini, ker je o planinstvu v njem zelo malo poročil. Pač pa na kratko opozarja na različne možnosti za planinstvo in opisuje avstralske gore in pokrajino. Pravi, da se avstralska scenerija bistveno razlikuje od vsake druge, posebno od Andov in Himalaje, ki je razmeroma mlada, medtem ko je avstralsko gorstvo staro sto milijonov let. Mogoči so še vedno številni prvenstveni vzponi v še neraziskanih gorskih verigah. Gora, ki plezalcu največ nudi, je Mt. Buffalo v Avstralskih Alpah.

Ali je Prusikov vozel dovolj dober in zanesljiv? To je vprašanje, ki utegne zanimati tudi naše alpiniste in o katerem je razpravljal Izvršni odbor avstrijskega Alpenvereina. Njegov odgovor je negativen, ker Prusikova zanka, narejena iz nylona ali perlona ne prime Prusikovega vozla in zdrsne. Rešitev pa je našel Fr. Bachmann iz Feldkirchena v obliki tako imenovanega karabinskega vozla. Njegovo sliko list prinaša in se da po njegovem prav lahko narediti.

V nekem dunajskem listu sem bral, da se Avstrija ne razume s svojimi neposrednimi sosedi. Zakaj ne z Jugoslavijo, Češkoslovaško in Madžarsko, to vemo. S Švico pa zato ne, ker da ji Švicarji zamerijo veliko konkurenco v tujskem prometu. Ta je videti res zelo huda, kajti v inseratnem delu lista zavzema švicarska reklama pol strani, avstrijska pa kar celo in še to ilustrirano. *Dr. Pr.*

JOURNAL, Zürich, april 1959 — je glasilo Švicarske ustanove za raziskovanje gora (Schweizerische Stiftung für alpine Forschungen), ki poleg tega izdaja vsakoletni, vsemu planinskemu svetu znani zbornik »Berge der Welt« v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. Tudi v tem snopiču so objavljeni članki različnih avtorjev v njihovem jeziku, t. j. v nemščini, francoščini, angleščini.

dneh od 26. IX. — 12. X. 1959. Upravni odbor je bil mnenja, da bi se te razstave udeležili in ker je treba slike predložiti do 28. avgusta, bo PZS obvestila planinske fotoodseke, fotoklub Ljubljana in ostale priznane fotoameterje o pogojih udeležbe. Slike, ki bodo prišle v poštev za razstavo, bo izbrala posebna žirija.

Upravni odbor je odobril popravljeni osnutek znaka PZS, ki je oblikovno sicer popolnoma enak prejšnjemu, le da ima v celoti izpisano besedilo »Planinska zveza Slovenije«. Velikost znaka bo ostala neizpremenjena.

Komisija za propagando bo izdala v letošnjem letu za propagando v tujini albume s fotografijami naših planinskih predelov in jih bo poslala našim diplomatskim in turističnim predstavništvom v tistih državah, od koder lahko pričakujemo obiskovalce naših gora. V albumu bo 26 fotografij, ki jih je izbrala posebna komisija, izdelal pa jih bo fotoodsek pri PZS.

Planinska mladinska delovna brigada bo delala pri letošnji mladinski delovni akciji pri gradnji avtomobilske ceste na odseku Paračin—Niš od 25. junija do 25. avgusta. Brigada bo štela 120 mladincev, od tega bo dala PZ Srbije 40 udeležencev, ostale republiške zveze pa po 16 članov. Udeležbo mladincev iz Slovenije bo organizirala mladinska komisija. PSJ je mladinski komisiji pri PZS poverila sestavo programa in predračuna za zvezno mladinsko proslavo ob odkritju spominske plošče prvemu sekretarju SKOJ-a, ki bo 26. in 27. septembra letos na Zabrežniški planini.

Pri Turistični zvezi Slovenije je bila v aprilu osnovana komisija za ustanovitev zimsko - športnega turističnega centra, za kar bo zelo verjetno izbrano

Velo polje. PZS bo v tem odboru zastopal tov. Fetih.

Komisija za alpinizem bo za ureditev in izpopolnitev gorske vodniške službe izvedla še pred pričetkom letošnje sezone na terenu tečaj za gorske vodnike. Na ta tečaj bo povabila kandidate za vodnike, tu si bodo lahko pridobili znanje o reševanju soplezalca in nato opravili izpite. Referat za gorsko vodniško službo bo imel svoj pododsek pri Komisiji za alpinizem pri PZS.

A. S.

PD OBRTNIKOV MARIBOR. Dne 31. marca je poteklo 5 let od ustanovitve tega društva. Četudi je to razmeroma kratka doba, je bilo vendarle v tem času veliko storjenega. Na Tujzlovemu vrhu so do pod strehe zgradili prijazni planinski dom, v katerem so 27. VII. 1958 izvedli prvo prireditev. Za likof, ki so ga priredili delavcem, so organizirali masovni članski izlet. V nedograjeni dom so vložili 5 721 421 din, do sedaj izvršeno delo in prostovoljno delo pa predstavljata najmanj 10 milijonov vrednosti. Začasna postojanka na Tujzlovem vrhu, ki jo je med letom obiskalo okrog 1000 planincev, je izkazala 137 000 din čistega dobička. Kot vsako leto je društvo tudi letos priredilo tradicionalni planinski ples, ki je vsestransko dobro uspel, tako glede družabnosti kot tudi finančno. Društvo šteje 561 članov in to 253 odraslih, 208 mladincev in 100 pionirjev. Število odraslih članov se je sicer znižalo za 15 %, zvišalo pa se je število mladincev za 81 % in pionirjev za 150 %. Na splošno se je članstvo dvignilo za 25 %. Da bi bili kolektivi socialističnih obratov čimbolj povezani s

Ta številka ne prinaša pravzaprav nič novega, skoraj nič takega, kar bi ne bilo že objavljeno in marsikaj, kar smo v teh letih poročali že tudi mi. Hoče namreč podati pregled planinskih uspehov na vseh kontinentih, izvzemši Himalajo, v letih 1955 in 1956, in tudi Evropo menda zato, ker se tam ne more pripetiti nič novega več.

Pregled vzponov v Peruju podaja v nemščini Willi Wurdak. Odprave so bile naslednje:

1955: Ameriška v malo raziskani Nevado Pucahirca s 3 vrhovi 6050, 6010 in 6100 m. Vrhovi so bili doseženi. Nemška v dveh skupinah (DAV München). Izvršeni so bili prvenstveni vzponi na Carás de Santa Cruz (6020 m) in Carás de Parron (6025 m) poleg številnih nižjih vrhov. Domača perujska odprava na Huascarán ni uspela.

1956: Doseženi so bili trije šesttisočaki in 17 »težkih« pettisočakov. — Odprave: Britansko-andska z doseženim ciljem Huagaruncho (5748 m) in Nevado Soray (5780 m) in z drugim vzponom na Salcantay (prvi Avstrijci 1952). — Francoska s ciljem deviškega Nevada Chacraraju (okoli 6000 m) in Nevada Taulliraju (5830 m).

Stari in znani »leteči« alpinist Piero Ghiglione objavlja v italijanščini poročilo o svoji kampanji v južnem Peruju 1955, ki je bila njegova peta v Peruju. Kot končni uspeh svojih potovanj, pri katerih mu ni šlo za prvenstvene vzpone, navaja ugotovitev, da obstoji severno od Cuzca neskončna cona ledenikov, o katerih v kartah ni sledu. Uporabljal je železnico, ceste in avtomobilske piste rudniških podjetij, ki iščejo srebro in svinec v višinah do 5000 m in je v tej višini našel prijazen sprejem pri Hrvatu ing. Branku Fistroviću.

O tistem prepiru med Čilejem in Argentino, ali je najvišji vrh Južne Amerike Aconcagua (6959 m) v Argentini ali pa Ojos de Salado v Čileju, smo svoječasno obširno poročali. Tisti, ki so imeli z določanjem višine Ojosa de Salado opravka, poročajo vsak v svojem jeziku: Rebitsch v nemščini, Louis Liburty v francoščini in Adams Carter v angleščini. Rebitsch je z aneroidom določil višino z 6870 m, nekaj dni pozneje čilenski kapetan Gajardo ravno tako z aneroidom 7084 m, zaradi česar naj bi Aconcagua izgubila svoje prvenstvo in kar je povzročilo trigonoterično, eksaktno meritev po Carterju, ki se je končala z rezultatom za Ojos de Salado z 6885 m in je tako ostala Aconcagua najvišji vrh Južne Amerike.

Sledijo poročila o vzponih v Patagoniji, v Aljaski, v Hoggarju in Ruvezuoriju v Afriki in končno poročilo Nine Pfister-Aschwang o alpinizmu v Sovjetski zvezi. Avtorica podaja v francoščini pregled sovjetskega planinskega udejstvovanja na podlagi ruskega letnega zbornika 1957, do katerega je prišla — kot obširno pripoveduje — šele po velikih težavah. Zbornik vsebuje sledeča poglavja: Ekspedicije, znanost in alpinizem, zgodovina alpinizma, inozemstvo, kritika in bibliografija, material za sovjetske alpinistične anale, lista prvenstvenih sovjetskih vzponov 1946—1953 in kronika. Na tej podlagi so opisani vzponi v Kavkazu, zlasti obširno na Vrh (pic) Šivarovski, v Pamirju in Vrh Jevgenija Korženevska (7105 m), v Tian-Šanu na Pic de l'Amitie-Vrh prijateljstva (6800 m) in na vrhove v Altaju. — Avtorica poudarja, da v člankih, ki jih vsebuje kronika, ni zaslediti nikake mržnje zoper zahod.

razgled po svetu

LIONEL TERRAY je s pariškim plezalcem Robertom Guillaume naredil lani prvenstven vzpon po vzhodnem grebenu Pointe Adolphe Reyx v skupini Grand Capucin du Tacul. Stena je visoka 300 m, težavnost V, z enim mestom VI. Na tem mestu sta za 25 m porabila 7 klinov. Pred leti je del te smeri načel vodnik Salluard iz Courmayeura.

WASTL MARINER je izdal knjigo o vrvi in njeni uporabi v gorah. Obravnava vrste vrvi, vozle, kako se navežemo, kako vrv hranimo, kako se z njo varujemo, Fritz Schmitt pa knjigo o nevarnosti v gorah. Obe knjigi sta potrebni bolj kot kdaj. Od l. 1946—1955 se je samo v bavarskih gorah smrtno ponesrečilo 647 planincev, 12 712 smučarjev se je težje ponesrečilo, poleg teh pa še 3216 planincev. Samo bavarska reševalna služba je nastopila 47 807-krat. Wolf Kasper je izdal knjižico o alpinističnem šotoru, Švicar Jörg Wyss pa knjigo o švicarskem vzponu na Everest in Lhotse.

MAURICE HERZOG, častni predsednik CAF, je postal visoki komisar (Haut Commissaire) za mladino in šport. Prej je bil ta urad direkcija za mladino in šport, pod De Gaullom pa so urad povzdignili na nivo ministrstva za nacionalno prosveto. Visoki komisar je obenem generalni sekretar Vrhovnega mladinskega komiteja, katerega predsednik ima ministrski položaj. Od l. 1945 je to mesto zavzemal Gaston Roux in je močno podpiral alpinizem in CAF. CAF je seveda spremembo kljub temu iskreno pozdravil, kajti Herzoga šteje CAF med »svoje«.

FRANCOSKA GRS v Annecy in v sekciji Jura prireja razne prireditve za svojo popularizacijo in finančni efekt. V Annecyju so lani dvakrat demonstrirali reševanje in priredili gala ples, v Juri pa so odprli plezalno šolo, v kateri pomaga tudi Dauphinejska sekcija. V Chamonixu pa so odprli nov lokal CAF. V Chamonixu je istočasno zboroval cvet francoskih alpinistov, GHM. Obeh slavnosti se je udeležil tudi chamoniški župan Paul Payot. Banket so imeli na Oursu, blizu Pélèrins, na prostem, en plein air.

AMERIKANSKA EKSPEDICIJA NA HIDDEN — PEAK se je vračala skozi Pariz. Tu jo je sprejel in povabil na kosilo L. Devies, predsednik FFM (Fédération Française de la Montagne). Sprejema so se udeležili tudi Herzog, pokojni J. Couzy, Leininger in Ichac. Marcel Ichac je ustvaril velik alpinistični film z naslovom «Les étoiles du midi«.

CAB — CLUB ALPINE BELGE je lani 27. sept. praznoval 75-letnico ustanovitve in to z velikim plesom pod naslovom »Grande Nuit des Alpinistes« na gradu Freyr, ki ga poznajo ljubitelji belgijskih Ardenov. Ples je izredno uspel, saj se ga je udeležilo 200 oseb — tako poročajo.

GAL (Groupe Alpin Luxembourgeois), mednarodna alpinistična združba, je v pečinah pri Berdorfu kljub slabemu vremenu združila nemške, avstrijske, belgijske, francoske in luksemburške plezalce.

PD, je UO pozval ta podjetja, da se naj njihovi delavci kolektivno včlanijo v PD. Od realizacije tega sklepa društvo ne pričakuje samo zvišanje članstva, temveč tudi materialni efekt, ki je važen zlasti sedaj, ko gradi svoj dom. Alpinistični odsek obstaja komaj eno leto in vključuje 8 članov in 25 pripravnikov. Odsek je organiziral plezalno šolo, ki jo je obiskovalo 15 pripravnikov. Praktični treningi so bili izvedeni na Skalcah pri Lobnici, pri slapu pod Mariborsko kočo in na Uršlji gori. V pretekli sezoni je zabeležil 30 letnih plezalnih vzponov ter 25 skupinskih izletov in tur. Člani in pripravniki so aktivno pomagali pri vseh akcijah mladinskega odseka in je v veliki meri njihova zasluga, da mladinski odsek uspešno dela. Mladinski odsek je bil ustanovljen junija 1957 in je bilo delo tega odseka skozi vse leto nepretrgano in zelo plodno. Imel je 35 rednih sestankov, katerih se je skupno udeležilo preko 1500 mladincev in mladink, in približno 15 predavanj. V februarju je odsek organiziral 16 predavanj v vajenških šolah v Mariboru in na nižjih gimnazijah v Hočah, Kamnici in Slivnici ter dvoje predavanj za širšo javnost v Hočah. Ob tej akciji so mladinci z uspehom izvršili tudi agitacijo za včlanjenje v društvo in za ustanavljanje planinskih skupin po šolah. Tako so že ustanovili prvo skupino na nižji gimnaziji v Kamnici, v kratkem pa nameravajo ustanoviti skupino še v Tovarni čevljev v Mariboru in na nižji gimnaziji v Hočah. Šestkrat je tudi organiziral pohod po delu planinske transverzale ter se je teh pohodov udeležilo 58 mladincev. Alpinistični in mladinski odsek sta se udeležila poleg domačih tudi vseh prireditev v okviru PZS. Pri tekmovanju v čast Dneva mladosti je mladinski odsek zasedel 4. mesto

in prejel za nagrado fotoaparat. Pričel je tudi z izdajo lastne mladinske revije GOZDOVI IN STENE.

PD JESENICE. Zaradi obsežnosti nalog in zaradi prezaposlenosti večine odbornikov si je društvo uredilo delo tako, da ga je razdelilo na organizacijski, gospodarski in gradbeni odbor ter na nadzorni odbor. V takem sestavu odborov je uspelo delo voditi tako, da so odbori operativno pripravljali in na svojih sektorjih reševali vsa v to področje spadajoča dela, na sejah UO pa so se tako pripravljeni predlogi in zaključki lahko hitreje reševali.

Društvo je bilo zelo prizadeto zaradi poneverb, ki jih je že od leta 1957 dalje vršila na škodo društva njegova uslužbenka. Sodna preiskava je ugotovila, da je bilo društvo oškodovano za 712 605 din. Ugodnemu poslovnemu uspehu v letu 1958 se mora društvo zahvaliti, da je velike finančne težave, v katere je zašlo zaradi navedene poneverbe, le nekako premostilo in kljub temu doseglo za leto 1958 ugodno bilanco. Mladinski in pionirski odsek sta pri danih pogojih prav dobro delala. Vsakoletni zimski planinsko-smučarski tečaji na Vršiču so postali že stalna oblika njihovega dela z mladino. Poletno taborjenje, ki so ga to pot uspešno izvedli v Stari Fužini v Bohinju, bo ostalo vsem udeležencem-mladincem v lepem spominu. V času taborjenja so mladinci izvedli 9 enodnevnih izletov v okolico Bohinja in 2 dvodnevna izleta na Triglav. V večernih urah so organizirali taborne ognje in predavanja, kar je zelo vplivalo na pestrost taborjenja. Poleg petih predavanj z barvnimi diapozitivi so izvedli še 10 skupinskih izletov s skupno udeležbo

DÉODAT DE DOLOMIEU je dobil spomenik v Cortini d'Ampezzo lani julija meseca. Dolomieu je nekak boter Dolomitov, saj so ti dobili po njem ime zaradi njegovih študij o vulkanizmu in klasifikaciji kamenin.

DEKAN VODNIKOV, chamoniški doyen vodniške organizacije, je bil Pierre Devouassoux. Umrl je julija 1958 94 let star. Kljub starosti je bil mož še trden in je smrt chamoniško javnost presenetila. V Courmayeuru pa se je poslovil vodniški starosta Henri Rey 83 let star.

GORNIŠKI SLOVAR je izdal Anglež R. C. Colomb v Londonu. Zbral je alpinistično terminologijo, tako da je knjiga obenem slovar in priročnik za vse termine, ki jih uporabljajo francoski, nemški, italijanski, španski in retoromanski gorniki. Na kratko je obrazložena plezalna tehnika in naštete poglavitne gorske skupine. Knjiga je seveda nepopolna, saj drugače biti ne more, ker se plezalski žargon hitro spreminja in razvija. Naslov knjigi je A dictionary of Mountaineering«.

JEAN COUZY je umrl v gorah, za katere je živel. Zadel ga je kamen, ko je z mladim J. L. Puiseuxom 2. nov. 1958 delal novo smer v zapadni steni grebena Bergers v pogorju Auronze. Bil je mrtev v hipu. Ostanke so prenesli po težkem reševanju v Montmaur na pokopališče, s katerega se vidi zanj usodna stena. Zapustil je ženo in otroke, osirotel pa je tudi CAF, kajti bil je eden največjih francoskih alpinistov, močna, obenem pa preprosta osebnost. Tudi kot planinski pisec je užival dobro ime. Bil je reden sotrudnik »La Montagne et Alpinisme«. Za to reprezentativno revijo je pisal alpinistično kroniko. V oktobrski številki 1958 je za lansko sezono napisal takole: »Po šestih letih lahko zapišem prvič, da ni bila ena najslabših po vojni. Ni bilo ravno lepo poletje, vendar je bilo dokaj lepih period posebno v začetku avgusta in prva polovica septembra. Vročina konec julija je omogočila vstop v Grandes Jorasses (5 navez) in v Eiger (1 naveza) in tudi uspešen izstop iz smeri, ki so »počivale od l. 1952 oz. 1953«.

S prvenstvenimi sezona 1958 ni bila tako bogata kot l. 1957, vendar so bile nekatere posebno težke. Med take šteje tudi svojo v Grandes Jorasses (Margherite). Med najtežje činitve šteje avstronemško direttissimo v Veliki Cini. Zdi se mu korak naprej, vendar dvomi, če bi bile naveze uspele, če ne bi bile vzpona pripravljale že l. 1957 in če ne bi bile dobivale pomoči »od zunaj«, to je iz koče od »asistentov pod steno«. Čeprav je polna klinov, je to zdaj najtežja plezarija v Alpah. Couzy že ve, saj jo je ponavljal.

LALIDERER V KARWENDLU ima najtežjo plezarijo Severnih Apneniških Alp, severno zajedo. Vsa je polna klinov, a je komaj 20-krat ponovljena. Avgusta 1958 jo je preplezal G. Podisk iz Innsbrucka sam. Da se je okoriščal s klini, je uporabljal tudi smučarsko palico tako, da je zatikal krpljico v kline.

NOVICE IZ DOLOMITOV: Ga. G. Livanos, Favard in G. Livanos so od 1. do 4. avg. 1958 ponovili Comicijevo smer v Civetti. Doslej je bila ponovljena 14-krat. Imeli so zelo slabo vreme, dež. Isti so 25.

in 26. julija 1958 kot šesta naveza prišli po Rattijevi smeri na Cima Su Alto. Michel Vaucher je avg. 1958 sam zmogel Gilbertijevo smer v severni steni Cima della Bussazza (1000 m višine). Prav tako je isti sam in to isti dan ponovil smeri Andrich in Tissi v Torre Venezzia. V Torre Trieste so Francozi ponovili smer Carlesso v južni steni dvakrat: Berardini in Paragot, Livanos in Vaucher. Izdrli so 50 klinov. Doslej je bila ta smer 20-krat ponovljena. Tudi v Zapadni Cini so bili Francozi in so jo na novo opremili s klini: Roger Salson, Desmaison in Pierre Mazeaud. Desmaison je prejšnji dan bil v direttissimi Velike Cine s Couzyjem (28., 29., 30. julija) 1958. Couzyju se zdi, da je aprovizacija iz koče po pomožni vrvici — banalna, o smeri pa govori s spoštovanjem. V njej je ostalo blizu 200 klinov. Doslej so jo ponovili Italijani (Maestri, Holzer, Abram), Švicarji (Weber in Schelbert), Francozi (Couzy, Desmaison). Je težja od vseh drugih smeri, s klini, težja kot najtežje brez klinov, pravi Couzy.

GRAND CAPUCIN v 6 urah in pol sta 19. julija 1958 preplezala Réné Desmaison iz Pariza in Michel Vaucher iz Ženeve. Čas je izvrsten, izreden, res pa je, da je bila vzhodna stena močno v klinih.

WIESSNER, nemško-ameriški alpinist, je avgusta 1958 z vodnikom Paulom Peria preplezal severno steno Grands Charmoz. To je dvanajsta ponovitev stene, Wiessner pa je star 59 let. Prišel je tudi po ozebniku Isolée v Aiguilles du Diable na Mont Blanc.

POINTE WALKER V GRANDES JORASSES od l. 1952 niso več plezali zaradi vremenskih razmer. L. 1958 je prišlo do 17. ponovitve 15.—17. avg. 1958. Izvedli so jo z dvema bivakoma Nemec Lothar Brandler, Avstrijec Kurt Diemberger, Hubert Raditschnig in Wolfgang Stephan. 18. ponovitev je pripadla Švicarju Michelu Vaucherju in Francozu Jeanu Theroudu 17. in 18. avg. 1958. Vstopila sta 17. avgusta ob 5.20. uri, izstopila 18. avg. ob 12. uri. Isti dan so prišli čez tudi Francozi Guy Demenge, Claude Jaccoux in Robert Sennelier. Ti so vstopili 17. avg. ob 13. uri, izstopili pa 18. avg. ob 19. uri. Kaže, da gre za nove mlajše francoske naveze.

POINTE YOUNG je skrajna desna smer v Grandes Jorasses, narejena l. 1958 kakor Pointe Margherite (Couzy — Desmaison), ki poteka levo od nje. Smer po severnem razu Pointe Young je najskromnejša v Grandes Jorasses in najkrajša (Walker 1938, Croz 1935). Plezanja v skali je komaj 450 m z enim mestom V. Plezala sta jo 14. avg. 1958 E. Cavalieri in A. Mellano iz Turina v 7 urah.

ANGLEŽI SO V PETITES JORASSES l. 1958 izvršili tretjo ponovitev zapadne stene. Bilo so Christian Bomington in R. J. Wathen. Rabili so 15 ur. Švicarja Max Niedermann in Kurt Gruter sta 5. avg. 1958 isto steno zmogla v enem dnevu. Angleška naveza Joe Brown, Joe Smith in Don Wilhans je v steni obrnila, ker je zašla.

V AIGUILLE MOINE so 9. in 10. avgusta 1958 Ženevčani J. Asper, M. Bron, I. Gamboni in R. Habersaat kot prvi preplezali 600 m visoki jugozahodni raz. Ocena V+, 40 do 50 klinov, čas plezanja 11 ur.

145 mladincev. Izlete pa so prirejali tudi v času zimskega taborjenja na Vršiču. Dvakrat so bili na Mojstrovki, na Slemenu in na vrhu Vršiča. Poleg tega so izvajali razne akcije in poslušali zanimiva predavanja. Alpinistični odsek šteje 23 aktivnih članov. Neprenehno se bori za vključitev novih mlajših članov, pri čemer pa ima precejšnje težave. V ta namen so organizirali plezalno šolo, kjer je treniralo 6 mladincev, od teh pa je postal le en aktivni član odseka. Poleg pohoda na Triglav, ki se ga je udeležilo 16 mladincev, je alp. odsek organiziral še 4 skupinske izlete in to na Karavanke (Stol in Zelenica), smučarsko turo čez Sedmera jezera, Rateške Ponce in na Krvavec. Smučarske odprave na Šar planino, kjer so se povzpeli skoraj na vse njene vrhove, se je udeležilo 6 alpinistov in 4 planinci. Dva alpinista sta izvršila nekaj plezalnih vzponov tudi v Centralnih Alpah in Dolomitih. V celoti je odsek izvršil 128 letnih in 96 zimskih plezalnih vzponov, med temi tudi nekaj prvenstvenih vzponov. Zelo aktivna je bila postaja GRS, ki je petkrat intervenirala pri reševanju živega ponesrečenca, dvakrat v smrtnih primerih ter izvedla pet poizvedovalnih akcij. Propagandna dejavnost je bila zelo pestra. Številni izleti in predavanja so bila dobro obiskana. Propagandni odsek se je z anketo obrnil na članstvo, ki naj bi izrazilo svoje želje glede dela v društvu; žal pa se je od okrog 600 anketirancev odzvalo le okrog 150. Markacijski odsek je prav zadovoljivo opravil svojo nalogo. Izvršil je 244 prostovoljnih delovnih ur. Primerjava s stanjem članstva v letu 1957 nam pokaže, da društvu ni uspelo doseči tega števila članstva in da je v članstvu nazadovalo za 78 članov ali 8 %. Triglavski planinski muzej napreduje po svoji začrtani poti. Pla-

ninske starine so zbirali dalje, na magnetofonski trak pa so posneli dragocene podatke, ki so jih podali nekateri stari planinci. Poslovno leto 1958 je po prometu dosedaj najbolj uspelo leto na njihovih postojankah. Obe njihovi postojanki na Vršiču sta bili zelo dobro obiskani. Društvo je investiralo le 589 302 din v Tičarjev dom in to za pripravljalna dela pri podaljšku jedilnice. Ker nameravajo povečati še kuhinjo in zgraditi novo drvarnico, bodo za to potrebovali še 1 500 000 din.

PD PTT MARIBOR. V navzočnosti 158 članov je društvo dne 4. IV. 1959 izvedlo svoj tretji občni zbor. Četudi se ne more pohvaliti s kakimi posebnimi uspehi, je vendarle že razveseljivo dejstvo, da mu je uspelo to, da prodira veselje do narave, do planinstva in v zadnjem času do alpinistike, tako vztrajno in zavestno med njihove člane, kakor tudi med ostale PTT uslužbence in njihove ožje svojce na teritoriju od Ptuja do Slov. Bistrice, do naše prelepe Koroške in Mislinja. Z ustanovitvijo društva so zamašili vrzel, ki je vladala med uslužbenci PTT.

Društvo zajema člane iz celotnega področja OP Maribor 1 in OP Ptuj. Šteje 412 članov, od tega 5 mladincev in 9 pionirjev. Gospodarska dejavnost je bila osredotočena na oskrbovanje Poštarskega doma pod Plešivcem, ki ga društvo upravlja že od leta 1957. Dom je v zadnjem času mnogo pridobil, saj se je število obisovalcev v letu 1958 dvignilo kar za 35 % in doseglo 3412 gostov. Ker je bilo število tri tisoč prvič doseženo in prekoračeno, so gosta, ki jim je to število dosegel, skromno nagradili. Primerno zavetišče je društvo uredilo za svoje člane tudi na ekonomiji Poštar-

PETIT DRU s svojo zapadno steno v sezoni 1958 tudi ni ostal brez zanimivih gostov. Enajsta ponovitev je »padla v naročje« angleški navezi 8. in 9. avg. bila sta Joe in Robin Smith. Jugozahodni steber pa sta od 15. do 18. junija s tremi bivaki zmogla Švicarja Jean Braun in Hugo Weber (La Heutte), kasneje pa še ena angleška naveza. V stebru je zelo malo klinov, doslej so tu zabeležili komaj 5. in 6. ponovitev.

DR. R. CAMPELL iz Pontresine, ki ga dobro pozna tudi načelnik naše GRS dr. Miha Potočnik, je v analizi nesreč l. 1957/58 napisal nekaj grenkih besed na račun okoliščin, v katerih so se vršile reševalne akcije v zadnjih letih. Predvsem je izredno zrasel pohlep po senzaciji in s tem časnikarski apetiti, da bi reševalno akcijo izkoristili in to z nestrokovnimi domnevami. Čim lažji je bil dostop v svet reševalne akcije, tem bolj sta jo eksploatirala radio in dnevni tisk. Druga značilnost je vedno češča uporaba helikopterjev in letal. To ni nič slabega, pač pa skrajni čas. Slabo pa je, če potem poročila ne vidijo več tistih »pešcev« reševalcev, ki pri reševanju kljub aviaciji še vedno opravijo najtežje in najmanj vidno delo, v slabem vremenu pa morajo še vedno prevzeti ves transport, ker je pomoč iz zraka v takem primeru po navadi izključena. Tretja značilnost je pa ta, da je vedno več »važičev«, ki se po reševalni akciji oglašajo in jo ocenjujejo zviška, zgodi se celo, da nastopi policija in po svojih ekspertih analizira delo prostovoljnih reševalcev. Samo še tega bi se manjkalo, da bi se policijsko kaznovale event. napake, ki bi jih v naglici in razburjenju reševalna ekipa zagrešila!

Zato predlaga dr. Campel, naj bi SAC nudil pri nesrečah le tehnično pomoč, torej strokovno alpinistično, vse drugo pa naj bi prevzela država, torej vso organizacijo, poročanje, obračun in kaso. K temu sili SAC izredna »industrializacija« alpinizma, turistična eksploatacija gora v industrijskih kvantitetah.

REŠEVALNA SLUŽBA SAC že od l. 1913 vsako leto daje obračun o nesrečah v švicarskih gorah. Nesreče domačinov, drvarjev, pastirjev in hribovcev niso vštete. Poleti 1957 se je v Švici smrtno ponesrečilo 75 alpinistov in turistov: Pri hoji in plezanju 34, na ledeniku so zdrsnili 3, kamen je ubil 2, pri iskanju rož so omahnili v smrt 3, ledeniške razpoke so jih požrle 6, opast jih je vzela 11 (Piz Palu), pogrešanih je 5, strela je ubila 1, zaradi ohladitve in izčrpanosti jih je omagalo 8, dva sta umrla za kapjo. V sredogorjih je od 75 našlo smrt 34, ostali (41) pa so se ponesrečili v visokih gorah.

Število je veliko, saj gre za slabe štiri mesece. Dr. Campell pravi, da reševalna služba SAC žal po vsem tem ne more drugega ukreniti, kot da ljudi poučuje in jih s tem obvaruje pred usodnimi napakami v gorah. V dveh primerih, na Täschhornu in Matterhornu, se je ubila vodniška naveza. Dr. Campell pravi, da bi morali na take težke ture vodniki jemati še mladega krepkega nosača, ki bi se pri tem utegnil kaj naučiti, obenem bi pa na težjih mestih lahko varoval, kajti nevajeni alpinist ali kako dekle pač ne more obdržati vodnika, če ta na kočljivem mestu zdrkne. Kajti nikjer ni zapisano, da vodnik ne bi mogel stopiti narobe! Pri skupinskih turah odgovarja vodnik za vse, toda le toliko časa, dokler ga vsi ubogajo. Kdor stopa po svoje, je

odgovoren kot nepokornež sam. Na Piz Palu je vodnik svaril in storil vse, da bi do nesreče ne prišlo. Kvečjemu bi se lahko očitalo, da ni bil dovolj energičen ali da je vzel s seboj preveč ljudi. Vodnik samo indirektno odgovarja, če, na primer, na ledeniku zdrsne. Svetovati pa je treba, da se na strmih ledenikih varovana oseba naveže na dva vodnika ali da so na vrvi vsega skupaj štirje, vsaj na nevarnih mestih. Če je skupina večja, naj se na nevarnih mestih uporabi fiksna vrv. Tako gre hitreje in varneje.

Pet ljudi, ki so umrli izčrpani zaradi ohladitve, niso našli. Verjetno je v vseh primerih prišlo do vremenskega preobrata, viharja in mraza. V takem vremenu tudi kompas, zemljevid in višinomer ne pomagajo več, orientacije ni več, premočen človek pa se hitro ohladi, izgubi energijo, otopi, zaspi in premražen zaspi za zmerom. Hud piš lahko človeka z grebena ali vrha tudi vrže v brezno. Mnogi si v viharju sploh ne znajo pomagati, skušajo sestopiti ali izgube vsako voljo, kapitulirajo. Izkopali naj bi luknjo v sneg in počakali na boljše vreme ali na pomoč. Ponavadi nevajeni turisti ne znajo pravočasno obrniti, ker jih je sram. Precej ponesrečencev je imelo tudi slabo opremo, mnogi niso mislili pred težkimi turami na aklimatizacijo, ki je jako važna.

Od 75 ponesrečencev jih je bilo 31 iz inozemstva: Iz Nemčije 11, Italije 10, Anglije 3, Avstrije 2, iz Francije, Holandije, Jugoslavije (Adamović Božo), Izraela in Kitajske pa po eden.

Glede Eigerja meni dr. Campell, da je sicer »gora samomorilcev«, da pa o prepovedi ne more biti govora že zaradi nazorov o svobodi. Reševalci pa se akcije morajo lotiti, četudi so »samomorilci« sami krivi, če so v tej steni prišli v zagato. Razen, če tveganje za reševalce le ni preveliko! Dr. Campell pravi, da bi ravnal po rešitvi z njimi kakor staromodni konservativni očetje, ki neubogljivemu sinku še vedno sem in tja izpraše hlače ali ga namažejo celo po goli zadnji plati. Seveda mutatis mutandis. Ne pove pa, kaj bi bilo pri tej »kazni« treba spremeniti! Podoben recept pa svetuje.

Dr. Campel končno zavrača kritiko, ki jo je ob Eigerju 1957 morala prenašati švicarska GRS in švicarski vodniki. Vodniki so svojo dolžnost storili, treba pa je vedeti, da vodniki od gora žive in da je sezona kratka. Končno poroča, da so v Berner Oberlandu z vladno pomočjo sestavili posebno organizacijo, ki bi z najmodernejšo tehniko takoj posredovala, če bi v Eigerju prišlo spet do kake nesreče.

ZIMSKIH NESREČ je bilo v zimi l. 1957/58 v Švici 17 smrtnih. Kložasti plaz je vzel življenje štirim ljudem, pršni petim, temeljni štirim, eden je zašel s smuškega sveta in zdrknil v prepad, eden pa je zdrsnil na ledu. Vse nesreče so se zgodile na srednje težkem svetu. Zima je bila taka, da je sneg močno nosila in tvorila klože, zasipe, zastruge in snežne vreče vse do gozdne meje. Treba je vedno imeti na umu, da se sneg čez dan spreminja, zjutraj drži, sredi dopoldneva pa se že utegne sprožiti. Glavno pravilo pa je, da v nevarnost ne siliš. Če je svet plazovit, ne rini vanj, če stabilnost snega ni kaj prida. In če pri spustu kaže na plaz, je bolje sneti smuči in korakoma prodirati v dolino. Posebno nevaren je množični turizem v zimskih razmerah, tako pravi isti dr. Campell, kajti v masi se

skega doma na Pohorju, kjer so prostorno sobo opremili s šestimi posteljami, električnim kuhalnikom in tekočo vodo. Prijetno razvedrilo je društvo nudilo svojim članom s svojimi izleti. Po številu jih je bilo 10. Žal se je teh izletov udeleževalo le manjše število članov. Društvo se je tudi v propagandnem oziru trudilo vključiti čim več mladine v svoje vrste. Društvo bo moralo zbrati tudi več naročnikov za Planinski Vestnik, saj ga sedaj poleg društva prejemajo le še 4 člani. Odbor je za delo v tekočem letu prevzel številne naloge, ki bodo še bolj poživile že itak plodno njihovo delo. Skušal bo tudi ustanoviti alpinistični odsek.

PD SLOV. BISTRICA. V preteklem letu je društvo zabeležilo največji uspeh v porastu članstva, saj je na novo pridobilo 110 članov. V celoti šteje društvo sedaj 760 članov, od tega 300 mladincev. Planinski skupini ima v Zg. Polskavi in v Šmartnem. Sodelovalo je pri različnih akcijah kakor pri organizaciji proslave Dneva mladosti, pri štafeti, ki je položila venec na bojišču Pohorskega bataljona, organiziralo 1. maja množični izlet na postojanko, dne 4. julija pa enak množični izlet na zadnje bojišče I. pohorskega bataljona, 22. julija so ob veliki udeležbi članstva odkrili spomenik padlemu oskrbniku Štuhcu – pri prireditvi sta sodelovala tudi pevski zbor Svobode in godba na pihala tovarne Impol – nekaj prav uspelih točk pa so izvedli pionirčki, ki so bili tamkaj na 14-dnevnem taborjenju. Na 10. obletnico obstoja nove koče, t. j. 15. avgusta je društvo zopet priredilo množični izlet na postojanko, ki so se ga v zelo velikem številu udeležili predvsem delavci in pohorski kmetje, ponovno pa so organizirali množični izlet na dan 29. novembra. Za vsako proslavo ali državne

praznike so vedno tudi kurili kresove. Mladinci in pionirji so izvedli dvoje taborjenj na postojanki s skupno udeležbo 90 mladincev in pionirjev z 11 vodniki. Za taborjenje je društvo izdalo 177 600 din. Za veliko skrb in delo pri taborjenju, organizaciji pobiranja članarine in nabiranju novih članov je bila na občnem zboru posebej pohvaljena tov. Jožica Utenkar, ki se dejansko že več let zelo posveča mladini, medtem ko so trije pionirji, ki so pozdravili občni zbor, izročili vodji propagandnega odseka tov. Radu Čupkoviču za njegovo skrb pri letovanju in v spomin na to taborjenje sliko njegovega najmlajšega sina. Promet postojanke Pri Treh kraljih je znašal 1 255 400 din, brutto dobiček pa 475 240 din. Postojanko je obiskalo (nevštevši skupinske izlete) 1436 planincev. Dela na novi postojanki lepo napredujejo. Skoraj povsem so izgotovljeni že vsi spodnji prostori. Gradijo le v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. V preteklem letu so investirali v gradnjo 847 781 din, od katerih je dala tovarna Impol dotacijo 400 000 din, Uršičeva mama 50 000 din, 397 781 din pa so investirali iz sklada obratnih sredstev. Članstvo je izvršilo 472 udarniških ur. V novo kočo je društvo doslej investiralo že 12 450 994 din.

PD SLOVENJGRADEC. Društvo je prebolelo krizo, v katero je zašlo po smrti dolgoletnega marljivega predsednika tov. Grmovška in zastavilo delo na vseh področjih. Uspehi so se takoj pokazali, UO, ki je bil v glavnem ponovno izvoljen, pa nam je porok, da se bo društvo še dalje razvijalo in doseglo mesto, ki ga je nekoč že imelo.

Ker društvo praznuje letos 40-letnico svojega obstoja – ustanovljeno je bilo 5. julija 1919 – je društveni človek počuti bolj varnega, zato ni več pozoren. Posameznik pa mora oprezovati vsak trenutek, kam bo stopil, čuti se mu poostre, kajti če se nesreča pripeti, je odgovoren on sam. Udeleženec množičnega izleta pa štorklja v gorsko stran kakor »slon v porcelan« in če je kaj narobe, išče grešnega kozla, ki naj bi odgovarjal za nesrečo. Na koncu poročila se dr. Campell kot predsednik IKAR (mednarodne GRS) ponovno pohvalno izraža o avstrijsko-nemških reševalnih pripravah. Če se jim nekateri v Švici posmehujejo, je to še odpustljivo, če pa se jim upirajo, je pa že brezvestno in nerazumljivo. Isto pravi o uvedbi letalske službe v GRS. Brez nje si danes dobre reševalne službe že ne moremo več zamišljati.

MILANSKI INDUSTRIALEC MONZINO je konec l. 1957 kupil od chilske vlade monopol na zavzemanje gorovja Paine, torej je italijanska ekspedicija opravila kupljeni vzpon. To kritizirajo mnogi planinski pisci. Za Chile je ozemlje južno od 42° do Kap Horna še nekako kolonialno, šele pred kratkim je postalo »provinca«, čeprav nenaseljena. Popotniki se morajo izkazati pri »carabineros de la Republica«, na meji pa je kontrola precej stroga, andinistični ekspediciji pa radi prisojajo še kak drug, ne zgolj športni značaj in namen. V prodaji masiva Paine menda ni nič takega, tragična pa prodaja tudi ni preveč, kajti v provinci Magallanes se Cordillera razteza 900 km po dolgem in je alpinistično v glavnem še vse »deviško«. Kar je »narejenega«, je v glavnem vse zasluga italijanskega patra Alberta M. de Agostinija, ki je danes 70 let star. Na stotine vrhov je še, ki jih alpinisti sploh še niso videli, kaj šele, da bi jih »zalezovali«. Po večini so to vrhovi, ki bodo zahtevali »skrajni« napor. Pomislimo samo na Cerro Fitz Roy (3375 m) in takih je več. Povprečna višina znaša le 2000 do 3000 m, toda to je absolutna in relativna obenem, ker se vrhovi vzdigujejo iz morske gladine. Pomislimo, kakšni bi bili videti Badile, Gemelli, Ago di Sciora ali naš Špik, Jalovec, če bi bili popolnoma odeti v ledeni oklep! In taki ledeni orjaki so v masivih Ognjene zemlje, v provinci Magallanes.

Masiv Paine leži vzhodno od cordillerske verige, je lahko dostopen, čeprav izoliran. Do vznožja se da priti celo z jeepom, dobe pa se tudi tovorne živali. Tudi vreme tu ni tako kočljivo. Jezera tod okoli leže 50—100 m nad morjem, predgorje je bogato z gozdom in ovčarijami, v jezero pa se izlivajo ledeniški hudourniki, po jezerih plavajo veliki kosi ledu, bregovi pa so gozdnati, kar daje pokrajini čudovit videz kontrastov in harmonije.

Zahodni glavni vrh je visok 3246 m, vzhodni 2670 m ,med njima je 13 km razdalje. Kar pa je alpinistično tu edinstvenega, so Torres del Paine, bizarni stolpi, špiki in škrbine iz granita z navpičnimi stenami, ki sicer niso tako visoke kot vrhovi, vendar vse izredno težke že na pogled. Tudi geološko je Paine posebnost. Sestoji iz škrilavca srednje kredne formacije, intrudiran pa je mogočen sklop granit — diorita. Erozija je opravila svoje in izoblikovala vrsto takih oblik in takih dimenzij, ki so v resnici edinstvene.

ŽELEZNICA NA JUNGFRAUJOCH (Jungfraubahu) je izdala l. 1957 že 60. poslovno poročilo. V njem pohvalno omenja tudi delo »Visokogorskega

znanstvenega instituta Jungfraujoch«, ki je l. 1957 zgradil observatorij »Sfingo«. Njegova delavnost je bila vključena v geofizikalno leto. Postavili so velik infrardeč spektrograf, s katerim so analizirali žarčenje. To raziskovanje so povezali s poprejšnjim raziskovanjem atmosfere in vnanjih plasti sonca. To delo v dolini ni možno zaradi vlažnega ozračja. Več skupin je raziskalo kozmično žarčenje in prišlo do zanimivih ugotovitev glede elementarnih delcev materije. Na observatoriju so delali tudi astronomi, raziskovali svetlobo in medzvezdni prostor, kemično in fizično naravo ter virov žarčenja. Nivologi in glaciologi so se ukvarjali z deformacijami ledu v lednem predoru, ki drži na PTT postajo na vzhodnem grebenu. Preiskovali so tudi spreminjanje snega v led. Vsega je delalo 9 skupin: 3 za kozmično žarčenje, 3 za astronomijo, 2 za glaciologijo, 1 za fiziologijo. Znanstveniki in njihovi pomočniki so na Jungfraujochu preživeli 2040 delovnih dni. Inštitut vodi prof. dr. A. v. Muralt.

MONTE CATINACCIO ali VII. sedma stopnja v alpinizmu, tako se je razlegalo po radijskih postajah in časnikih, ko sta Brandler in Dietrich zmogla 560 m visoko Rdečo steno v Monte Catinaccio. Trije bivaki, 200 klinov, dleto, previsi, ki vise 20 m zunaj vertikale — to so elementi VII. razreda težavnosti.

PICCOLO DAINO ima 350 m visoko južno steno. 17. IX. 1958 sta jo preplezala Cesare Maestri in Claudio Baldessari. 40 ur čistega plezanja, štiri dni, trije bivaki, 150 klinov. Bo torej glavni element VII. stopnje to, če bo treba na vsake dva metra zabiti klin za varnost in tehnični pripomoček?

RADIJSKI ODDAJNIK na dolge valove je demonstrirala avstrijska GRS 18. in 19. okt. v Oltenu v Švici, kjer je zboroval IKAR, med drugimi smo bili navzoči tudi Jugoslovani. Oddajnik lahko vzdržuje zvezo na 50 km. Pogovorili so se tudi o svetlobnih signalih. IKAR svetuje, naj bi alpinisti na vsako težjo turo s seboj jemali tudi rakete in se poučili o njih uporabi: Rdeča raketa naj bi pomenila alarm, klic na pomoč, zeleno naj bi oddala postaja, ki je alarm sprejela in se mobilizirala. Vse ostale signale naj določi akcija sama. L. 1959 bo v Italiji mednarodni reševalni tečaj. Glede stroškov za reševanje so prišli na misel, naj bi jih deloma nosile tudi razne turistične institucije, posebno pa hoteli gorske železnice in ilustrirani časopisi, ki so n. pr. pri zadnjem reševanju v Eigerju temeljito »izropali« vse, kar mika senzacij željnega človeka. Na konferenci so vrteli tudi razne reševalne filme, med drugim tudi našega.

NEKAJ ODGOVOROV, ki ne zanimajo samo planince, je dal radovednemu časnikarju Hans Grimm, ki se je l. 1956 udeležil švicarske ekspedicije na Everest. Zakaj ljudje tvegajo v gorah? Ker je na svetu le malo neodkritih področij, so gore postale dragoceno torišče za preizkušanje sil in prirodnega poguma. V gorah si človek poteši podzavestno, speče hrepenenje po dogodivščinah. Ali ni zraven tudi nekaj želje po senzaciji in lova za efektom? Marsikak vzpon se res izrabi zato, da se kuje kapital. Marsikakšen vodja večje ekspedicije rad vidi, če se javnost obrača za njim. Pravi gorniki — in teh je še vedno mnogo in to najboljših in najpredsednik tov. Franc Koželj najprej podal kratek pregled izvršenega dela v tem razdobju, nato pa poročal o delu v preteklem letu. Iz tega sledi, da je bilo ob zaključku preteklega poslovnega leta včlanjenih v društvo skupno 450 oseb, od tega 244 članov, 74 mladincev in 132 pionirjev. Na novo je društvo v tem letu vključilo 181 članov in sicer 61 članov, 33 mladincev in 87 pionirjev. Število članov pa bi bilo vsekakor dosti večje, če bi jim uspelo pobrati članarino od vseh registriranih članov. To napako pa nameravajo popraviti v tem letu. Društvo je oskrbovalo Kočo na Kremžarjevem vrhu in Grmovškov dom pod Veliko Kopo. Grmovškov dom je obiskalo 4132 vpisanih obiskovalcev ali za 698 več obiskovalcev kot v preteklem letu, Kočo pod Kremžarjevim vrhom pa 2277 vpisanih obiskovalcev ali za 657 obiskovalcev več kot v letu 1957. V obeh postojankah so se znatno zvišale tudi nočnine. Grmovškov dom je izkazal konec leta promet 1 567 061 din, t. j. za 320 201 din več, koča pod Kremžarjevim vrhom pa 680 161 din ali za 67 527 din večji promet. Ker promet na zahodnem Pohorju stalno narašča, bo moralo društvo poskrbeti, da bo čimpreje dokončno uredilo obe postojanki. Zanimivo je, da se za njihove postojanke zelo zanimajo razne večje skupine iz ostalih naših republik. Društveno knjigovodstvo, ki je bilo doslej velik problem, je sedaj urejeno in ažurno. Letos namerava društvo vse svoje sile posvetiti mladincem in je že ustanovilo mladinski odsek, ki se bo povezal s koordinacijskim odborom mladinskih odsekov za Mežiško in Dravsko dolino. Predavanje so imeli le eno, v načrtu pa jih imajo več za tekoče leto.

Ob zaključku je v imenu PZS društvu čestital k doseženim uspehom njen sekretar tov. Milan Cinauer

in jim za 40-letni društveni jubilej izročil lično diplomo.

L. R.

PD TRBOVLJE. Društvo je dne 8. maja 1958 proslavilo 30-letnico svojega obstoja. V počastitev tega jubileja je društvo organiziralo tradicionalni planinski teden, v okviru katerega je imelo med drugim slavnostno sejo, predavanja o planinstvu ter izvedlo več izletov. Enajstim članom je društvo podelilo spominske diplome za njihovo delo od ustanovitve društva, skupščina PZS v Ravnah na Koroškem pa je tri najagilnejše člane odlikovala s srebrnim častnim znakom.

Alpinistični odsek v preteklem letu ni zabeležil vidnejših uspehov. Odseku ni uspelo pridobiti naraščaja, zanimanje za alpinizem pa je znatno popustilo tudi pri samih alpinistih. Razveseljivo je dejstvo, da tudi delovni kolektivi čestokrat zahajajo na skupne izlete v gorske predele. Tako se je zbralo na Dan mladosti na Mrzlici preko 500 Trboveljčanov, poedini obrati rudnika pa so s petimi avtobusi prepotovali zgornjo Savsko dolino preko Vršiča v Trento in po dolini Soče. Tudi šolska vodstva ob športnih dnevih kaj rada povedejo mladino v zasavske hribe. S pohodom transverzale je pričelo že 26 članov. Društvo je na novo pridobilo 97 članov in je štelo konec preteklega leta 923 članov s 146 naročniki na Planinski Vestnik. K obisku njihove postojanke na Mrzlici, ki je lansko leto zabeležila 6612 obiskovalcev, je poleg odlične oskrbe mnogo pripomogel tudi televizijski sprejemnik. Društvo vključuje nekaj nad 300 mladincev, ki imajo svoj lastni odsek. V UO sta dva mladinca. Odsek je organiziral vrsto izletov na domače hribe, Kamniške Alpe, Karavanke in Julijce ter sodeloval pri raznih prirdznejših — pa to odklanjajo, senzacija jim je odvratna, vendar je često ne morejo preprečiti. Kakšni so razlogi za alpinizem? Alpinizem ni samo šport v smislu gladiatorstva, pri katerem se obožuje samo mišica in njena moč. Pravemu gorniku je alpinizem predvsem duhovno doživetje, ki ga dviga nad povprečje, doživetje skupnosti, naveze in prijateljstva, to je več kot občutek prvenstva. So izjeme? Seveda so. Žalostne. Pred vsem tisti, ki v gorah ne presojajo prav svojih moči, katerih volja je večja od zmožnosti. Moralni zmagovalec je tisti, ki zna pravi čas obrniti. Tak primer je v zadnjem času nudila nemško-avstrijska naveza v treh, sestavljena iz najboljših. Kaj mislite o Eigerju? Sam ne bom vstopil v njegovo steno, ker je v njej preveč objektivnih nevarnosti: padajoče kamenje, vremenski preobrati, poledenitev, požled. Temu se ni moči izogniti, varnosti torej ni moč zagotoviti s še tako skrbno pripravo. Razumem pa plezalce, ki jih ta gora kljub temu mika.

Kaj vam nudijo gore? Rekel sem že: duhovno doživetje, doživetje prijateljstva, poleg tega vero vase, samozavest, razvedrilo, svež zrak, zdravo telesno gibanje in mir. Ali ni to dovolj, da sem obseden od gora? Tudi domoljubje me žene v gore, saj je to v statutu SAC. Srčno in duhovno doživetje gora utrjuje ljubezen do domovine, čeprav se to sliši patetično.

Kje se mlad človek najlepše nauči alpinistične tehnike? Najbolje in najpreje v mladinskih odsekih SAC. Tam se mladina postopoma vzgaja za najtežje vzpone. Poleg tega imamo v Švici še svetovno znane gorniške šole n. pr. v Rosenlaui. Pa tudi v vojaških tečajih. Toda tečaj je tečaj — v 14 dneh ne moreš postati dober alpinist. Čeprav tu ni lova za rekordi, je treba tudi za alpinizem vztrajno in redno trenirati.

NA RAKAPOŠI je že l. 1938 prodrl I. M. K. Vyvyan iz Cambridgea. C. S. Lecord in on sta se povzpela na severozahodni vrh. Kmalu nato sta ista dva in šerpa Ardžiba stali na ledeniku Kunyang. Od tu so si ogledali severno steno Pumarikiša (7492 m), ki stoji nasproti Disteghil Saru (7885 m). Ledenik Kunyang je Secord raziskoval tudi naslednje leto, 1939, s Shiptonom, obenem pa ledenik Kispar.

GROUPE DE HAUTE MONTAGNE točkuje vzpone na vrhove, kakor smo nekoč točkovali tudi mi pri tekmovanju za športne značke (ZREN). Ekstremne smeri so dobile po 2000 točk. Vzpon na Mont-Blanc pri tem točkovanju ne šteje nič, niti ene same točke. Od Mauricea Herzoga pričakujejo, da bo kot visoki komisar za mladino in šport znal dati primerno oceno tudi »običajnemu« planinstvu, tudi šodrovčkom in čajčkarjem, kakor je nekoč pri nas zapisal dr. Prešern.

FILMSKI FESTIVAL V TRENTU je tudi l. 1958 v zgodnji jeseni združil 21 držav, ki so tekmovale z 91 filmi. Festivalu je predsedoval dr. Bruno Biondi. Žirija je izbrala 44 filmov iz 17 držav. Sestavljali so jo zastopniki Nemčije, Italije, Francije, Poljske, Švice. Preden je film prišel pred žirijo, ga je ocenila, sprejela ali zavrgla tročlanska komisija. 17 izbranih držav: Švica, Anglija, Francija, Danska, Norveška, Japonska, Kanada, ZDA, Bolgarija, Jugo-

slavija, Poljska, Romunija, Češka, SZ, Nemčija, Avstrija. 27 filmov je bilo gorniških, 17 pa znanstvenih, dokumentarnih.

V primeri s prejšnjim letom so bili filmi tehnično boljši, režija spretnejša in skrbnejša, le strah pred škarjami so razodevali skoraj vsi filmi — večinoma so bili filmi predolgi, mnogo se je v njih ponavljalo, zato so utrujali. Zgledni »koncentrirani« filmi so bili: »Če gore spregovore« (Pustalov, SZ), Cerro Torre (Mauri, Italija), »Peči ob Salèvi« (Kern — Lambert, Švica), Potopljena ladja (Ertaud, Francija). Zadnji je bil dokumentaren, predstavljal je dviganje rimske galeje v marseillskem zalivu. Med dokumentarnimi filmi je dobil nagrado »Srebrni Neptun« Ertlov film »Hito Hito«. Festival je potegnil ločnico med cenenimi kulturnimi, potopisnimi filmi in med znanstvenimi, raziskovalnimi filmi, ki lahko nastanejo samo v doslej neodkritih področjih.

V kategoriji 35 mm filmov prve nagrade niso podelili, drugo sta si ex aequo delila nemški in japonski film. Japonski film je izdelal Takamura in ima naslov »Tanigava, usodna gora«. Baje ni kaj prida. V kategoriji kratkih filmov je prvo medaljo dobil Francoz, drugo Italijan. Pri ozkotračnih filmih sta dobila prvo nagrado Mauri in Bonatti. Razdeljenih je bilo mnogo posebnih nagrad, Jugoslovani pa žal niso bili deležni nobene.

RAYMOND LAMBERT pripravlja za spomlad 1959 veliko ekspedicijo na Rakaposhi (7790 m) v Karakorumu. Švicarsko zunanje ministrstvo je z lahkoto opravilo vse vstopne zadeve, ekspedicija bo startala aprila 1959, udeleženci še niso znani.

SMUČARSTVO v našem alpinizmu po vojni nima tistega pomena, kakršnega je imelo pred vojno. Nekateri alpski klubi zahodnih dežel pa to panogo še vedno štejejo za bistveno sestavino alpinizma, kar nedvomno tudi je. Med takimi planinskimi organizacijami je tudi SAC, ki je dolga desetletja ostal zvest podaljšanim stopalom, ki omogočajo človeku vstop v začarani grad zimskega sijaja gorske prirode. Eden takih zaslužnih planincev smučarjev je v SAC dr. H. FAES, ki je lani praznoval 80-letnico. S prijateljem dr. P. L. Mercantonom je bil navdušen smučar od začetka tega stoletja. Od l. 1904 je bil član smučarske sekcije Diablerets. L. 1917 je izdal z Mercantonom Manuel du skieur, smučarski priročnik. Še večja pa je njegova zasluga v tem, da je spravil smučarje v program SAC, ki v prvih 50 letih svojega obstoja tega ni preveč poudarjal. Od l. 1926 do 1928 je bil predsednik centralnega odbora. Bil je prvi predsednik, ki je smučanje v SAC podpiral tudi finančno in stavil v proračun dotacijo 15 000 šv. fr. za razvoj smučanja.

MEDNARODNA KOMISIJA ZA ŠTUDIJ VRVI je začela s svojim delom l. 1953. Predsednik ji je prof. M. Dodero, čigar članki o tej temi so znani. Udje komisije so FFM (Fédération Française de la Montagne — prof. Dodero), BMC (British Mountaineering Council — M. Holten), DAV (Deutscher Alpenverein — O. Krammer), CAI (Club Alpino Italiano — ing. G. Bertoglio), VAVÖ (Verband Alpiner Vereine Österreichs — dr. Prusik), CAS (Club Alpin Suisse — prof. dr. A. Engeler); PSJ (Fédération Alpine de Yougoslavie — prof. dr. ing. France Avčin). Prvo konferenco je komisija sklicala v Toreditvah. Opravil je tudi 132 prostovoljnih delovnih ur na postojanki. Med 445 ekipami družbenih organizacij, ki so sodelovale pri Pohodu ob žici okupirane Ljubljane, je ta odsek zasedel 117. mesto. Postojanka na Mrzlici je imela 1 712 141 din prometa in je bil tudi končni finančni efekt oskrbovanja koče precej večji od leta 1957. To je dokaz, da sta bila gospodarski odbor in oskrbnik na svojem mestu.

PD HRASTNIK. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1949 in slavi torej 10-letni jubilej. Pred tem so hrastniški planinci delovali v PD Trbovlje. Šteje 606 članov, od tega 217 mladincev in pionirjev. Samo v preteklem letu je vključilo v svoje vrste 74 članov, 4 mladince in 86 pionirjev. Mladinski odsek je bil zelo marljiv. Prirejal je izlete in organiziral predavanja ter pomagal tudi pri ostalem društvenem delu. Odsek uspešno vodi mladinec Zvonko Pokleka, ki je absolviral vodniški tečaj na Smrekovcu. Društvo je organiziralo več skupinskih izletov tudi za starejše člane, od katerih je zlasti omeniti onega za 1. maj na Kal, na katerem je sodelovala tudi rudarska godba ter izlet na 3. in 4. VII. isto tako na Kal. Oba ta izleta sta bila res množična. Transverzalni znački sta prejela že dva člana tega društva. Na Planinski Vestnik je društvo pridobilo 10 novih naročnikov, vendar pa število naročnikov v sorazmerju s številom članstva še vedno ne zadovoljuje. Za propagando skrbi društvo z oglasnimi omaricami, kjer redno menjuje propagandni material, skrbelo pa je tudi za predvajanje planinskih filmov in za kvalitetna predavanja. Najraje članstvo obiskuje kalske planine, kjer ima društvo svojo postojanko. Vpisna knjiga beleži 4664 obiskovalcev, v katerem številu pa niso všteti skupinski šolski

izleti. Nočnin je bilo 2068. Na Kalu je med drugimi letovalo tudi 95 dopustnikov. Koča razpolaga s televizijskim sprejemnikom in radiotelefonom, ki je povezan z rudniško centralo. Celoletni promet postojanke je znašal 2 755 902 din in je za 1 292 519 din presegel predlanskega. Dobiček je društvo investiralo v novo postojanko, ki jo gradi na istem mestu. Društvo upa, da bo novi dom do začetka sezone že zasilno obratoval. Taborniki in mladinci bodo s prostovoljnim delom uredili gozdni park in prostor okrog doma za razne igre. Za dovršitev potrebuje društvo še okrog 4 500 000 din. Društvo bo napelo vse sile, da bi zbralo čim več denarnih sredstev. Uvedli bodo nabiralno akcijo, bodisi s prostovoljnimi polšihti ali z denarnimi prispevki ter skušali čim več opraviti s prostovoljnim delom. Občni zbor je sklenil, da bo v prihodnjem poslovnem letu izdatneje podprl alpinistični in mladinski odsek.

PD ŽIRI. Društvo se je v glavnem ukvarjalo z izletništvom. Četudi ni moglo stoodstotno izvršiti sklepov občnega zbora, je vendarle organiziralo precej izletov, tako za starejše člane kot za mladince, ki so v društvu kar številni. Poskrbeli pa so tudi za zanimiva predavanja, ki so jih spremljali barvni diapozitivi. Mladinski odsek pridobiva vedno več naraščaja. Dva mladinca sta se tudi udeležila seminarja za vodje mladinskih odsekov na Smrekovcu, ki ga je organizirala mladinska komisija pri PZS. Za zaključek poslovnega leta je društvo organiziralo zelo uspel družabni večer, katerega se je udeležilo nad 120 društvenih članov. S svojim obiskom jih je pa počastil poleg profesorskega zbora tudi predsednik ObLO tov. Naglič Vinko, ki je sam

rinu, drugo in tretjo v Grenoblu, l. 1956 — 1957 v St. Gallenu, l. 1958 v Münchenu. Naloga komisije je, da prouči, katere vrvi so najboljše, najodpornejše, to se pravi tiste, katere nudijo alpinistu maksimum varnosti. O tem je v prejšnjih letnikih PV poročal član komisije naš zaslužni alpinist dr. Avčin. Komisija se zadnje čase trudi, da bi bili vodniki pozornejši pri izbiri vrvi. Znano je namreč, da vodniki in mnogi alpinisti uporabljajo tudi stare vrvi. Nekaterim se pozna, da so stare, drugim spet ne, pa so vendarle načete, izrabljene, torej ne varne. Za vrv so seveda huda preizkušnja atmosferilije, vlaga in razne mikroskopične vegetacije, pa tudi svetloba in ultravioletni žarki. Komisija sodeluje s poskusnimi laboratoriji pa tudi s fabrikanti. Njena naloga je torej zelo kompleksna. Izmenjava izkušenj je za uspešno delo take komisije neobhodno potrebna.

Slovenci smo lahko ponosni, da v taki strokovni alpinistični komisiji z mednarodno akcijo in reputacijo sodeluje tudi naš rojak.

ALPINISTIČNI BILTEN (Bulletin des Alpinistes) je začela izdajati UIAA. Pobudnik za to je bil Basil Goodfellow, predsednik Britsh Mountaineering Council. Bilten prinaša od 9. julija do 17. septembra kratke notice o stanju v Alpah, in to v Franciji, Italiji in Švici. Poroča o vremenu (stanovitno — nestanovitno — lepo — viharno — deževno), o snegu in ledenikih (sren — moker — globok, plazovit) in to za višine od 2500 navzgor. V biltenu je tudi vremenska prognoza, vendar vse zelo splošno. Zato Bilten opozarja alpiniste, naj podatke dopolnijo na mestu, kamor prispo. Podatki se zbirajo v Ženevi po telefonu, brzojavu, z ekspresno pošto, informatorji pa so CAI, francosko-švicarsko in italijansko vodniško društvo, turistični uradi vseh treh dežel. V l. 1958 Biltenu niso dali velike publicitete, ker je šlo bolj za poizkus. Objavljali so ga v Manchester Guardianu in v La tribune de la Genève, kar je krilo stroške. Tudi v l. 1959 ga bodo objavljali v teh dveh listih.

NA VII. FESTIVALU V TRENTU je bilo značilno to, da so se tu spet sešli najslavnejši alpinisti zadnjih 20 let. Festival je, kakor smo že na kratko poročali, proslavil 20-letnico vzpona preko Pointe Walker v Grandes Jorasses in preko severne stene Eigerja. Med častnimi gosti je bilo tudi šest Ženevčanov, ki so l. 1952 preplezali Grandes Jorasses: gdč. Loulou Boulaz, Claude Asper, Pierre Bonnatt, Marcel Bron, Raymund Dreier — manjkal pa je Eric Gauchat, ki je padel v Himalaji in M. Vaucher, ki je preplezal Walkerja mesec dni za onimi. Prišli so tudi Dunajčani Fuchs, Hamel in Seiler, ki so v Eigerju uspešno plezali l. 1950. V Trentu so se zbrali tudi takile asi: W. Bonatti, Carlo Mauri, Rebuffat, Frendo, Brandler, Köllensperger, Jöchler, Raditschnig, Diemberger. In seveda zmagovalci iz l. 1938: Riccardo Cassin, Gino Esposito, Ugo Tizzoni in Anderl Heckmair. Ti so dobili zlati medalje, povabljenci pa srebrne.

GUIDO TONELLA je ob 20-letnici Eigerja in Grandes Jorasses napisal med drugim tole: Športna slava je kratkotrajna. Eiger in Grandes Jorasses pa sta obdržala skozi 20 let isto oceno — to je nedvomno šesta stopnja — po objektivnih težavah, ki

v obeh prete pogumnim redkim naskakovalcem. Cassin in Heckmair pa sta še danes med aktivnimi alpinisti in to ne med zadnjimi. To je izpričal R. Cassin s svojim pristopom na Gašerbrum IV. Harrer ni mogel priti v Trento. Vörg je padel na vzhodni fronti, nekje v Kavkazu, Kasparek po vojni v Salcantayu v Andih. Esposito in Tizzoni sta še tu. Louis Lachenal, eden od ponavljalcev, je mrtev, Lionel Terray živi in še pleza. Frendo in Rebuffat — Rebuffat je trikrat plezal Grandes Jorasses, dvakrat Walkerja, Loulou Boulaz je edina ženska, ki se je vrinila v to veliko, a maloštevilno družbo. Vstopila je tudi v severno steno Eigerja l. 1949, pa se je morala zaradi slabega vremena umakniti. Okoli Cassina in Heckmaira se je združila mala, ali bolje velika alpska Evropa: Francija, Italija, Švica, Nemčija, Avstrija. Ideja, da obstaja notranja zveza med alpinizmom in evropeizmom nam je ljuba. Ta ideja je kljub 20 letom, ki so pretekla, v zraku, njo smo čutili v spontanem navdušenju in simpatiji, ki so jo v Trentu izkazali Heckmairu in Cassinu. Kljub breznom, ki jih je skopala vojna, se je ta ideja izkazala kot neuničljiva. To je ideja »evropske naveze« — Tonella se je torej zapletel v neko efemerno politično kombinacijo. A nič ne de. Ideja v sporazumevanju med narodi po alpinističnih poteh in po čustvih ni napačna, čeprav za nas nima ravno simpatičnega ozadja.

CAF (Club Alpin Francais) je imel l. 1957 150 milijonov frankov proračuna. 34 000 članov je zbralo 43 milijonov članarine, nadaljnjih 30 milijonov se je nateklo iz vstopnine po kočah, iz darov in zapuščin in iz raznih zbirk in prireditev. Ostalih 80 milijonov pa ne prispevajo člani, marveč državna blagajna, departmani, občine, anonse v revijah in biltenih, industrijci in trgovci, ki podpirajo CAF oziroma njegove sekcije. L. 1957 so v gorske objekte (Zavetišče Albert I, Zavetišče na Pas de l'Oan, za plato na Grands Mulets) investirali 70 milijonov. Pri tej vsoti je bil vsak član udeležen s 300 fr. večino pa je dala država. Prireditve, seje, konference, tabori, plezalne šole, smučarske šole so stale l. 1957 33 milijonov, vzdrževanje koč 10 milijonov, revija La Montagne (izhaja 84. leto, petkrat na leto ca. 350 strani) in nekaj biltenov 17 milijonov, administrativni stroški osrednjega odbora in 62 sekcij pa znašajo 21 milijonov.

Članarina posameznega člana znaša 1250 frankov, znašati pa bi morala najmanj 4300, če bi CAF ne računal na sredstva iz drugih virov. Glavni blagajnik CAF Jacques Teissier du Cros zato upravičeno hvali vztrajnost, s katero vodilni možje CAF zbirajo sredstva za pospeševanje alpinizma. Sredstva pa morajo zaradi naraščajočih cen biti vedno večja. Država upošteva delo CAF kot družbi koristno, vzgojno in pomembno. CAF pa ni nekaj, kar živi samo zase, CAF, to je članstvo in članstvo mora do kluba vselej ohraniti zvestobo, tako zaključuje Teissier.

ZIMSKI ŠPORT so v Franciji sistematično začeli pospeševati l. 1925, in sicer predvsem v Chamonixu in Megève. Oporišča zimskega športa so imenovali Stations Françaises de Sports d'Hiver, vodil pa jih je poseben komite, ki mu zdaj načeljuje Jacques Mouflier. L. 1945 je bilo že 30 takih zimskošportnih oporišč, združenih v to državno organi-

vnet planinec. Vtise s svojih izletov in drugih prireditev društvo beleži v društveni kroniki, ki jo prečitajo na vsakem občnem zboru. Iz poedinih citatov kronike sledi, s kakšno ljubeznijo se člani oklepajo svojega društva in kako si želijo izletov.

Društvo oskrbuje zavetišči na Vrsniku in na Mrzlem vrhu, v bližnji bodočnosti pa namerava odpreti še zavetišče na Opalah. Zavetišče na Mrzlem vrhu ima sedaj tudi skupno ležišče, kjer bo lahko prenočilo do 40 planincev. To zavetišče bo v kratkem prejelo tudi televizijski sprejemnik, ki bo nedvomno privabljal na to planino vedno več planincev.

PD PTT LJUBLJANA. Kakor je to društvo še mlado — saj deluje komaj pet let — vendar se vidi, da se je organizacijsko že zelo utrdilo in razširilo svoje delovanje na vsa področja. Ta jubilej je društvo proslavilo 10. avgusta 1958 v svoji postojanki na Vršiču, udeležilo se ga je pa 106 članov. Proslave so se udeležili tudi delegati iz Zagreba, Maribora in Kopra. Ta dan so se planinci kot mravlje zarili v severno steno Prisojnika in Mojstrovke ter dokazali, da so tudi na težavnejših vzponih enako neuklonljivi, kot so bili pred petimi leti pri gradnji njihovega doma na Vršiču, ki stoji v ponos planincem in PTT stroki. Nič manj pomembnejši ni bil VI. zbor planincev Jugoslavije v dneh 30. aprila ter 1. in 2. maja 1958 na Rajcu, na obronkih Suvoborskih planin. Na tem zboru je bila društvu zaupana naloga, da izvede VII. zbor poštarjev planincev Jugoslavije v Sloveniji. Društvo se je udeležilo tudi partizanskega marša po pogorju Zlatibora. Marš je terjal od udeležencev maksimum naporov in je bil res pravi partizanski marš. V celoti ima društvo 15 različnih skupin s skupno 588

člani. Na novo je pristopilo 51 članov. Na novo so bile v letu 1958 osnovane skupina v Kočevju in poverjeništvo v Kopru. Društvo je organiziralo številne izlete, ki so se jih udeleževali tudi člani iz bolj oddaljenih skupin ali pa so izlete organizirale tudi same skupine. Še več pa je bilo takih izletov, ki so se jih udeležili posamezniki ali manjše skupine. Poleg dveh predavanj z barvnimi diapozitivi je društvo zelo uspešno organiziralo predavanje svetovno znanega alpinista Riccarda Cassina o vzponu na Gašerbrun IV (7980 m) v Karakorumu v Himalajskem pogorju. Kinodvorana Komune je bila za to priliko nabito polna.

Obisk postojanke na Vršiču je bil zelo zadovoljiv. Vpisna knjiga izkazuje 6208 obiskovalcev, med temi precej Angležev in Švicarjev. Številen obisk in kvalitetna postrežba pa sta dala tudi zadovoljiv finančni efekt ob koncu poslovnega leta. Menda društvo res ni moglo plodneje naložiti dobiček, kot da ga je votiralo v mladinski sklad, iz katerega naj številna mladina, ki je vključena v društvo, črpa sredstva za svoje bodoče naloge. Seveda tudi že precej članov tega društva hodi po poti transverzale, dva člana pa sta za opravljeno pot že prejela spominski znački od PZS. Društvu je zaupana v oskrbovanje cela mreža poti v masivu Prisojnika. Društvo je v preteklem letu posvetilo veliko skrb ažurnosti finančnega, gospodarskega in administrativnega poslovanja in na vsej črti doseglo viden uspeh. Trenja, ki so se med letom pojavila v upravnem odboru med nekaterimi funkcionarji, so prenehala z odstopom gospodarja, blagajnika, propagandista in še enega odbornika, na njihova mesta pa so bili kooptirani novi člani. Le tako se je delo v društvu lahko

zacijo. Vsaka »station« mora imeti hotelske, turistične in športne kadre, katerih minimalne norme so zelo jasno določene.

Vpis v organizacijo je omogočen vsem občinam, ki ustrezajo predpisom. L. 1945 je organizaciji dal nove naloge znani Henri de Ségogne, tedaj generalni komisar francoskega turizma. Predsednik zimsko športnega komiteja je postal član Vrhovnega turističnega sveta, v katerem je delala odslej posebna »Commission de la Montagne«, planinska komisija, prevzela nalogo izbrati in urediti predvsem tiste gorske predele, kateri bi se utegnili v kratkem razviti v mednarodna zimsko športna središča. To komisijo je postavil na noge generalni komisariat za plan v skrbi za devize, ki jih zimski turizem prav tako lahko prinaša kakor letni. Ta komisija je pregledala in razčlenila vse programe in načrte, ki so jih naredila zimsko-športna oporišča, ko so iskala nove terene in prostor za nove kapacitete. Odločbe te komisije je dobila v roke druga »Komisija št. 7« iz samih visokih državnih funkcionarjev, odkoder je šele držala pot k — bankam (Crédit National in Caisse Centrale du Crédit Hotelier), ki so dajala investicijska posojila za adaptacijo obstoječih hotelov in za zidavo novih.

Pod naslovom fondov za ekonomski in družbeni razvoj so za zimsko športna oporišča investirali od l. 1949 do 1958 1985 milijonov frankov, kar pomeni 50 % vseh stroškov, kajti 50 % so morala prispevati oporišča sama. Francija je torej v 10 letih investirala v žičnice iz tega naslova ca. 5 milijard frankov, kar pomeni 147 različnih smučarskih »potegavščin«, od največje do najmanjše, preko 850 hotelov je bilo moderniziranih ali nanovo zgrajenih. Veliko vlogo je pri tem odigral tudi CAF, ki je imel v Vrhovnem turističnem svetu svojega prijatelja Deviesa. Ta je skrbel za smotrno povezanost med planinskimi tereni in ambicioznostjo občin. Uspeh tega dela je seveda ogromen in tudi za državno blagajno pomemben, predvsem pa koristen za množice delovnih ljudi, ki se z zimskim športom rešujejo iz počasne intoksikacije velemest in mest in se v opoju zimskih lepot predajajo telesni in duševni sproščenosti. V Parizu čemeren meglen zimski dan, 10 ur vožnje, 700 km stran žičnica: Zvečer se Parižan usede v vlak, drugo jutro navsezgodaj ga žičnica že vrže na 3000 m visoka snežišča, ki se kopljejo v zimskem soncu! Seve, kdor ima denar za vožnjo in drugo, si to pač lahko privošči.

GROSSGLOCKNER je klasičen teren avstrijskih in nemških specialistov v ledu. Pallavicinijev ozebnik in severozahodna stena Wiesbachorna sta najslavnejši »ledeni« plezariji v Vzhodnih Alpah. Obe smeri mnogo ponavljajo tudi taki, ki niso dobro pripravljeni za to, kajti ocena težavnosti je občutno padla v dobi »inflacije ocen«. Važno je vedeti, da v zaledeneli steni ni velikega razločka med prvim vzponom in katerokoli ponovitvijo. Omembe vredna je severna stena Fuscherkarkopfa, ki jo plezajo navzgor in navzdol, da se izognejo nerodni normalni poti. Dalje severozahodna stena Mittelerer Bärenkopfa, ki je bolj elegantna kakor težka.

PALLAVICINIJEV OZEBNIK je prvi plezal grof Alfred Pallavicini z Dunaja z vodniki domačini l. 1876, isti čas, ko so po normalni poti prišli na Aiguille Verte. Ozebnik je visok kakih 600 m, dovr-

šeno elegantnih. Redko mine teden, ne da bi se v njem mudila kaka naveza z Dunaja ali Münchena. Mnogo je samohodcev, toliko da jih ne štejejo več. Prvi plezalci so proti vrhu zavili v smeri Obere Glocknerscharte (3766 m), zdaj pa plezajo večinoma naravnost proti vrhu po lahkem pečevju, često poledenelem. Šesta naveza, ki je ozebnik plezala (Welzenbach — Wien), pa je iz ozebnika dosegla normalno pot in po njej v nekaj minutah dosegla vrh. Izstop skozi Pallavicinijev žleb je po dolžini in po težavnosti nad severozahodno steno Grosses Wiesbachhorna. Sestop po Hoffmanovi poti je lahek, strm in hiter.

MITTLERER BÄRENKOPF (3357 m) ima 750 m visoko severozahodno steno, polno serakov, dober trening za Zahodne Alpe, največjo in najtežjo ledno turo v območju Gross Glocknerja, nedaleč od naših Alp. Doslej je bila preplezana samo enkrat. Prva tretjina je vsa v ledu, naslednji dve sta tudi skalnati. Iz stene se lahko uide na desno med Srednjo in Prednjo Medvedjo glavo (3250 m). Pred štartom je potreben bivak, kajti iz Oberwalderhütte (2973 m) je do vstopa 2 uri in pol. Sestop drži preko Eidwandbichla in je zelo kratek.

GROSSES WIESBACHHORN (3570 m) ima slavno 500 m visoko steno, ki sta jo l. 1924 preplezala Welzenbach in Fritz Rigele, svak vojnega zločinca Goeringa. Po prvem vzponu se je težavnost nekoliko zmanjšala, ker je ledu precej manj. Velik leden pomol v začetku smeri je terjal, morebiti prvič v zgodovini alpinizma, uporabo ledenih klinov. Zdaj ga ni več. Težavnost se lahko primerja s Tour Ronde. V Wiesbachhornu se je ubil Toni Schmid, zmagovalec severne stene Matterhorna.

GROSSWENEDIGER (3674 m) ima dve zaledeneli steni: severno steno Malega Wenedigerja (3477 m), kjer je ledena plast zelo tenka in zato kočljiva. Pot do vrha je zaprta z 20 m visokim strmim, dokaj težkim skalnatim pragom. Grosswenediger pa ima 360 m visoko severno steno, eno najlepših in najtežjih v Vzhodnih Alpah. Steno orje ozek ozebnik, ki je na najožjem mestu 100 m pod vrhom često kopen. Stena je nekoliko podobna severovzhodni steni Mont Dolent. Izhodišče za obe turi je Kürsingerhütte. Znana je tudi severna stena Hochgalla v masivu Riesenferner, južno od Grosswenedigerja na pol pota do Sextenskih Dolomitov.

Severni ozebnik Cima Tose (3173 m) spada med najresnejše ledne ture v Dolomitih. Visok je 800 m. Tudi severna stena Presanella v skupini Adamello spada med deloma ledne plezarije. Prav tako 700 m visoka stena Corno de Val Rabbia.

ORTLER je sosed Dolomitov, pa ima več težkih lednih in mešanih tur v svojih severnih stenah, ki so zadnja leta postale modne ture. Po težavnosti se lahko kosajo z najtežjimi poledenelimi stenami Zahodnih Alp. Ortler sam (3905 m) ima kar tri take ture: Minnigerodejev ozebnik v jugovzhodni steni ni težak po desni smeri in drži na vzhodni greben, leva smer pa drži direktno na vrh in je težja, bolj strma. Dalje Schuckov ozebnik, visok 1000 m, ki od l. 1879 ni bil več ponovljen. Oba ozebnika terjata predvsem hitrost, manj pa tehnike. Severna stena Ortlerja je visoka 1400 m in sta jo preplezala prvič l. 1931 Hans Ertl in Franz Schmid v 17 urah.

dalje nemoteno razvijalo. Opravljeno delo je vsekakor lep rezultat petletnega dela, na katerega je društvo v resnici lahko ponosno.

PD LJUTOMER. Društvo šteje 118 odraslih članov, 156 pionirjev in 20 mladincev, število članstva pa še stalno narašča. Glavna društvena skrb je bila organizacija izletov. Ti so se vršili v skupinah, v večjih skupinah so obiskovali okoliške vrhove, v manjših pa tudi Kamniške in Julijske Alpe. Največ tur z največjo udeležbo je izvedla planinska skupina Lahonci pod vodstvom tov. Maksa Meška, ki je izvedla kar 12 skupinskih izletov, tej pa slede skupine pod vodstvom tov. Stanka Bega, Vide Ivanjšič in Vlada Porekarja. 104 pionirji in mladinci so napravili izlet na Ivanjšico (1063 m) v Hrvaškem Zagorju, kjer so bili od profesorskega zbora, staršev in otrok zelo toplo sprejeti. Za teden matere in otroka pa so izvedli pionirski izlet na Kapelo, katerega se je udeležilo 58 pionirjev. Tamkajšnje Vinogradniško gospodarstvo je pionirje pogostilo z grozdjem in sadjem. Pri tej priliki so si ogledali tudi obrat Radenske Slatine in most čez mejno reko Muro. Društvo, ki ga ne tarejo skrbi z upravljanjem planinske postojanke – postojanko na Jeruzalemu je opustilo, ker je uvidelo, da ne bo zmoglo potrebnih sredstev za adaptacijo te postojanke – se zelo trudi tudi na propagandnem polju. Predvsem nabavlja razne rekvizite, ki jih posoja svojim članom za izlete. Poskrbelo je tudi, da sta se dva mladinca udeležila seminarja za vodnike mladinskih odsekov. Predavanje so imeli le eno.

PD ZREČE. Društvo se je ustanovilo šele 4. I. 1958 in ima za seboj komaj leto dni življenja. Kljub temu pa že lahko rečemo, da ima za seboj leto dni plodnega

življenja. Vključuje 170 članov, ki so več ali manj vsi aktivni planinci, o čemer pričajo številni skupinski izleti s prav lepo udeležbo. Z dobro propagando je društvu uspelo organizirati izlet na Golek, ki se ga je udeležilo okrog 300 ljudi, dva večja izleta pa so organizirali še na Rogljo in Boč. Devet nadaljnjih skupin je izvedlo izlete na Pohorje, Kamniške in Julijske Alpe. Organizirali so tudi Dan planinstva v Zrečah, ki je v propagandnem pogledu zelo uspel. Pri tem so na slovesen način podelili najboljšim mladincem lepe knjižne nagrade. Mladinski odsek je bil ustanovljen že 14. IV. 1958 in šteje 65 mladincev. Izvedel je dve kresovanji in to za 1. maj in v počastitev Dneva mladosti, mladinci pa so se udeležili tudi pohoda po poteh slavne XIV. divizije. Pionirji so izvedli izlet na Pesek in Rogljo. Borih 7 mesecev po svoji ustanovitvi je društvo tudi že prevzelo v svojo upravo bivšo pastirsko kočo na Roglji, ki razpolaga z 22 posteljami. Od kar je postojanka v njihovi upravi, jo je obiskalo 207 planincev. V zvezi s prevzemom postojanke so nastopili za društvo določeni problemi, ki pa jih bo društvo – kakor vse kaže – v kratkem premostilo. Velika opora društvu je njegov predsednik tov. Jurij Mlinar, ki se za društvo res žrtvuje. V okviru društva deluje planinski »trio«, ki s svojimi planinskimi popevkami žanje lepe uspehe.

PD PTUJ. Delo društva je bilo lansko leto usmerjeno na širjenje in popularizacijo planinstva in na pridobivanja novega članstva, zlasti mladine in na prirejanje izletov. Organizirani so bili skupni izleti na Pohorje, Boč, Donačko goro in Ravno goro, medtem

Doslej so jo ponovili šestkrat, čeprav ni posebnih težav, velike pa so objektivne nevarnosti. To je največja, najdaljša ledna tura v Vzhodnih Alpah. Izhodišče je koča Tabaretta. Tura ima plazovit ozebnik, osrednji ozebnik in zgornjo tretjino stene. Osrednji ozebnik ima pri vrhu 60% naklonine, nakar se stena nekoliko položi. 250 m pod vrhom trga led kratek skok. Vrh Ortlerja utegne v slabem vremenu postati kletka, kajti eno samo lažjo pot za sestop včasih ni možno najti.

GRAN ZEBRU (3850 m) v skupini Ortler ima 650 m visoko severno steno, preko katere sta se l. 1950 priborila Ertl in Brehm. To direktno smer so do danes ponovili komaj sedemkrat. Večkrat so take razmere v njej, da je ni možno ponoviti. Svetujejo, da si dan poprej ogledaš pristop do stene, ki je dolg in neprijeten. Vidna je iz zavetišča Coston, izhodišče za turo pa je tudi zavetišče Citta di Milano. Redko je bila ponovljena severna stena Malega Zebru (3740 m), visoka 700 m. Na jugu Ortlerjevega masiva se vzdiguje severna stena San Mattes (3684 m). Izhodišče je iz zavetišča Branca: ni posebno težka smer, vendar doslej komaj dvakrat ponovljena. Tudi severna stena Pizzo Tresero (3602 m) je dokaj težavna in doslej še ne ponovljena. Pristop je dolg, tako da je bivak skoraj nujen. Prav tako spada med velike ture severni greben Cima Trafor (3563 m), po svoji naravi klasična tura izpred konca 19. st.

STUBAISKE ALPE nimajo velikih ledeniških tur. Omembe vreden je Mischbachferner na severni strani Habichta (3277 m). Višina stene je sicer 600 m, vendar naklonina ni huda. Je zelo obiskana, po 20 navez na eno samo nedeljo. Težavam se tu ni težko ogniti, lahko pa jih je tudi najti.

OETZTALSKE ALPE nimajo nobene ledne ture velikega stila, kvečjemu severo-zahodne stene Peternspitze, pač pa je v Oetztalskih Alpah vse polno kratkih in ne pretežkih tur za trening, tako da jih lahko opraviš po več v enem samem dnevu. Po l. 1954 je bila ta skupina sistematično obdelana in tedaj so zabeležili nekaj pomembnejših lednih tur: Severna stena Westliche Marzellspitze (3540 m); severozahodna stena Innerer Bärenbartkogel (3557 m), severni greben Hinterer Brochkogel (3635 m); severna stena Mutmalspitze (3528 m); severna stena Similauna (3606 m), znana po nič kaj solidnem ledu; severni steni Ramolkogel (3550 m) in Firmisanschneide (3491 m).

ZILLERTALSKE ALPE imajo tri omembe vredne zeledenele stene, čeprav samo Hochfeiler doseže višino 3500 m, a prav severna stena Hochfeilerja je tura manjšega stila. Večjo mikavnost predstavlja severozahodna stran Hochfernerspitze z dvema strmima ledenikoma Griesferner in Hochferner, ki poleg dveh najtežjih tur v Ortlerju predstavljata ostali dve najtežji turi v Vzhodnih Alpah.

Griesferner je 850 m visok, nekoliko manj strm in nekoliko manj eleganten, vendar je v njem precej več težav kot v severni steni Dent d'Hérens. Skoki, pragovi in razpoke so prisilile k umiku najboljše ledne plezalce iz Innsbrucka. Preplezala sta ga 1. junija 1956 Kuno Rainer in Erich Falschhunger le zato, ker je tisto spomlad močno snežilo. Vendar je bilo 300 skrajno težavnih. Uporabljala

sta celo stremenice in ves čas dvojno vrv. Vendar to še ni zadostovalo za ključno mesto, to je razpoka, ki deli ledenik na dva dela in seže do pečine. Zgornjo ustnico razpoke loči od spodnje navpična stena visoka 20 m, ki je le redkokdaj prehodna. Večina navez tu obrne, marsikatera pa že pri kateri od razpok v nižjih predelih ledenika.

Hochferner pa v dobrih okoliščinah tehnično ni posebno težak, je pa visok 1000 m, podoben steni Plan. To je klasična tura za ledne ase iz Innsbrucka, ker je mestu najbližji. Treba ga je plezati hitro, kajti tu preži mnogo objektivnih nevarnosti. Je lepa, a trda tura. Griesferner je težji pa ne tako eleganten, ker je možno težavam uiti po gredeh, ki gredo na obe strani. Izhodišče za Hochfeiler in Hochfernerspitze je senik na Lofitzalpe (2153 m) ali v Steinu (Sasso). Iz Furtschaglhausa (2295 m) je možno delati samo severno steno Hochfeilerja. Ta stena je visoka 400 m in spada kljub težavam med klasične ture Vzhodnih Alp, ki jo posebno cenijo plezalci iz Kaiserja. Vsako sezono je dva do trikrat ponovljena. Že pristop sam je resna ledna tura. Sestop preko Wienerhütte je lagoden. Griesferner se v glavnem pleza brez lednih klinov. Nad ključnim mestom ni več tehničnih težav. Izstopa sta možna dva: Hochferner ima spodnji jezik (350 m), srednji pas (200 m), serake (300 m), vrhnjo kupolo (50 m) in nizko severozahodno steno (100 m). Jezik je zelo strm in kočljiv, ker je zelo ogrožen z objektivnimi nevarnostmi. Na najbolj strmem mestu se pleza po levem robu ledenika. Srednji pas je lahek, sem in tja pretrgan z razpokami. V območju serakov so težave srednje stopnje, vendar je treba računati vsaj z enim raztežajem težavnega plezanja v ledu.

Za nas so te ledne ture važne zato, ker so razmeroma blizu, trening za naše plezalce je tu torej cenejši in hitreje dosegljiv.

HIDDEN PEAK (8068) je osemtisočak, ki se je podal Amerikancem leta 1958. 21. maja 1958 so zapustili Skardu naslednji yankeeji: Nick Clinch, Tom Nevison, R. Swift, A. Kaufmann, Peter Schoening, Th. Mc Cormack in kapetan S. P. H. Rizvi. Imeli so 120 kulijev. V 40 dneh so iz Skarduja spravili ves pratež in brašno na pet taborišč od I.—V. Med II in III so napeli 1500 m fiksne vrvi, sicer pa ni bilo tehničnih težav. 5. julija sta Peter Schoening in Andrew J. Kauffman 10 ur gazila globok, sipek sneg in dosegla vrh. Rezervna »jurišna« naveza, Roberts in Irvin, se vzpona nista lotila, ker je nastopilo slabo vreme. V štirih dneh so nato postavili šotore, 21. julija pa so bili spet v Skarduju. Vsa ekspedicija je torej trajala komaj 2 meseca, kar je svojevrsten rekord. Bilo je nekaj ozeblin in infekcij, sicer pa nič posebnega. AAC je razumljivo izredno ponosen na svoje prve in edine alpiniste, ki so prišli čez 8000 m visoko. Kaj bi ne bil!

PRUSIKOVA ZANKA ni več sigurna pri perlonskih in nylonskih vrveh, posebno če so vlažne in mokre. Zato je Franc Bachmann izumil preprost vozel z istim principom, vendar s souporabo vponke. Priporočajo tudi nov način vezave na vrv s preprostim n o v i m vodniškim vozlom in s pomožnimi zankami preko obeh ramen, da vrv ne zdrkne pod plezalčevo oprsje.

ko so Julijce in Kamniške Alpe obiskovali le posamezni člani oziroma manjše skupine. Društvo je ponovno dvignilo število članstva, ki šteje danes že 304 člane, od tega 162 mladincev. To število bo pa še narastlo, ker obstajajo na vseh šolah v Ptuju iniciativni odbori. Pomanjkanje vodnikov za mladince je za društvo še vedno velik problem. V semestralnih počitnicah so organizirali na Pesniku smučarski tečaj, žal pa se ga je zaradi pomanjkanja snega mogla udeležiti le ena skupina 18 mladincev. Pač pa sta se dva mladinca udeležila mladinskega seminarja, ki ga je na Smrekovcu organizirala PZS. Ustanovili so tudi koordinacijski odbor za panonski predel, ki vključuje mladinske odseke PD Ptuj, Ljutomer in Murska Sobota. Računajo, da bo s tem delo mladine bolje uspevalo in zlasti zajelo več mladincev v planinske vrste. Društvu zelo primanjkuje finančnih sredstev, s katerimi bi podprlo skupinske izlete in nabavljalo potrebne rekvizite. Po svojih zastopnikih se je društvo udeleževalo vseh meddruštvenih posvetovanj in tekem. Udeležili so se tudi zveznega zleta v Sutjeski. Zaradi pomanjkanja snega je društvo uvedlo tudi drsanje na ribniku v Ljudskem vrtu. Imeli so dalje dve kvalitetni predavanji z barvnimi diapozitivi, od katerih je bilo eno namenjeno predvsem mladincem, ki se zanimajo za alpinistiko. To je bil tudi začetek ciklusa predavanj, ki jih bo za skupino teh mladincev nadaljeval alpinist tov. Lojze Kraiger iz Maribora. V številnih nalogah, ki jih je prevzelo društvo za leto 1959, naj omenimo predvsem sklep, da bo pomagalo pri gradnji koče na Donački gori.

NAROČAJTE SE NA PLANINSKI VESTNIK

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

Predajte se športu in užitkom, ki vam jih nudi lepa priroda!
Na opreznost nikar ne pozabite – riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer smrti in doživetja zavaruje:

Državni zavarovalni zavod

TELEFON: 39-121

DZ

ZASTOPNIKI V VSEH VEČJIH KRAJIH

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA

Telefon št. 24
Železniška postaja: ZIDANI MOST

● PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov

specialne papirje

surovi heliografski
in foto papir

paus papir

kartografski

specialni risalni »Radeče«

papirje za filtre itd.

● IZDELUJE:

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

UVOZNO IN TRGOVSKO PODJETJE

Slovenija-avto

UVOZ IN PRODAJA NA VELIKO:

motornih vozil vseh vrst
nadomestnih delov za motorna vozila
dvokoles in njih nadomestnih delov
avtogum
splošnega in električnega avtomateriala
avtomobilskega orodja in pribora
ter gradbenih strojev domače proizvodnje

LJUBLJANA, PREŠERNOVA C. 40

VSE, KAR POTREBUJETE ZASE, ZA DOM IN DRUŽINO

lahko kupite pod eno streho

VELEBLAGOVNICA

nama

Ljubljana — pred pošto

vas vabi,
da si ogledate bogato izbiro
vseh vrst tekstila,
elitne modne konfekcije, pletenin, perila in
galanterije, obutve,
modernih gospodinjskih aparatov,
štedilnikov, pohištva,
šivalnih strojev,
koles, radioaparatov itd.

Blago lahko kupite tudi na kredit ali
barirane čeke

OBIŠČITE NAS IN ZADOVOLJNI BOSTE

Izdelujemo
vse vrste moških,
ženskih in
otroških nogavic
iz bombaža, umetne
svile in
sintetičnih vlaken

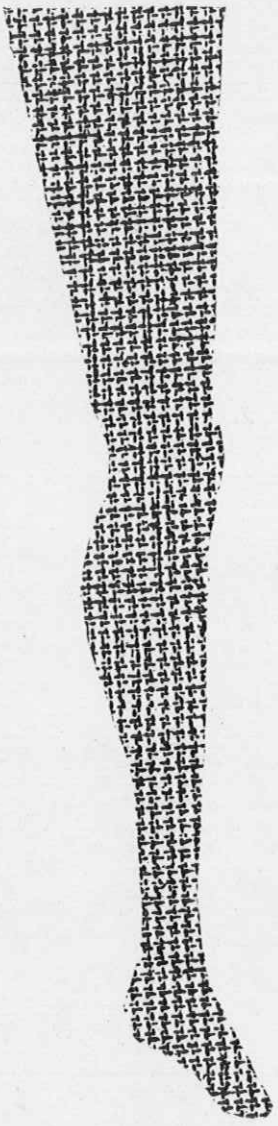

Pri nakupu
pazite vedno na naš
zaščitni znak
lastovka,
ki Vam je jamstvo
za eleganco in
kvaliteto

Ime lastovka
je postalo že pojem
kvalitete,
zato zahtevajte
pri Vašem trgovcu
le nogavice
s to oznako

TOVARNA NOGAVIC POLZELA

Železarna Jesenice

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE